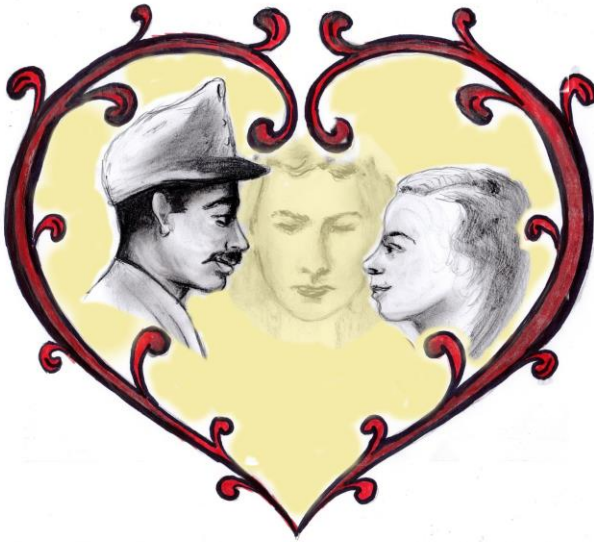

Maruszja

Megtörtént esemény alapján íródott

Somogyi Dénes

A borítólapot és grafikákat készítette: Lukács Ernő—
Daragó László technikai segítségével

ISBN: 978-615-81101-1-2

Írta és szerkesztette: Somogyi Dénes

2020

A Sors olykor annyira gonosz, hogy terveinket teljesen felülírja. Az egyszerű, halandó ember nem tehet ellene semmit. Vagy elfogadja döntését, vagy próbál véle szembeállni, küzdeni. Aztán az egyenlőtlen küzdelemben mégis rájön, hogy erejét meghaladja, ezért hagyja magát sodortatni az árral. Hiszen az élet megy tovább és ő élni akar.

K. János, szomolyai lakos az 1945-s esztendő májusának 18-ik napján, egy pénteki napon, indult menyasszonyával Eger városába. Ezen a nyolc kilométernyi erdei földúton járt ekkortájt még a falu szekérrel, gyalogosan, kerékpárral, ha a város üzleteit, piacát szándékozták elérni, vagy más egyéb elintéznivaló került a városban.

Eljegyzésük tárgyi bizonyítékát, a jegygyűrűt szándékoztak megvásárolni menyasszonyával.

A legszebb tavaszi hónap második felében járt az idő. Véget ért második világháború, ahol a vőlegény az apját elvesztette. Újra indulhatott az élet, a békés, építő munka. Az útmelletti erdő frissen zöldült lombjai közül a madarak éneke dicsérte a kelőnap éltető sugarát. A Mészvölgy harmatos pázsitját csobogó novaji kispatak, szelte ketté, melyen a vízberakott, lapos köveken lehetett csak átkelni.

—Várj, Annuskám, majd segíték!—szólt kedvesének a vőlegény, aki egyik helyen nagyobbnak látta a távolságot a vízberakott két laposkő között. Legalábbis, a menyasszonya lépteinek hosszát meghaladta, melyet át kellett lépnie ahhoz, hogy száraz lábbal kellhessen át a kristálytisztá, csobogó kis patak medrén.

A jegyesek nem kettesben indultak a város felé vezető útra. A két édesanya ki nem hagyta volna a lehetőséget a város látogatásához. Most, hogy a gyerekeik eljegyezték egymást, semmiképpen sem kívántak távol maradni a jegygyűrű vásárlásánál.

Figyelmeselek lévén, tisztos távolságból követték a szerelmeseiket, a leendő házastársakat. Visszagondoltak azokra az időkre, amikor ők voltak fiatalok. Az bizony igaz, hogy fiatalságuk idején szigorúbbak voltak az

erkölcsök, mint manapság. Most már nem kell restellniük, ha egymás kezét fogva, látják őket a jegyesség előtt.

Mindkét szülő szerencsésnek találta, hogy a gyerekeik egymásra találtak. Annuska édesanyja úgy látta, lánya jól döntött, amikor Janira esett a választása. A húsz éves, derék fiatalember megállta a helyét a munkában. Barna, hullámos haja, rövidre vágott bajusza, magas, izmos termete, meleg tekintetű barna szemei, csábítóan tekintettek a lányokra. Bármelyikük szerencséjének tekintené, ha őt választaná élete párjának.

Ha nem is volt gazdag, de olyan családban nevelkedett, ahol csak a jót látta. Azt, hogy miképpen kell gyarapítani a meglévő vagyont, ami a kemény munkavégzés eredményeképpen folyamatosan növekedett.

A tizennyolc éves Annuska is a legszebb lányok közé tartozott a faluban. Hosszú, szőke haja két ágba fonva, piros pántlikával bekötve, vastag hajfonatokban érte el a karcsú derekát. Ha kibontotta a gyönyörű haját, a legényeket ámulatba ejtette. Ha a csábos kék szemeivel még rátekinített a legényekre is, megrezdült a szíve valamennyinek. Ám ő mégis Janit választotta.

Amikor a kiscsapat kikapaszzkodott a Mész-völgyből, a tufába mélyített szekérúton a Nyerges-tetőre, ismét megálltak egy szusszanásnyi időre. Visszatekinve hátuk mögé, már pírba borult a keleti égbolt. Túl voltak a félútján a falujuk és a város piaca közti távolságnak, ahová gyakran cipelték hátyiban a cseresznyéjüket és más termékeiket eladásra. Megszaporázva lépteiket, hamarosan elérték a Merengő völgyét, ahol a Rozália temető előtt, az apácák kápolnájánál, megálltak most is egy rövid imára. Szokása volt ez az erdön át városba érkező falusiaknak, akik hálaimát rebegetek a szerencsés érkezésért.

A háború előtt is sok gyilkosság történt a sűrű erdön átvezető úton. A néhány hete elmúlt háború után még

fegyveres útonállók is gyakran ijesztgették az itt elhaladó vándorokat.

A kápolna után már hamarosan a Maklári útra értek. Innen a keskeny Dobó utcán haladtak a Dobó-tér felé, ahová közeledve szokatlan zajokat hallottak. Egyáltalán nem hasonlított ahhoz piaci zsvajhoz, amelyet a korábbi látogatásaik során tapasztalhattak.

Amint egyik pillanatról a másikra, teljes egészében kitérült előttük a piac térsége, nem láttak árukat kínáló embereket és vevőket. Helyette, síró, jajgató idős asszonyokat pillantottak meg, akik fogvatartott családtagjaikért tiltakoztak a fegyveres orosz katonáknál.

A katonák nagy zsvajgás kíséretében civil embereket igyekeztek menetalakzatba állítani. A megriadt tekintetű foglyokat felfegyverzett katonák kísérték *málenkijrobotra* {kismunka}.

Egy idős ember csoszogott, bottal kezében a téren keresztül. Az érkező falusiakat látva, kétségbeesetten integetett feléjük, akik nem tudták mire vélni rémült mutogatását. Amikor közelebb értek már a figyelmeztető szavait is hallhatták:

—Vissza! Vissza a Dobó utcába, mert elviszik magukat is az oroszok!— figyelmeztette kétségbeesetten az érkezőket, de már elkésett.

Az egyik oroszkatona felfigyelt a kiscsapatra és fegyverét előre szegezve, állt meg a vőlegény előtt:

—Davaj! Davaj!—kiáltott a megszeppent legényre és mutatott a menetalakzatba állított gyülekezetre, ahová belökdöste dobtáros géppisztolyával, mielőtt bármit tehetne ellene.

—Jani! Jani! —a látottaktól teljesen összeomolva, elfülő hangon suttofta Annuska, akinek hangja erőtlen suttoftássá halkult a dermesztő félelemtől. Mintha érezné, valami rémséges dolog történik most szerelmével. Olyan, ami mindkettőjük életét örökre megváltoztatja.

A megriadt menyasszony nem akart mozdulni. Hiába figyelmeztették előbb a nagyon is valós veszélyre. Hiszen nemcsak fiatal férfiakat, de nőket is elhurcolják a málenkijrobotról elnevezett munkatáborokba. Oda, ahonnan bizonytalan, hogy sok év múltán hazatérhet e egyáltalán. Vagy a sokat szenvedő, éhező, a kemény hidegben sínylődő embernek idegen föld lesz a temetője. Hallottak már ők ilyesmiről, de úgy gondolták, a háború befejeztével ilyen már nem történhet meg.

—Tűnjenek el gyorsan, mert a lányt is elviszik!— hadarta kétségbeesett figyelmeztetését és mutatott az érkező falusi lányra az előbbi rokkant bácsi, akinek riadt tekintetéből láthatták, ennek bizony a fele sem tréfa.

Egy óvatos, néma búcsút intettek Jani felé és berohantak a keskeny Dobó utcába. Itt megálltak még egy pillanatra, amikor úgy gondolták, oda már nem láthatnak a géppisztolyos katonák.

Nagyon félték attól, hogy Annuskát is elviszik. Elviszik, de nem háromnapos robotra, hanem bizonytalan időre és ismeretlen helyre, minden bizonnyal az országhatárán túlra.

A ház sarkának takarásából visszatekintettek még egy utolsót az összefogdosott csoport irányába, de Janit már nem láthatták. A rokkant bácsi ismétlődő, figyelmeztető szavaira könnyező szemekkel elindultak a macskaköves utcán a falujuk irányába. Bizva abban, hogy csak pár napos robot, ami a vőlegényre vár, melyeknek leteltével ismét egymásra találnak.

A fogvatartott vőlegény, fájó szívvel nézett a szerettei után, akiket hamarosan elnyelt a keskeny Dobó utca, amelyen sietve távoztak a Dobó tér közeléből.

—Legalább ő megmenekült! — sóhajtotta keserűen, gondolva Annuskára. Nem sejtve, hogy számára a „kismunka” meddig fog tartani. Hol, milyen körülmények között kell majd dolgozni. Haza jöhet e valaha?

—Davaj! Davaj! — kiáltott az egyik katona a szerettei után tekintgető Janira, majd a géppisztolya tusával lökdösve, adott erősebb nyomatékot parancsoló szavainak.

Összefogdosott civilek menete a vasútállomás felé {illusztráció}

Nem telt el egy félórányi idő sem, amikor elindult a gyászos menet a város vasútállomásának irányába. Amint végig futott tekintete a masírozókon, úgy hatvan körülnek ítélte a menetoszlop létszámát.

Nem látott az út mellett kíváncsiskodó embereket. Nem is láthatott, hiszen mindenki félt attól, hogy az orosz katonák belökik őket is a menetelők soraiba. A falusi legény akárhogyan is figyelgette társait, nem volt közöttük ismerős. Nem volt olyan, akihez kérdését intézné:

„—*Mondd! Hol kell majd a kismunkát végeznünk?,*”

Még a vasútállomáson történő várakozás közben suttogta egy mellette álló, harmincas férfinak:

—Mi a neved?

—T. Lajos vagyok!

—Az én nevem meg K. János! Mondd! Te miért kerültél a csoportba? Mi a bűnöd?

—Azzal vádolnak, hogy összepaktáltam a klerikális reakcióval, a népidemokrácia ellenségével.

—És valóban összepaktáltál?

—A falu plébánosa mondta, hogy kapáljam be a kertjét, megfizet érte. Én meg elvállaltam, mert kell a pénz, hiszen két kisgyerekem van. Valaki meglátott és feljelentett.

A közeledő őr kiáltott rájuk:

—Duma nyet!—ordította dühösen és a fegyverével hadonászott feléjük. Pedig a Lajos még szeretne volna társát kérdezni, hogy ő miért került a menetelők közé, de erre már nem volt lehetősége. A fegyveres őr másik helyre irányította a menetoszlopban, hogy távolabb kerüljenek egymástól.

K. Jani egy idő eltelte után mégiscsak bátorságot vett az újabb beszédhez és most a mellette menetelő, ötven év tájékán járó emberhez intézte érdeklődő szavait:

—Mondja, bátyám, hová visznek bennünket?

A kérdezett fogoly értetlenül nézett. Talán azért, mert erre a kérdésre még azok sem tudták volna a választ, akik két marokra tartott géppisztollyal kísérték őket a végzetük felé. Így aztán, némán széttárta kezeit, miközben riadt tekintete a teljes bizonytalanságot tükrözte.

A menetoszlopot kísérő őrök egyike, ismételten felfigyelt a suttogó beszédre és fenyegetően rázta géppisztolyát. Ezután nem mert beszélni senki sem.

A lassú menet a város vasútállomásához érkezett. Az ott várakozó többi csoport felé irányították őket, akik megszeppenve vártak sorsukra. Vártak arra, hogy a zárt marhavagonokba beterelessék őket, mint a vágóhidra szállítandó marhákat.

Ami azt illeti, nem is volt sok különbség a két szállítmány között, a bánásmódot tekintve. Legfeljebb annyi, hogy a marhákat kevesebb szenvedéssel érte el a végzet a vesztőhelyre érkezve. Ám rájuk még hosszú szenvedés várt a Gulág táborában. De erről most nem

tudhattak. Reménykedhettek abban, hogy szerencsésebbek a vágóhídra befogott állatoknál és a *málenkírobot*, a kismunka, valóban rövid lesz. Ekkoriban már ijesztő hírek érkeztek, melyek arról tanúskodtak, hogy a korábban elhurcolt embereket Szibériába szállították.

Amikor több irányból is érkező foglyok létszáma elérte a szállítandó mennyiséget, a feljáró deszkákat támasztottak a fedett tehervagonok eltolható ajtajaihoz, majd az örök böszült kiabálásba kezdtek:

—Davaj ! Davaj ! — ordították és fegyvereik tusájával a feljáró deszka felé kényszerítették a foglyaikat. A cammogó csapat halk morajlással válaszolt az örök kemény szavaira, akik erre még szorosabban markolták fegyvereiket és még hangosabban kiabáltak.

A foglyok nem tehettek mást, mint engedelmesen csoszogtak a marhavagon belsejébe, miközben az egyik őr számolta a beszállókat. Miután az első vagon megtelt, a másodikhoz tették a feljárót és újabb fogolyok indultak a második vagonba. Amikor ez is megtelt, rájuk zárták az ajtót majd kívülről be is reteszelték.

A vagon becsukódó ajtajának ijesztő zöreje világossá tette számukra, hogy az a sors vár rájuk, mint a korábbi hetekben elszállított emberekre, akik még most sem térhettek vissza családjukhoz.

—Hová visznek bennünket?— kérdezték egymástól a kétségbeesett emberek, akik már beszélhettek egymáshoz, mert az őreik a bezárt vagonon kívül maradtak. Közöttük voltak olyanok, akiket nem az utcán fogtak be, hanem a lakásukról szállították el és állították a menetbe.

Többüket azért, mert valamilyen tisztséget viseltek a háború előtt, vagy egyszerűen csak szovjet ellenesnek kiáltották ki. Ha ez a vizsgálat során igaznak bizonyult, azonnal kivégezték. Az esetek többségében nem voltak igazak a vádak, de ez már senkit sem érdekelt. Ha a szállítmány nem bizonyult elégségesnek, az utcáról

fogták be a hiányzó embereket, mint a szomolyai vőlegényt, akinek e pillanatban nincsen más bűne, mint a szerelem.

Minden esetben a kismunka végzést hangoztatták, miután a foglyok legtöbbször elhitték, hogy pár nap elteltével a családjukhoz visszatérhetnek.

A visszatérésből nem lett semmi, mert az Ukrajnai Katonai Tanács rendelete alapján a szolyvai gyűjtőtáborba szállították őket, ahonnan a messze Szibériába, a GULÁG táboraiba irányították a szállítmányokat.

Az indulás előtti percekben egy vasúti munkás hosszúnyélű kalapácsával kopogtatta a vagonok tömör kerekeit. Úgy vizsgálta, mintha fontos lenne számára a kerekek épsége, amelyeken gördülő vagonok talán a szibériai munkatáborokba szállítják honfitársaikat. Munkája közben óvatos pillantásokkal figyelte az öröket, akik a vagonoktól nem tágítottak és körbe járogattak a katonai szerelvényen, amelyhez a foglyokat szállító vagonokat kapcsolták.

Amikor a kopogtató munkás észrevette, hogy a fogolyszállító vagon túloldaláról átjött az ór, átment a másik oldalra ott kezdte el a kerekek repedésvizsgálatát. A kopogtatás közben a vagon oldalára koppintott, majd suttozó hangon szólt a lezárt vagon foglyaihoz:

—Emberek! Hall engem valaki?

—Hallom! Mit akar?—kérdezte az a fogvatartott, aki legközelebb volt a kerekeket kalapáló emberhez.

—Csak annyit, hogy nem *málenkijrobotra* viszik magukat, hanem Szibériába. Olyan munkatáborokba, melyeket csak kevesen élnek túl! Meg kell próbálni a menekülést, ha kedves maguknak az élet! A deszka közötti résen benyújtok egy kisebb pajszert, amivel a deszkákat kibonthatják. —suttogta idegesen mondanivalóját a kerékvizsgáló munkás.

A vagonban eddig hallható beszélgetések elcsendesedtek. A kerékvizsgáló a nadrágjának talpig

lenyúló, hosszú zsebéből előhúzott egy negyvencentiméternyi acél pajszer és a vagon repedéseinek egyikén becsúsztatta, majd odébb állt. Éppen idejében, mert az örnek gyanús lett, hogy a kerékvizsgáló kopogtatását nem hallja, ezért visszament az elcsendesedett oldalra.

Ami azt illeti, volt is repedés bőven a marhavagon oldalain, padlózatán. Mindez nem is ártott, hiszen a meleg, koranyári napon ráfért a szellőzés az emberekkel tömött marhavagonra. A réseken beszűrődő fény megvilágításul szolgálhatott. Arról nem is beszélve, hogy a gőzmozdony vontatta vagonokból, nézhetik az elsuhanó tájat, melyet nem lehet tudni, viszont láthatják e valaha.

A vagonban félelmes suttogás kezdődött el a vasutas szavaira és a benyújtott pajszer adta lehetőségre. Azt mindannyian sejtették, hogy a hazudozók által mondott párnapos munka évekre elnyúlhat. Ebben az időben nem ez volt az első összefogdosott munkaerő szállítmány a Szovjetunióba, ahonnan még senki sem jött vissza.

A zsúfolt vagonban voltak olyanok, akik máris kezükbe vették az irányítást. Igazi vezéregyenységek. Ők azok, akik nem könnyen fogadják el rabságukat, ezért a pajszer birtokában máris vizsgálgatták a deszkával borított fogdájukat, keresve a leggyengébb pontokat.

Az oldalak és a tető bontása nem jöhetett szóba. A szerelvényt kísérő fegyveres őrök a vagonok tetején bóbiskolva, felfigyelnek a bontás zajára. A padlózatra gondolhattak elsősorban, ahonnan leereszkedhetnek a sínek közé, de csak a szerelvény lassú haladásakor, vagy az állomáson kívüli megállás esetén. Gyorsabb halladáskor a leereszkedő testet elcsaphatja a kerekek tengelye.

Azt is tudhatták, hogy álló vonatszerelvényen nem kezdhetnek semmilyen bontásba. Csak elindulás után, a szerelvény haladás miatt hallható zajok alkalmával. Akkor, ha a kattogó kerekek a vagonbontás zaját teljesen elnyomják. A menetidő pedig rendkívül kevés,

ha az Eger-Füzesabony közötti távolságot vesszük figyelembe. Arra azonban kedvező volt a szerelvény mostani veszteglése, hogy tüzetesen megvizsgálják a kocsi padlózatát. Meg is találták azokat a helyeket, a gyengébb padlókat, ahol a bontást már az indulás után azonnal kezdzhetik.

Amikor gördülni kezdett a szerelvény, máris hozzáfogtak a padlózat bontásának, amely egy cseppet sem volt könnyű feladat. Jól lecsavarozták a fémvázhoz még a gyártás idején. Mindennek ellenére, amikorra beállt a vonat Füzesabony vasútállomására, már egy padlót szabaddá tettek. Ám vissza is helyezték a helyére, amit nagyon okosan tettek. A megállás után a vagon tetejéről lecsúszkáló egyik ór nyitotta ki az ajtót és vizsla tekintettel fürkészte a vagon belsejét.

A foglyok máris a fellazított padló köré tömörültek, hogy semmit sem lehessen látni az előbbi bontásból. Még két padlót kellett felbontani ahhoz, hogy egy emberi test átférjen az így támadt résen. Miután az ór megtekintette foglyait, ismét rájuk tolt a ajtót és retesszel lezárta.

Órákig állt a vonat Füzesabony vasútállomásán, de senki sem törődött azzal, hogy a melegidőben legalább ivóvizet kapjanak. Az állásidőt arra használták fel a foglyok, hogy ismerkedtek egymással. Nem volt közöttük ötven évnél idősebb, ami érthető, hiszen a munkatáboroknak fiatal, erős emberekre volt szükségük. Olyanokra, akiket évekig lehet szélsőséges időjárás körülmények között, kemény munkára fogni, a szűkös ételadagok mellett.

A mindössze huszonekét éves vőlegény, kellő tisztelettel szólította meg szomszédját, aki a korát illetően, apja is lehetne:

—Bátyám! Mit gondol, szabadulhatunk egy pár napon belül, vagy a vasutasnak lehet igaza?

—Attól félek, hogy a kismunkából semmi sem lesz. Akiket korábbi hónapokban befogtak, még ők sem jöttek

haza. Könnyen lehet, hogy a málenkijrobotot, olyan messze kell teljesítenünk, ahová hetek múlva ér a vonat. Talán Szibériába visznek, ahol nem tudhatjuk mi vár ránk.—sóhajtott a otthonhagyott szeretteire gondolva.

K. Jani, az elhangzott szavak hallatán, teljesen magába roskadt. Ezen nem is lehet csodálkozni, hiszen pár órával előbb még a jeggyűrű megvásárlása, a nagy szerelem töltötte be minden gondolatát. Most meg, azon kell törnie a fejét, miképpen szabaduljon a marhavagon belsejéből, amely olyan messzi tájakra viheti, ahonnan soha nem lesz visszatérés. Éppen ezért sokkal jobban várta a szerelvény indulását a füzesabonyi állomásról, mint a többiek, hogy a padló bontását mielőbb folytathassák.

Már csak azért is, mert közöttük nem volt más vőlegény. Nem voltak olyanok, akiknek e pillanatban a keserű lágerélet, vagy a boldog vőlegényélet lehetősége töltené be gondolatait. Szibériában élni—lágerben—, vagy otthon, kedvesének ölelésében tölteni a napokat, óriási különbség.

Az állomásról elinduló a vonat zakatolása hozta vissza kóborló gondolatait, melyeknek nem szabhatott határt még a bezártság sem, ezért szabadon szárnyalt szeretteihez.

Kora délutánra járt az idő. Az aranyló napsugarak pásztázták a katonai szerelvény melletti tájat, ahol minden zöldellett a határban, hiszen május vége van. Nappali fényben vagon résein kitekintve, láthatták, hogy a vasútállomásról a Debrecen irányába kanyarodó síneken gördül tovább a katonai szerelvény.

Ott folytatták a padlózat bontását, ahol abbahagyták az előbb. A kincseket érő acél pajszer felváltva használták, hogy az előbb kiemelt padló mellől újabbakat emeljének ki.

Mire Poroszlóra értek már hármat sikerült kiszedni a padlóból, ami elegendő volt ahhoz, hogy az így keletkező résen szökéssel próbálkozzanak. Csak a vonatnak kellett

lassítania, hogy minél kisebb balesetveszéllyel ereszkedhessenek le a sínek közé, hiszen egyikük sem akart még meghalni.

Az áthaladó vonat csökkentette sebességét annyira, hogy még a település területén megkezdhatték a menekülést. A véletlennek és szerencsének tudható a padló bontás helyének kiválasztása, amely a tengely utáni részen történt. Az meg a másik szerencse, hogy a szerelvény utolsó vagonja volt, amelyből szökni szándékoztak. Ezért nem kellett attól tartaniuk, hogy az utánuk következő marhavagon keréktengelye letarolja a sínek közé csúszó menekülőt.

A vőlegényt illetve volna az első menekülés joga, hiszen ő dolgozott legtöbbet a bontásnál. Mégis átengedte a lehetőséget másoknak, az idősebbeknek, mert úgy gondolta, hogy a vonat gyorsulása esetén is képes lesz a sínek közé ugrani.

Az elérkező menekülésnek lehetőségére mindenki a bontott réshez tolakodott, hogy mielőbb szabadulhasson a biztos halál felé sebesebben gördülő börtönéből.

Már négy embernek sikerült lecsusszanni a lassan haladó vagonból, amikor K. Jani állt a bontott rés mellé. Letérdelt, hogy ő legyen a következő, aki elhagyja a börtönét. Ebben a pillanatban dobtáros géppisztoly sorozatlövése hallatszott az előző vagonok egyikének tetejéről. A résein kitekintve láthatta, hogy az a menekülő, aki előtte csúszott ki a vagonból, alighogy felugrott a sínek közül, máris elesett és mozdulatlanul maradt a földön. A három másik szökevény futott a közeli keskeny erdősáv felé, de a gyilkos golyó egyiküket szintén utolérte. A vasúti síneken félelmetesen pattogó lövedékek záporoztak a menekülők lábai alatt.

A szökésre készülő vőlegény megrémülve ugrott fel a bontott rés mellől. Riadt tekintete elárulta a társai számára, hogy az előbbi menekülő társaira lőnek az orosz katonák. Gyorsan helyére rakták a padlókat, mintha soha nem lett volna kibontva. A katonák sem

voltak olyan ostobák, akik elhiszik, hogy a vagon deszkái közötti réseken szöktek meg a foglyaik.

Amikor a kibiztosított géppisztollyal érkező katonák feltépték megálló vagon ajtaját, bőszerű ordítózás mellett mindenkit lehajtottak a földre. Miután a felsorakoztatott embereket megszámozták, még dühösebbek lettek és lövöldözni kezdtek a levegőbe. Most érkezett el az a pillanat, amikor azt gondolták, mindennek vége. A következő golyók már az életüket oltják ki.

De nem ez történt. Nem tudhatták, hogy élve akarják átadni a szolyvai gyűjtőtábor parancsnokának, aki csak élő embereket küldhet tovább a munkatáborokba, még Szibériába is. A négy dühös őr fegyvert szegezve rájuk, fogva tartotta őket.

Kettő géppisztolyos pedig az erdősávja felé rohant, mert látták, hogy a megszökött két rab arrafelé tartott miután szerencsésen elkerülték a golyózápport. A másik kettőt nem kellett keresniük, mert mozdulatlanul feküdtek a sínek között. Egy ideig még keresték az erdősávjába menekülőket, majd az eredménytelen hajszá után visszatértek társaikhoz.

Rövid tanácskozás után megállapították, hogy négy foglyot vesztek. Kettőt halva, kettőt pedig élve vesztek el még akkor is, ha megsebesültek a golyózáporban. Ők már tudták, hogy a legközelebbi települést elérve, pótolják a veszteséget az utcán található lakók közül. Miután visszahajtották az előbb leszállított, riadt foglyokat a marhavagonba, ismét elindult a gyászos szerelvény Tiszafüred irányába.

Az öröknek nem kellett már attól tartaniuk, hogy a továbbiakban újra szökésen törnének a fejüket. A sínek között maradt két társuk élettelen teste kellő figyelmeztetésül szolgált számukra.

Amikor Tiszafüreden megállt a szerelvény az örök egy része be sem ment a településre, hogy a hiányzó rabok helyett újakat fogjanak. A vagon résein kitekintők láthatták, hogy négy embert hajtanak maguk előtt a

szerelvény felé. A négy közül az egyik vasutas egyenruhában közeledett. Hallhatták a tiltakozó embernek védekező szavait, aki magyarázkodott, hogy estére szolgálatba kell mennie, ezért ő nem mehet málenkijrobotra.

A kísérők nem érthették a vasutas szavait. Ha értik is, akkor sem engedik el, mert a hiányzókat pótolni kellett.

Miután ismét teljes volt a létszám, Tiszafüreden kaptak egy darabka szárazkenyeret és mellé egy kis vizet. Szükségleteik elvégzésére külön időt nem adtak. E célból az egyik sarokba helyeztek egy feneketlen fahordót, amit időnként üríteni kell.

Már szürkülni kezdett az égája, amikor elindulhattak ismét a tiszafüredi vasútállomásra. A gőzmozdony éles füttyentése után tovább zakatolta a vonat Debrecen irányába.

Nyugat felé tekintve láthatták a bíbor színre festett horizontot, ahol hamarosan alábukik a tüzes napkorong. A Hortobágyon már szállásaikra hajtották az állatokat, ahol egy-két marha el-elbődült, mintha kevésnek találnák azt az időt, amikor legelészhetnek e nap folyamán. Majd teljesen sötétségbe borult a puszta, csak a zakatoló katonai szerelvényt lehetett hallani, amint átrobog a sötétségbe borult, széles Hortobágyon, belsejében a remény nélküli foglyaival.

Még a delet sem kondította el a falu templomának harangja, amikor a menyasszony, az anya és a leendő anyós, hazaértek a városból. Az egeri események után szörnyű idegállapotban érkeztek. Alig akarták elhinni,

hogy a háború befejezése után megtörténhet ez szörnyűség.

Amíg folytak a harcok, akkor is előfordult, hogy az orosz katonák embereket fogdostak össze a lakosság köreiből málenkijrobotra. Sajnos, sokszor előfordult olyan is, hogy fiatal nőket vittek magukkal krumlipucolás céljából, de leginkább azért, hogy megerősokolják. A háború után a teherbeesettektől elvették a gyereket, amennyiben még nem volt késő, nem volt előrehaladott a terhesség.

A háború alatt még a harcálláspontok árokásására, vagy egyéb más munkára fogdosták össze az embereket. De most már béke van. Béke van és a koranyári időben szépen növekednek a fák, bokrok, vetemények. Az erdő zengedezik a madarak énekétől, melyek fiókáikat etetgetik, hogy az ősz beköszöntésekor már velük együtt repülhessenek a déli országok felé.

Ilyen gyönyörű időben még nagyobb csapásnak tűnik, hogy vőlegény nélkül jött vissza a kis csapat. A könnyes szemű menyasszony, az örömszülők, nem tudtak örülni a természet szépségeinek. Annyi rossz hír terjengett már a málenkijrobotról, hogy nem bízhattak Jani gyors visszatérében.

—Mi van veletek? Miért sírtok? Hol van Jani? — kérdezték a falu lakói, akik tudtak arról, hogy Janival a jegygyűrű megvásárlása miatt indultak e nap hajnalán a városba.

—El...elvitték az oro...szok !—dadogta a vőlegény anyja, mire kitört a zokogás a most kíváncsiskodó falusiak között is. Ismerték mindannyian a vőlegényt, akit jóra való legénynek tartottak.

—Én azt mondom, nem kell mindjárt megijedni. Ha még kis munkára vitték is, eltelhet egy-két nap, mire hazajön. —mondta az unokáját vesztett nagyapa, aki próbálta vigasztalni a könnyezőket, pedig ő maga is aggódni kezdett. Tapasztalt, idős ember volt, aki már az

első világháborút is megjárta, így sok mindent látott, hiszen évekig volt a hadifogolytáborban.

Talán a szavaira alábbhagyott a sírós hangulat. Annyi bizonyos, hogy mindenki várta a napokat, amikor a vőlegény ismét visszaérkezhet. A napok teltek, de a nem érkezett hír. Aztán egy egri, bőszenyű parasztasszony érkezett Szomolyára, hogy a késői ültetésre szánt palántáit eladja a faluban. Szemtanúja volt annak, hogy a Dobótéren összefogott embereket a vasútállomáson marhavagonokba rakták, majd Füzesabony felé indult velük a vonat.

Amikor már hetek teltek el, úgy gondolták legjobb, ha kerestetik valami szervezettel, talán a vöröskereszttel. Volt olyan, aki azt mondta, a bíróhoz kellene elmenni, aki mégiscsak első embere a falunak. Talán jobban van tekintélye a kereséssel leginkább foglalkozó szervezeteknél.

Ekkor még a háború előtti bírói vezetés volt a faluban. Még nem alakult ki a tanácsi vezetés. A bíró kérésére beindult a keresés a vöröskereszt segítségével, ahol előre tudták, nem sok remény lehet, mert az orosz katonákkal szemben nem mer senki kutakodni. Vagy ők már többet tudtak az igazságról, a málenkijrobotról és nem mertek kutakodni, féltették a személyes szabadságukat.

A vőlegény nem tudhatott arról, hogy keresésével még a hivatalos segélyszervezet is foglalkozik. Hetek teltek már el a befogásuk óta. Azóta sokat szenvedtek az utazás körülményeitől, de főleg attól, hogy ételt-italt csak szűkösen kaptak. Az országhatárnál másik szerelvényben helyezték őket, amely a szolyvai gyűjtőtábor felé zakatolt a foglyokkal.

A továbbiakban nem lehetett kétséges, hogy onnan is tovább viszik a rabokat. Talán Szolikamszk munkatáborába. Ennek a tábornak nagyon rossz híre volt.

Legtöbben haláltáborként ismerték, ahol a kiéheztetett foglyokat agyondolgoztatták, miközben fasisztának kiáltották. Mintha vétett volna bármit is ellenük az egyszerű katona, akinek semmi kedve sem volt ahhoz, hogy családját hátrahagyva az orosz fronton golyófogó legyen belőle.

Ebbe a táborba került Jani, a szomolyai vőlegény, ahol az eddig civilruhában öltöztek is magyar katonai ruhát kaptak. Ha nem volt ilyen ruha, akkor csak katonasapkát adtak a megkülönböztetés jeléül.

Az orosz tél beköszöntével kemény hidegben az erdön dolgozott rabtársaival fakitermelési munkákban. A méteres hóban minden ruhájuk átázott. A zord szibériai tél, az éhezés, annyira legyengítette, hogy rabkórházba került. A kórháznak mondott intézményben annyiból állt a gyógyítás, hogy melegebb körülmények között telhettek napjai és nem kellett kint dolgoznia a kemény hidegben. A táplálék itt sem jutott bővebben. Sem nekik, sem a kórház személyzetének, akik csak pihentetni tudták a betegeiket, gyógyítani nem. Legfeljebb kisebb sebészeti beavatkozás történhetett szűkös fertőtlenítéssel.

A kemény orosz téiben a személyzet vodka helyett, megitta a fertőtlenítőszeret. Nem volt semmi eszközük, felszerelésük, miután vagy meggyógyult a betegük, vagy nem. Egyetlen terápia a pihentetés, miután a szervezet öngyógyításán múltott minden beteg életben maradása.

Egy hónapnyi időt tölthetett a kórházban, amikor valamennyit erősödött, miután újra beállították az erdőre induló favágók menetoszlopába. Kéthónapnyi idő telhetett el, amikor ismét teljesen kimerült. Az egyik őr

A hadifoglyok indulnak a Gulág erdeibe, fakitermelésre

megsajnálta a fiatal rabot, akit közbenjárására ismét a kórházba helyeztek.

Megtehetette volna, hogy lelövi a hasznavehetetlen embert, de valami megszólalt az idős orosz katonában. Talán hasonlókorú gyereke van és rá gondolt. Talán a fia is a fronton van, és mások kezébe van az élete. Annyi bizonyos, hogy a kibiztosított, felemelt géppisztolyából mégsem repített golyót az előtte összeroskadó legénybe. Pedig arra van parancsa, hogy a legyengült fasisztát ki kell végezni. Valaki, valami mégis azt sugallta, ennek a fiatal rabnak életben kell maradnia. Valakinek célja van vele a jövőben, feladat vár rá, amit el kell végeznie.

Így teltek a raboskodó hónapjai és évei, miközben valamennyire megtanult oroszul. Ekkor volt az, amikor a láger parancsnoksághoz olyan utasítás érkezett, hogy a szovhozokhoz, kolhozokhoz olyan munkaerőt adjanak, akik beszélnek oroszul és értenek a mezőgazdasági munkákhoz. De kellett a munkaerő a falvak háztáji

gazdaságába is, ahol az orosz férfiakat besorozták korábban katonának. Közülük kevesen jöttek vissza a halált osztó frontvonalakról.

—Jano! Értesz a mezőgazdasági munkákhoz?— kérdezte a lágerparancsnok, a nacsalnyik, aki az elitáltak közé belépett és könnyebb volt neki kimondania a Janot, mint a Janit.

A vőlegény helyzetében bármelyik rab igennel válaszol, még akkor is, ha nem faluban élte volna eddig életét. Számára a mezőgazdasági szövetkezetben dolgozni nem volt más, mint a túlélés halvány reménye, ahol hozzájuthat némi élelemhez a mezőgazdaság betakarítási idejében. Mindegy mi, csak rágható legyen. Jó a tehénrépa, krumpli, csöves kukorica és minden más, ami az őszi időben található a határban, és energiát, erőt ad a túléléshez.

A téli hónapokban, az istállóknban az állatokat kell etetni, ahol szintén megtalálható a tehénrépa, de más állati eledel is. Mindenképpen energiára volt szüksége. Arról nem beszélve, hogy az állatok leheletükkel, a testük melegével, elviselhetővé teszik a kemény szibériai telet az istállóknban.

—Igenis értek, nacsalnyik úr! Otthon is ezt a munkát végeztem!—ütötte össze szaporán a bokáit, vágta magát vigyáz állásba Jano, akivel megtanították, miképpen kell egy fasiszta rabnak jelentkeznie a láger parancsnoka előtt.

Nem akart hinni a fülének, hogy ilyen szerencse érheti. Éppen idejében, mert az önpusztítás gondolatával foglalkozott már egy idő óta. Nem azért, mert nem szerette az életet. Sokáig bízott abban, hogy túl fogja élni ezt a szörnyű állapotot, amelybe véletlenül jutott. Ő nem fasiszta, csak egy olyan vőlegény, ki szerelmes volt egy lányba, aki viszont szerette őt. Ennyi csak a bűne, semmi más. Az már az ő balsorsa, hogy a nem megfelelő időben ment jegygyűrűt vásárolni a városba, miután befogták az egri Dobótéren.

Naponta tapasztalta rabtársai halálát, akik az élelemhiány, a könyörtelen munka, a szibériai tél, a reménytelenség következtében, egyre többen halállal végezték. Ha már végképpen nem kerülhető el a végzet, jöjjön minél előbb, minél kevesebb szenvedéssel. Az ilyen féle gondolkodás folytonosan erősítgette benne a mielőbbi elmúlás utáni vágyat.

A nacsalnyik szavai most nagy-nagy reményt öntöttek szívébe, miután már semmiképpen sem akart meghalni. Újra kedvet kapott az élethez és bizakodott, hogy egyszer mégiscsak hazakerül. Haza mehet, de mire megy haza? Hiszen öt év telt el mióta befogták. Él e még az édesanyja? Vajon vár e rá a menyasszonya, akiről semmi híre sincs az elszakadásuk óta?

De róla sem tudhatnak semmit az otthoniak, mert a szenvedéssel eltelt évek alatt nem volt levélváltás. A fogvatartottak számára nem volt levélküldési lehetőség a szibériai vadonból.

Gyorsan kavargó gondolataiból a nacsalnyik szavai hozták vissza a valóságba:

—No, akkor holnap elviszik a kolhozba!—közölte véle, majd hátrafordult és ahogyan érkezett, úgy távozott a barakkból.

A parancsnok már messze járt, de Jano még mindig mozdulatlan vigyáz állásba feszengett. Egyrészt a főnöktől való félelmében, másrészt a hallottak miatt. Nem akarta elhinni, hogy vége lesz a dermesztő hidegben történő favágásnak és a nap végeztével a fűtetlen barakkban töltött éjszakáknak. Talán még élelem is jobban megkerül, mint a rabok közösségében.

Azt semmiképpen sem gondolta, hogy ezután már olyan szabad lesz, mint a madár. Nem is volt ott szabad a többi elítélt sem, akik már eddig is a kolhozban dolgoztak. A dobtáros géppisztolyosok őrizték itt is a mezőgazdasági munkásokat, csak kevesebb őrt láttak, mint a lágerben. Arra azonban egyikük sem gondolhatott, hogy a kolhozból már könnyebben

megszökhet. Ha még elszökne is valaki, a ritkán lakott területeken mindenképpen éhen pusztulna szökés közben. De az sem lenne szerencsés, hogy lakott területet érne el a menekülő, mert a lakosságtól sem élelmet, sem segítséget nem kapna. Legtöbbször feladnák, mint fasiszta szökevényt. A gyűlöletük teljes mélységében beivódott a rabok irányába még akkor is, ha a háború már évek óta véget ért.

Ő sem gondolt a szökés lehetőségére. Az, hogy jobb körülmények közé fog kerülni, egyelőre elégségesnek bizonyult számára. Úgy tűnt, mintha az égiektől kapna most cserébe egy parányi jutalmat az eddigi szenvedésekért. Örömeiben alig bírt aludni az éjszaka folyamán. Az is igaz, hogy a barakk körülményei egyiküknek sem biztosította a zavartalan, édes álmot megvalósulását. Szinte ébren várta a reggelt, amikor teherautó érkezett, fegyveres őrökkel a platóján.

—Jano K.—hallotta nevét a felolvasottak között, akik most fürgébben mozogtak, amit az erejük egyáltalán megengedett. Igyekeztek többet mutatni annál az erőnél, amennyivel valójában rendelkeztek. Még most is félték, hogy mégsem mehetnek a kolhozba dolgozni.

Mindez a lehetőség csupán egy pillanatnyi tévedés, talán egy álmot, amiből szörnyű lesz az ébredés. Egy kellemes álmot csak, ami után maradnak továbbra is a halálosztó lágerben. Ott, ahol arat a halál, a nehéz fizikai munkát végző, éhező emberek között. Ahol fakitermelésben embertelen körülményei között dolgoznak a szibériai vadonban. Ami embertelen még akkor is, ha már kitavaszkodott, miután nincsen kemény hideg és alacsonyabbra süppednek a télen megnövekedett, óriási hókupacok.

Akkor nyugodtak meg valamelyest, amikor nevük elhangzása után, felszállhattak a szolikamszki lágerben a reménykedés felé induló teherautó platójára. Megnyugodtak még akkor is, ha a dobtáros

géppisztolyok az őket kísérő örök nyakában csüngtek továbbra is.

A többszáz kilométeres déli irányt tartva, haladtak Káma folyó mentén. Egész napos autózás után, végre megérkeztek Dimitrovgrádhhoz közeli Santala település melletti kolhozba. Délnek haladva tapasztalták, hogy errefelé egyre barátságosabb az időjárás a korábbi helyükhöz képest. Annyival enyhébb, hogy a mezőgazdasági termelés számára is kedvező az éghajlat. Nem úgy, mint az előző helyükön, ahol még nyáron is sok helyen fagyos marad a talaj.

Jano az egyik állattartó telepre, a tehenészetbe került. Ez még a földeken való munkavégzésnél is jobb, mert egy kis tejhez is hozzájuthat, és állati eledellel pótolhatja a raboknak járó szűkös adagot. Mindez nem jelentette azt, hogy a határban nem kellett dolgoznia. Szénakaszáláskor, vagy legeltetéskor, ki kellett mennie a határba.

A nyár és az őszi idő érkezésével a paradicsom ültetvények, krumpliföldek és más ültetvények közelében alkalma nyílt arra, hogy pótolja a szűkösen kapott ételmet. Tiltva volt ugyan, hogy engedély nélkül egyen bármilyen mezőgazdasági terméket. Am sokszor a kinzó éhsége miatt kockáztatott. Ilyenkor remegve gondolt arra, ha elkapják, visszaviszik a korábbi táborba.

Az egyik nyári napon különös feladatot kaptak, azok a rabok, akik már régen nem málenkijrobotot végeznek. Mivel a szénakaszálással és a megszáritott boglyába rakásával elkészültek, ezáltal a téli takarmány biztosítva volt a gondjaikra bízott állatoknak. A kolhoz elnöke a paradicsom földekre irányította a rabokat, ahol javában tartott a szüret. A terméssel teli ládák már súlyosnak bizonyultak a szüretelőknek, akiknek többsége női munkaerő. Voltak ugyan néhányan, olyan idős férfiak, akiket nem küldhettek a frontvonalra a koruk, vagy rokkantságuk miatt. Ezért szükség volt olyanokra is,

akik a nehéz ládákat képesek felrakni a teherautó platójára.

Bár az is igaz, hogy a legyengült rabok sem igazán voltak képesek arra, hogy a tele ládákkal könnyedén megrakják a teherautókat. Mitől is lehetne erejük, amikor a szűkös rabkoszt, a nehéz erdőkitermelés, teljesen legyengítette őket. Az az idő, amit a kolhozban eltöltöttek, túlságosan kevés időnek bizonyult ahhoz, hogy erősnek érezzék magukat. Ám mégis, erőiken túl emelgették a súlyos ládákat. Mindenképpen meg akartak felelni az elvárásoknak. Ha nem felelnek meg, ismét a szibériai láger árammal feltöltött kerítésesei közé kerülhetnek.

Amikor nem figyelték őket eléggé, egy-egy paradicsomot a szájukba kaptak. A gyors rágás után, vagy rágás nélkül, lenyelték a finom terméseket, amely az otthoni ízekre emlékeztetett.

Már pár nap munkavégzés a paradicsomföldeken, jótékony hatással bírt a legyengült rabokra. Jano, mintha ismét több erőt érezne karjaiban. Könnyebben emelte a megrakott ládákat a teherautó platójára. A tapasztalt körülmények bizakodó érzéssel töltötték el az élni akarás és a jövőt illetően.

Hálás volt a sorsnak, hogy a kolhozba kerülhetett. Csak azt viselte nehezen, hogy az orosz asszonyok, és néhány idős férfi, megalázó gyűlöletével kellett találkoznia, amikor rájuk nézett. Bár ezen sem kellene csodálkoznia senkinek, aki mérlegeli, hogy nyakukra hozták a háborút. Legalábbis, a kolhoz dolgozói úgy gondolták, a szeretteik haláláért a kolhozban megjelent idegenek a felelősek.

Most, hogy megteltek a ládák, gúnyosan kiáltották:

—Fasiszta! Fasiszta! Vidd el a ládát, de gyorsan! Nem azért kerültél a kolhozba, hogy helyetted is mi dolgozzunk!—kiáltották többen is, miközben gúnyosan nevettek a szemei közé, mintha nem dolgozna kellő szorgalommal.

Különösen undorító, flegma volt az egyik fiatal nő, akit társai Maruszjának szólítottak, kinek kora talán az övével lehetett azonos. Gúnyos, pökhendi szavait minden rabra szívesen pazarolta, de Janot különösen utálta. Nem egyszer rohadt paradicsomot dobott lába elé, miközben sziszegte:

—Fald fel ezt is, te mocskos fasiszta!

Válogatottan bántó szavai még egy vén boszorkány szájából hallva is kegyetlennek tünnének. Ám ez a néember még kopottas ruhájában is formásnak, fiatalnak tűnt. Szépnek látta, amikor elhaladva mellette, rápillantott. De tilos volt a beszélgetést kezdeniük a lakossággal, még akkor is, ha együtt dolgoztak. Így sértő szavaira nem válaszolhatott, hanem most is nagy-nagy türelemre intette magát.

Sokszor már úgy érezte, jobb lenne az erdőkitermelésnél dolgozni. Ám ezt a gondolatát kétségbeesetten tovább lapozta. Itt mégiscsak kerül némi élelem, melegebb a vidék, nagyobb a túlélés esélye, amely közelebb van hazájához, szeretteihez, akikre egyre többet gondolt az utóbbi időkben. Azóta, amikortól jobb körülmények közé került, ahol talán van remény kivárni a hazatérést.

E gondolatoknál hosszabban elidőzött. Gondolva arra, vajon van e még otthona, van e menyasszonya, ahová elviselhetetlenül visszavágyik? Öt év, az sok idő. Sok minden történhetett az eltelt évek alatt. Hiszen sokszor járt a halál közelében a kemény évek alatt.

A nyári idő beálltával sok munka volt paradicsomföldeken. Egyre többet kellett dolgozniuk. Egyre több erőre volt szükségük ahhoz, hogy bírják a napi helytállást. Talán mindezt az őrök is belátták és nem szóltak, ha a foglyaikat egy-egy paradicsom majszolásán kapták. Nem szóltak akkor sem, ha valamelyikük beszédet kezd a kolhoz munkásaival, amennyiben hajlandók szóba állni velük. Talán lazábbak lettek a fegyelmi elvárások, hiszen már régóta béke van.

Évekkel előbb véget ért a második világháború. Néha már lehetett olyat hallani, hogy hadifoglyokat, rabokat engednek vissza a hazájukba.

Sokszor nem tudták eldönteni, hogy a géppisztolyos öreik a gonoszabbak, vagy a kolhoz munkásai, akikkel együtt kellett dolgozniuk.

Jano egyre nehezebben viselte azt a gyűlöletet, amely minden pillanatban sugárzott feléje. Különösen Maruszja volt az, kinek gonosz szavai elviselhetetlen, már-már gyógyíthatatlan sebet ejtettek lelkében. Később tudta meg, hogy a háborúban veszítette el Boriszt, a férjét, akivel egy évet sem élhettek együtt, mert a frontra vitték. Nem csoda, ha minden gyűlöletét, gonoszságát a rabokra zúdította.

Jano még a férje elvesztésért sem tudott megbocsátani a gonosz nyilait folyton lövöldöző néembernek. Nagy önuralomra volt szüksége, hogy ne tegyen fizikai elégtételt undorító viselkedéséért.

Egy-egy gonosz szava után volt olyan pillanat, amikor leste az alkalmat, látja e valaki. Lesz e tanúja annak, ha egy nagy pofont elcsattant a csinos arcán, amelyen a fölényes gúny mindig jelen van és élvezzi, ha őt porig alázza. Semmi sem bosszantotta jobban, mint a meghunyászkodó alázkodás, amelyhez nem volt hozzászokva, de most hallgatnia kellett. Ha otthon, a falujában valaki érdemtelenül bosszantotta, megalázta, úgy ellátta a baját, hogy még egyszer nem volt kedve megismételni sértegetését.

De itt, teljesen más a helyzet. Ő egy fasiszta! Fasiszta még akkor is, ha nem jókedvűből érkezett málenkijrobotra. Soha nem volt a fronton és nem harcolt fegyverrel kezében, amivel kiolthatta volna a kolhoz hozzátartozóinak életét. Akkor hát, miért gyűlölik ennyire?

Ők ezt nem tudhatták, ezért gyűlölték, utálták, sorstársaival együtt. Úgy gondolták, valamennyien önként jelentkeztek a hazájuk elleni támadásra.

Jól tette, hogy uralkodott magán. Tudta, súlyos következménye lehet cselekedetének, akár egy pofonnak is. A szibériai láger rémséges emléke mindig józanságra intette. Ezért folyton túrt és nem kívánt mást, mint elég erőt az igazságtalan megalázások elviseléséhez. Ehhez kért erőt az égiektől, akik most sem akarták meghallgatni, ha néha hozzájuk fordult, amikor imát mormolt ajka a nehézségek elviseléséhez.

Az emberi gonoszságok elviseléséhez mégis megérkezett a segítség. Ha nem is az égiektől, de a beköszöntő ősz, a határi munkák befejezése, véget vetett a kolhoz dolgozóival való közös munkának. Legalább is, ekkor még így gondolták.

A Természet nagy körfogásának köszönhetően, beköszöntött a tél. Ám ez a hideg már nem a határban találta Janot, mert visszakerült az istállóba. Ekkor még joggal gondolhatta, a tavaszig itt is maradhat. Könnyebb lett az élete annyiban, hogy nem azokkal teltek a napjai, akik csak a fasisztát látják benne és rabtársaiban.

Az istálló munkák végeztével késő éjszakáig beszélgettek, melynek fő témája mindig a hazatérés. Nem tudták megérteni, hogy ennyi évvel a háború után, még mindig nem lehetnek szabadok. A külvilág híreitől teljesen elzárva teltek napjaik.

Hallottak arról, hogy a hadifoglyok zöme már hazakerült a fogságból. Mintha itt felejtették volna őket, ezen az istenverte helyen, ahol a dermesztő hideg mindig a csontig hatol. Semmi kedvező hírt nem kaptak a világ híreiről és egyáltalán a világról. Az évek egyre elviselhetlenebb várakozással teltek. Ám sorsuk

megváltoztatására nem volt lehetőségük. Azok a hírek, melyeket hallottak olykor, nem voltak hitelesek. A lakosságtól nem várhattak megbízható híreket. Az ő érdekük az volt, hogy minél tovább maradjon, dolgozzon az ingyen munkaerő a kolhozban.

Különösen a férfiakból volt nagy hiány, akiknek jelentős része a fronton maradt. Közülük sokan rokkantan jöttek haza, miután alkalmatlannak bizonyultak a munkavégzésre. Rokkantságuk miatt leginkább eltartásra szorultak.

Ilyen körülmények miatt érthető, hogy a híreket nem továbbították a rabok felé. Ne vágyódjanak haza, mert itt is nagy szükség van munkájukra. Talán a frontvonalakon maradt férjeik pótlására is gondoltak.

Nem elég bajuk volt a teljes elszigeteltség miatt, még katasztrófa is bekövetkezett a tél vége előtt:

—Jano! Jano! Ébresztő! Tűz van!—kiáltotta Béla, az egyik rabtárs, aki a legéberebb volt az állatgondozók között, kik a tehenészet több istállója közül, ebben az építményben gondozták az állatokat, amely egyben a szállásukként is szolgált.

A riadtan ébredő Jano nem tudta elképzelni, mi lehet az, amiért éjnek idején az istálló-i rozoga ágyról ugrania kell. Amikor végre kinyíltak szemei, fényes lángcsóvát látott a parányi ablakon kitekintve, amely a nádfedeles istálló tetején sebesen tovaterjed és világítja meg a rémisztően kísérteties éjszakát.

Egy pillanat alatt ismerte fel a valóságot. Nemcsak rájuk, hanem több mint kétszáz tehenre szörnyű pusztulás vár. A nádtető pattogását hallva, az éjszakai riasztó fényeket észelve, fülsüketítő bögésbe kezdtek az istálló belsejében bent rekedt jószágok. Az egyre terjedmesebb lángcsóvák szűrőlángjaikkal nyaldosták azt a bejáratot, amelyen ki kellene menekíteni a pusztulásra ítélt állatokat.

—Béla! Fogjál egy botot és azzal próbáld a kijárat felé terelni a megriadt teheneket!— kiáltotta Jano, aki az

egyre erősödő tehénbögést akarta túlharsogni és kezében már egy durungot szorongatott. Ezzel akarta kihajtani az egymást taposó állatokat, de a kijárat környékén egyre vastagodó lángcsóvák hatására visszafordultak az istálló belsejébe, a biztos pusztulásba.

A botra nagy szükségük volt. A tehenek semmiképpen sem igyekeztek a lángoló kijáratot választani. Az ösztön, az ősi ellenségtől való félelem, csak akkor csillapodott bennük, amikor erős ütésekkel érezték a testükön. Már nagy részüket kihajtották az égő istállóból, amikor a közeli házak lakói érkeztek, hogy segítsenek a raboknak. Jöttek a nők és jöttek azok a férfiak, akiket nem vittek ki a frontra. És jött az a néhány őr, akik már csak jelképesen vigyáztak a foglyokra.

A lakosság jobban megijedt a raboknál is, amikor az állatállomány egy részének, a teheneknek pusztulását tapasztalta. A háború úgymint iszonyatos kárt tett az állatállományban és a megmaradt állatokat most a tűz akarja megsemmisíteni.

A teheneket gondozó raboknak nem volt most ideje arra, hogy a tűz utáni, keserű időkre gondoljanak. Ha van idejük ebben a bajban, akkor mindenképpen arra gondoltak, vajon őket teszik-e felelőssé a tűz okozta károk miatt. Ha rájuk mondják ki a felelősséget, akkor visszakerülnek a szolikamszki lágerbe. Annál még ez az égető pokol, a biztos halál is jobb.

Hiába volt minden igyekezet az oltásra, a nádtetőn végig rohogott a tűz, az egész épület lángokban állt. Még akkor sem sikerül eloltani, ha felszerelt tűzoltók időben érkeznek. A vödörrel pedig túlságosan gyengének bizonyultak a hatalmas lángcsóvák ellenében.

Mire derengett a hajnal csak üszkös hamvak maradtak az istállóból, amelyben sok tehen is bennégett. Akárki is láthatta, óriási a kár, amelyet valamilyen ismeretlen eredetű tűz okozott. De ki, vagy mi okozta a tüzet? Ez volt a nagy kérdés, amely

vizsgálatnak eredményétől függött a foglyok jövőbeni sorsa.

A tüzeset után rögtön megkétszerezték az örök létszámát. Felmerült a gyanú, hogy a fogvatartott rabok szabotázs cselekménye az istállóknak és az állatoknak a pusztulása.

—A fasisztáktól minden kitelhet! — hangoztatták többen is a lakosság köréből, akiknek az eddigi gyűlölete csak fokozódott a kolhozt ért, óriási kár láttán.

A későn érkező tűzoltóknak már nem volt más dolguk, mint a tűz keletkezésének okát és helyét felderíteni.

Velük egyidőben megérkezett a járási nyomozóhatóság. A tapasztalt nyomozó elvtársak feladata elsősorban abban nyilvánult meg, hogy a mindenre kiterjedő alapos vizsgálat alapján történt e szabotázs cselekmény. A gyanút igyekeztek mindenképpen a fasiszta rabokra terelni, akikre a tehenek gondozása volt bízva. Kihallgatásra rendelték az állatok gondozóit, akik a megriadt emberek tekintetével léptek a kihallgató helyiségbe.

Jól tudták, a vizsgálat kimenetelétől függ a jövőbeni életük. Mondhatnánk, élet és halál kérdése számukra a vizsgálati eredménye. Ha a nyomozók a vizsgálati eredménye szándékosan elferdíti a valóságot, akkor számukra biztos a halál. A rögtönítélő bírósági döntés alapján a halál vár rájuk.

Ha erre gondolunk, ez is jobb, mint visszakerülni Szolikamszki lágerbe, az erdőkitermelésbe. Oda, ahol nagyon hosszú a szibériai, zimankós tél, kemény a munka, szűkös a koszt és folyamatosan arat a halál. A halál semmiképpen nem kerülhető el, csak nagyon meg kell érte szenvedni. Túlságosan nagy a tét: *Az életben maradás!*

Ezek után érthető az arcukról olvasható félelem, amit a nyomozóhatóság annak tudhat be, hogy rájuk tekintve bizonyítottnak látszik a gyűjtogatás, a szabotázs cselekménye, azért félnek ennyire.

—Jano K. Hajlandó e beismeri, hogy a szabotázs cselekményt elkövette, azért, hogy a Szovjetunió gazdasági eredményeiben ezzel is kárt okozzon? Ha őszinte vallomásával beismeri tettét, enyhítő körülményként értékeli a bíróság.—intézte szavait az egyik nyomozó és nézett szúrós szemmel a megszeppent rabra, hogy az érkező válasz mennyire áll közel a valósághoz.

Az már csak természetes, hogy a nyomozó nem akart mást hallani, mint ezt:

„—Tisztelt nyomozó hatóság, beismerem, hogy én követtem el a gyűjtogatást! Én gyűjtöttem meg az istállót!”

Ezt várták, de nem ezt hallották. Az előttük reszkető fasiszta, remegő hangon tagadott:

—Tisztelt nyomozó elvtársak! Én nem...én...nem követtem el a gyűjtogatást! Nekem az istálló a szállásom és a tél hátralevő részében is meleg helyet biztosított volna számomra, ha...ha... nem ég le.—dadogta Jano és esendően nézett a vallatóira, akik közül az egyik epésen kiabálta:

—Azt, hogy *elvtárs*, még egyszer ki ne mondja! Nem vagyunk egyikén sem elvtársai egy olyan fasisztának, aki a Szovjetunió polgárai elleni támadásban részt vett, és most gyűjtogatással akarja megsemmisíteni a dolgozónép vagyont! Az ilyen emberekkel nem vallunk azonos elveket, ezért a jövőben csak a fasiszta társait szólíthatja így. Minket pedig *úrnak* szólítson! Megértette?—ordította a reszkető rabnak, aki fejbiccentéssel jelezte, megértette. Mást semmiképen sem tehetett.

A leégett istállóhoz tartozó rabok, miután kihallgatták, egyikük sem vállalta a gyűjtogatást. Törték a fejüket,

miképpen kellene rájuk bizonyítani a bűncselekményt. Buzgóságukat meglehet érteni, ha arra gondolunk, hogy főnökeik előtt nekik is bizonyítani képességüket a nyomozói munkára.

A következő napokban egyre erősebb nyomás alá kerültek a gyanúsítottak. Már-már úgy tűnt, hogy azt is bevallják, amit soha nem követtek el, csak hagyják őket békén. Éjjel-nappal kihallgatásban volt részük. Nem hagyták őket aludni sem, hiszen a rendőrség fogdájában őrizték a gyanúsítottakat. Az is igaz, hogy most már szállásuk sem volt, hiszen a leégett istálló arra sem alkalmas, hogy a megmenekült állatok menedéket találjanak a falaik között. Még szerencse, hogy a tél vége felé járt az idő, így a szabadban tartás sem járt semmilyen káros következménnyel.

Már úgy tűnt, nincsen menekvés, mert a nyomozók rájuk bizonyítják a gyűjtogatást, ha követték el, ha nem. Ám mégiscsak megérkezett egy mentőangyal. A kihallgatási szobába a tűzoltók parancsnoka nyitott be, aki előadta a tűzvizsgálók kutakodásának eredményét a tűz keletkezésének ügyében:

—Eltársak! Sikerült megállapítani a tűz gócpontját, ahol a tűz keletkezett. És azt is, hogy mi okozta az istálló leégését.—jelentette ki a belépő egyenruhás, akinek váratlan megjelenése és szavainak bizonyossága, véget vethet a kihallgatásnak.

Kezében egy női fehérneműt és egy válltáskát hozott, olyat, melyet a rabok őrei használnak. Úgy tűnt, mintha a jelenlegi gyanúsítottakat akarná kimenteni a vád súlya alól, még akkor is, ha fasiszták. Nem akart mást csak munkáját becsületesen elvégezni, az igazságot a nyomozók elé tárni.

A nyomozók feszülten figyeltek. Szájtátva hallgatták a belépő szavait, aki kezében szavait igazoló bizonyítékokat szorongatott. A tűzoltó nacsalnyik folytatta:

—Eltársak! Ezt a ruhadarabot találtuk a tűz keletkezésének helyén. A selymes ruhácskát illetően, nem kell egyiküknek sem elmagyaráznom, kik használják, és mi célból viselik.—mutatta fel a női alsóneműt, mire általános derűlség támadt a szigorú tekintetű nyomozók arcán, majd kitört a röhögés a helységben.

Azt a táskát mutatta fel, amely teljesen egyértelművé tette, hogy az örök valamelyike részese egy szerelmi együttlétnek. Ez az ör gyorsan menekült a helyszínről, a szerelmével együtt, melynek oka minden bizonnyal a gyorsan terjedő tűz miatti pánik. Most aztán mindenki előtt világossá vált, hogy a gondatlanul eldobott gyufa, vagy cigarettacsikk okozta a tüzet a szénával tele rakott istálló padlásán.

Kiderült, hogy melyik ór a bűnös, aki a szerelmi együttlét során, gondatlanul eldobta az égő csikket. Kiderült az is, hogy melyik özvegyasszonnyal enyelgett az istálló szénával megrakott padlásán.

Amikor tűz keletkezésének igazi okát teljes valóságában felismerték a nyomozók, arcukra fagyott a mosoly. Tudatosult bennük, hogy nem jó irányban keresték a gyújtogatót.

Bármennyire nem esett jól, a kudarcot el kellett ismerniük. A rabok nem vétkesek az istálló leégésében. A fogdából ki kell engedni valamennyit. Nem lehet úgy rájuk kenni az el nem követett bűnöket, mint a korábbi években. Több évvel a háború után már a nemzetközi szervezetek is a foglyok jogairól beszéltek és követelték a szabadon bocsájtásukat. Bármennyire szükség volt a rab munkaerőre az iparban, a mezőgazdaságban, mégis haza kellett engedni azokat az elcsigázott, szerencsétlen embereket, akik túléltek a Gulág poklait.

Jano és társai részére még nem érkezett el a szabadulás ideje. Ezen az istenverte tájon, elzárva a külvilágtól, nem hallottak semmilyen szabadulásról. A hírek ide nem érkeztek. Ha érkeztek volna is, akkor sem ők hallják meg először. Akik pedig meghallották, nem mondták el nekik. Szükség volt a munkájukra.

Most, hogy az istálló leégett, tönkre ment az éjjeli nyugvóhelyük. Fedél nélkül maradtak azok a foglyok, akiknek eddig ez volt a szállásuk. A kimenekített tehének már a szabadban is elviselték az időjárást, hiszen közeledett a tavasz, a kikelet.

A foglyoknak kellett helyet találni, akiket igyekeztek elhelyezni a lakosság házaiban, mert a szabadban még akkor sem lakhatnának, ha Szolikamszk táborában élnének. Márpedig ez idő óta több év telt el. Csak néhány őr vigyázott már a foglyokra. Azokra sem volt semmi szükség a háború után ennyi év elteltével. Miután ezt belátták az illetékes hatóságok, nem őriztették tovább.

Már csak azért sem volt őrzésükre szükség, mert az óriási távolságok miatt, semmi esélyük sem volt a szökésre. A Szibéria rémséges táboraiban is elevenen éltek emlékezetükben, talán ezért sem volt bátorságuk a reménytelen szökési kísérletre.

A döntéshozók az istálló leégése után úgy látták jónak, ha a lakoságnál lesz ezután a szállásuk. Ott, ahol besegíthetnek a házkörűli munkákban, a kertek művelésében. A háborúban meggyérült férfi lakosság miatt nagy igény volt munkájukra, pótolni a fronton hősihalált halt embereket.

Hadifoglyoknak az elhelyezésnél nagy szükségük volt a szerencsére. Volt olyan, akinek sikerült nem bosszúálló befogadót találni, aki nem hányt a szemére a fasiszta multat. Talán azért, mert jól tudta, ismerőse,

családtagja sem önként ment a frontra korábban, hanem azért, mert a szélvészként érkező behívóparancs erre kötelezte.

Janonak nem kedvezett a szerencse. Amikor nevét hallotta, és azt is, hová kerül elhelyezésre, még nem tudhatta, hogy a megnevezett hely Maruszja otthonát takarja.

A lakosság legalább olyan izgalommal várta a hozzá kerülő idegent, mint maga a rab. Semmiképpen sem volt közömbös, hogy az illető személye, milyen benyomást kelt a befogadóban. Az elosztás helyszínén várták a felolvasott névre előállt embert, aki a sorból kilépve, mutatkozott be a szállásadójának.

Jano, a nevének elhangzása után, kilépett a foglyok sorából. Ezzel egy időben a lakosság soraiból kilépett Maruszja. Mindkettőjük arcán a döbbenet ült. Jano már ismerte a zsémbes bestiát, aki többször megkínozta, fasisztának szólította a kolhozi munkavégzések során.

Az özvegy előtt sem volt ismeretlen, csak neki kellemes emlékei maradtak ezekről az időkről, a fogoly molesztálásáról. Eszébe jutott a kolhozban együtt töltött idő és máris úgy érezte, ismét lehetősége nyílik a fasiszta kínzásának folytatására. Sőt, sokkal több alkalma lesz, mint korábban. Több lesz, mert gyakori együttlét több lehetőséget kínál számára. Gonoszságára jellemző, hogy nem tudta leplezni az újabb kínzások lehetősége miatti örömét, miután széles mosollyal fogadta Janot.

Janot nem tévesztette meg a bájos arcocskán megjelenő, édeskés mosoly. Az idő rövidege miatt képtelen volt eldönteni, miképpen kerülhetné el Maruszját. Hogyan kerülhetne máshová. Bár tudhatta, számára nincsen választási lehetőség. Oda kell mennie, ahová parancsolói küldik. Túrnie kell kínzásait. Álom marad továbbra is a korábbi elképzelése, miszerint elégtételt vesz a hárpia természetű Maruszján.

Akinek már kijelölték a szállásadóját és eljött érte, el kellett hagynia a fogoly elosztás helyét. Azonban

megmondták, hogy fő munkahelye továbbra is a kolhoz, az állattenyésztés lesz, de köteles munkájával fizetni a szállásért is.

Az özvegy büszke fejtartással ment elől, pár lépéssel követte Jano, olyan letörten, mintha a vágóhídra menne. Ami azt illeti, nincsen sok különbség a kettő között. Ha úgy molesztálja, mint a korábbi találkozásaik alkalmával, akkor az egykori vőlegénynek minden oka megvan az aggodalomra.

Eldöntötte, hogy már most, a kezdet-kezdetén, nem tölti az éjszakáit a hárpia nőszemély picinyke házában. Nem érezte magát biztonságban egy fedél alatt véle. Féltette életét, mely az éjszakai alvások során könnyen veszélybe kerülhet.

Szerencséjének tudhatta, hogy a korábbi időkben megismerhette. Így aztán tisztában volt azzal, hogy az összes fasiszta közül őt gyűlöli a legjobban.

Úgy tervezte, hogy a gyorsan közeledő tavasz érkezéséig az udvaron földbeásott krumpliveremben tölti éjszakáit. Ez a verem még melegebb lehet, mint egy gyengén fűtött házikó, mert a föld melege miatt a fagyást, kihűlést jobban elkerülheti. A jó idő érkezésével majd a lakáshoz tartozó kertben egy fa alatt is talál éjszakai szállást.

A tavasz már erősen közeledett. A madarak hajnalonként egyre gyakrabban zengedezik éneküket, ami a közeledő kikeletnek csálhatatlan jele. Bár a költöző madarak még nem érkeztek meg, az idő javulására számítani lehetett. Addig még olyan is előfordulhat, hogy valamely nemzetközi szervezet megtalálja őket ezen az elátkozott helyen.

Megtalálja és síkraszáll a szabadon bocsájtásukért, miután sok év múltán végre hazakerülnek. Hazakerül ugyan, de vár e rá idős édesanyja? Abban, hogy a menyasszonya is várja, már nem reménykedett. Ennyi év alatt nem írhattak levelet egymásnak, miután joggal híhatték egymásról, hogy nem élnek egyiken sem.

Éppen a kevés személyes holmiját vitte a verembe, amikor Maruszja csipkelődő, kötözködő hangját halhatta háta mögül:

—Mi van fasiszta? Félted a bőröd, ugye?

Nem tudta hirtelenjében mit válaszoljon. Válaszoljon e egyáltalán. Maradjon néma, mert sokszor a hallgatás többet ér a kimondott szavaknál. Aztán mégiscsak átgondolta és úgy döntött, gúnyos kérdéseit nem hagyja szó nélkül:

—Ki ne féltene? Én is féltém, ha már sorsom úgy hozta, hogy egy kegyetlen nőszemély közelébe sodort, aki a világ összes bűnét a nyakamba szeretné sózni. Aki abban leli örömét, ha másokat megfélemlíti, kínozza. Nem tudom, lenne e bátorságod a benti szálláshoz, ha fordított helyzetben lennénk?

—Borisz haláláért minden fasiszta megérdemli a büntetést! Még egy évet sem éltünk együtt, amikor kivitték a frontra, mert olyan emberek, mint te, támadtak hazánkra. Nem kívánom ezt az érzést senkinek sem a fasisztákon kívül, de nekik aztán annál jobban. Még kegyetlenebb volt elviselnem, amikor pár hónap múltával jött a hír, hogy többé soha nem láthatom.—sziszegte fogai közül, miközben úgy eltorzult az arca, mintha ötven évvel idősebb lenne.

Janot nem hatották meg a panaszkodó szavai. Volt olyan pillanata, amikor gondolta, megpróbálja elmondani neki, ő nem bűnös. Nem volt a fronton és egyetlen orosz ember életéért sem felelős. Soha nem volt fegyver a kezében. Ő csak egy szerencsétlen vőlegény.

Mégis úgy döntött, nem mondja. Minek mondjon bármit olyan asszonynak, akin a gyűlölet, a bosszú visszafordíthatatlanul eluralkodott? Különben sem jött még el az ideje. Egyetlen szavát sem hinné el, ha elmondaná.

Elmondhatná ennek a gyűlölködő satrafának, hogy ő ide került, annak semmi köze az öldökléshez.

Mindennek az oka a szerelem, amit jegygyűrű vásárlásával szándékozott örökre szentesíteni.

Magyarázkodás helyett, fogta kevéske holmiját és bebújt a krumplis verem szűk nyílásán, hogy álomra hajtsa a fejét. Pihennie kellett, mert másnap hajnalban már a megmaradt teheneket kellett összefogdosni.

Amit az ébredés utáni hajnal hozott, nem volt egy könnyű eset az állatgondozók számára. A megvadult tehenek legtöbbször, égési sebekkel testükön, bőgtek és kóboroltak a leégett istálló környékén. A szerencsétlen állatok nem tudták felfogni, mi lett a korábbi szálláshelyükkel, melynek csak az üszkös romjai meredeztek most az ég felé.

Valamiképpen össze kellett fogdosni őket és az éppen maradt istállóba hajtani. A nagyon megriadtakat nem tudták, ezért az istálló környékén kóboroltak továbbra is. A súlyosan megégett jószágoknál a kényszervágás mellett döntöttek.

Miután az élet visszaállt a régi medrébe, megnyugodtak a kedélyek, nem szidták annyira fasisztákat, akiket már nem is őriztek a továbbiakban. A tűzvizsgálat ártatlanságukat bizonyította, ezért kerülhettek a település lakóihoz, akik nem szívesen, de mégis befogadták őket otthonaikba. Nem tehettek mást, mert a hatalom így döntött.

A tüzeset óta napok teltek el a kolhozban. A gondatlan őrt és kedvesét lecsukták. A foglyokkal együtt kellett dolgozniuk a határban és az állatgondozásban. Ez azt jelentette, hogy munkabért ők sem kaphattak és a családjuk helyett a börtönben szállásolták el őket. Így aztán rosszabb lett a helyzetük, mint a fasisztáknak, akiket már egyre ritkábban szólítottak ezen a néven.

Azért lett rosszabb, mert a munkaidő után sem mozoghattak szabadon, hanem az őrzött börtönben kellett idejüket tölteni a másnapi munkakezdésig.

A kitavaszkodó határban beindultak a mezőgazdasági munkák. A traktorok szántották a földeket, hogy tavaszi vetések, ültetvények megforgatott talajba kerüljenek. A dübörgő, zakatoló gépek mellett sok nő is végezte a tavaszi ültetéseket. Többnyire fiatal özvegyasszonyokból állt a női brigád, akik úgy csicseregtek, mint nádfedeles házaik eresze alatt a tavaszon fészket építő verebek.

—Maruszja! Boriszra már hiába vársz! Ahogyan mi is feleslegesen várjuk vissza férjeinket. Ennyi évvel a háború után, már adni kellett volna valami életjelet, ha élnének. Én azt mondom, szerencsés vagy Janoval. Minden munkát elvégez, ami a házadnál előfordul. Sőt, nem válogat, még a krumpliverem is megfelel neki szállásul.

Emellett még olyan igénye sincsen, hogy valamit kérjen érte cserébe. Én bizony nem lennék hozzá olyan könyörtelen, amilyen te vagy. Talán meg is jutalmaznám néha napján, hiszen olyan helyes fiatalember!—mondta kuncogva Natasa, mire a többiek is fanyar, erőltetett kacarászásba kezdtek. Eszükbe jutott az özvegyi sorsuk. Az, hogy talán életük végéig pár nélkül kell leélni életüket, mert a férjeiket hiába várják haza, és a férfiakból nagy a hiány.

—Hogy szerencsés vagyok ezzel a fasisztával, aki egy azok közül, kik meggyilkolták férjeinket!? Ők az okai annak, hogy most sóvárogva néztek még az ellenségre is, csak egy férfi legyen. Könnyen megbocsájtotok a gyilkosoknak!—válaszolt bosszúsan Maruszja, akit nagyon dühített, hogy már Janora, az ellenségre is szemet vetettek a párnélküli társai.

A nap hátra levő részében csak duzzogott, mintha társai máris elcsábították volna lakótársát. Persze, elcsábítani csak azt lehet, akivel lett volna valami

kapcsolata az eltelt időben. De, ha lett volna is, most mégis úgy érezte, egy cseppet sem sajnálná, ha így történe.

Bárcsak elvinnék a portájáról azt a fasisztát, akit a törvény helyezett oda. Ha bánná is, csak a hiúsága miatt, hogy társai különbnek érzik magukat, mint ő. Olyannak hiszik, akit soha sem kedveltek a férfiak. Ez pedig egyáltalán nem igaz. Borisz több lánnyal járt mielőtt neki kezdett udvarolni és mégis az ő kezét kérte meg, őt választotta asszonyának.

Miután így tépelődött, bosszankodott magában, úgy érezte, egyre inkább melege van. Egyenként gyérítette felső ruházatát, pedig az áprilisi időjárás még nagyon csalóka tud lenni.

—Megfázol, Maruszja! Az igaz, hogy kellemes melegével süt már a Nap, de az áprilisi szelek könnyen becsapják azt, aki a földeken dolgozik.— figyelmeztette Tanya jó szándékkal, aki látta, hogy munkatársnője kipirulva, egyre több ruhájától szabadul meg.

A duzzogó asszony nem törődött intó szavaival. Ennek meg lett az eredménye, mert alig néhány perc multával tüszögni kezdett. Először csak apróbbakat, majd egyre gyakrabban és egyre nagyobbakat.

Ezt tapasztalva, ismét szedegette magára a korábban levetett ruháit. Ám úgy tűnt, hogy az újra öltözéssel már elkésett. Még szerencse, hogy vége lett a munkaidőnek, mert egyre gyakrabban hideg borzongás fogta el, de aztán mégis úgy érezte, minden rendben van.

Mire hazaért, Jano már az udvaron foglalatoskodott. Mivel korábban érkezett a tehenészetből, vékony gallyakat vágott a tűzre. Maruszjának vágta a fát, akinek tartozik a szállásért, aki majd eltüzeli tűzhelyen a főzés közben. Vágta a fát annak ellenére, hogy főztjéből soha nem részesült még eddig és a fa tűzénél nem melegedett. Ezzel a gondolattal most mégsem foglalkozott a veremlakó. Ez volt a kötelessége, ezért fogadta be.

Azt tapasztalta, hogy a hazatérő asszonynak most nincsen kedve a sértegetéshez. Aprókat köhintett amint elhaladt mellette és nagyon levertnek tűnt. Gondolta, megkérdezi, mi baja, de félt, hogy fasisztát kiált, ahogyan máskor is. Így aztán nem törődött tovább a hárpia természetű asszony tüsszögéseivel, hanem bebujt a földdel fedett vermébe, ahol egy rögtönzött fekhely várta és próbált aludni.

Álmában hazai tájakon járt. Ott, ahol ez időtáiban virágba borulnak a cseresznyefákkal beültetett domboldalak. A bódító illatok előzőnlík a domboktól határolt faluját, amelyet nem saját akaratából hagyott el több évvel korábban. Ennyi év óta semmi hír sem érkezett felőlük. Vajon mi van Annuskával, a menyasszonyával? És mi van az anyjával? Élnek e még? A zavart, ideges álom úgy váltakozott nyugtalan agyában, mint a hazatérés reményének hírei, itt a Szovjetunióban.

Ezek a hírek mindig kőszahírnek bizonyultak, melyeknek valódiságában lehetett kételkedni. Ide, a Santala melletti kolhozba, ritkán jutottak el a nagyvilág hírei. A Dimitrovgrádtól is távoli település nem jutott eszükbe a döntéshozóknak, akik talán azt sem tudhatták, hogy van ilyen település, ahol a második világháború után ennyi évvel, még mindig vannak hadifoglyok.

A helyi hatalomnak sem állt érdekében, hogy a fogvatartottakra kedvező híreket tudomásul vegyék és közöljék velük. Mindezt meglehet érteni, ha arra gondolunk, hogy ennél olcsóbb munkaerő sehol sem található. Így aztán a rabok nem tudhatták azt sem, hogy az olyan fasisztáknak, mint ők, mikor telik le az a büntetés, amelyet nyakukba sózott a Sors, ha érdemelték, ha nem.

Úgy aludt vermében Jano, mint a medvék a barlangjukban tavaszi szellők érkezése idején. Az álom és az ébrenlét határán szendergett. Félig kábult

állapotában gyenge, síró hangokat hallott kívülről, melyekből saját nevét vélte hallani:

—Jano! Jano! Kérlek, segíts! — könyörgött kint az éjjeli homályból egy női hang, melyben Maruszja hangját ismerte fel.

Nem tudta eldönteni, hogy a hallott segélykérés a valóság része, vagy zavaros álmaiból fakadó képzelet, miután még most is álmodik. Azt gondolta, Maruszja hangja mégsem lehet, hiszen ez a hárpia nőszemély, minden esetben *fasisztának* szólítja. És most tisztán hallhatta a Jano nevet.

Miután a segélykérés mégiscsak valósnak bizonyult, kilépett az éjjeli homályból pirkadó udvarra, ahol Maruszja összeroskadó alakját és szenvedő arcát láthatta:

—Jano! Kérlek, segíts! —szólt elhalkuló hangon, majd néhány bizonytalan lépés után, elterült a verem előtt.

A krumplisverem lakója úgy kétségbeesett, mintha valami veszteség érné, ha Maruszjával komoly baj történe. Pedig ez az asszony ott gyötörte, ahol csak lehetett. Ha most a segítségét kéri, komoly oka lehet.

Nem töprengett tovább egy pillanatig sem, hanem ölébe véve, bevitte a lakásba. Az asszony homlokára téve kezét túlságosan melegnek találta. Forrónak érezte kezeit és arcának kipirulása is magas lázról tanúskodott.

—Maruszja! Hallasz engem? —kérdezte izgatottan, mire alig hallható suttogás volt a válasz:

—Ig...en!

—Mi történt veled?

—Mégfáztam a kolhozban!

—Akkor vizesruhát rakjunk rád, mert nagyon magas lázad van. — mondta Jano és a törülközőt kereste, ami nem volt egyszerű, mert nem könnyen találta meg az ismeretlen lakásban.

Ezen nem lehet csodálkozni, hiszen először lépett be a segítségét kérő asszony házába. A fasiszta idegen eddig

soha nem kapott bebocsátást. A törülközőt többször is be kellett vizeznie, mert gyorsan megszáradt minden vízbemártás után.

Eltelt egy órányi idő, amikor a beteg megkönnyebbült, lejjebb ment a láza. Képes volt arra, hogy kisebb beszédbe kezdjen ápolójával. Lassan kezdett el beszélni, mintha bűnösnek érezné magát az eddig semmibenézett lakója előtt, akinek sok-sok kellemetlen órát okozott amióta csak találkoztak.

—Jano! Mondd, miért segítesz rajtam, amikor nem érdemlem meg?

—Azért, mert segítségre van szükséged és nincsen közelben más, aki ezt megtegye!

—De mindig lefasisztáztalak, ha érdemelted, ha nem.

—Talán hibát követtél el. Nem tudhattad, hogy ártatlan vagyok férjed halálában és nem vagyok felelős a második világháború kitöréséért sem. Ártatlan vagyok! Borisznak olyan ember nem lehet a gyilkosa, akinek nem volt fegyver a kezében soha, és nem harcolt a fronton egyetlen percig sem.

—Ezt most nem értem, Jano! Hát nem voltál katona?

—Akkor hogyan kerültél fogságba?

—Én nem kerültem fogságba, nem harcoltam a frontom és mégis fogoly vagyok!

—Ezt aztán végképpen nem értem! —ámuldozott az özvegy és közben tátva maradt szájjal, feszülten hallgatott.

Magyarázatot várt attól az embertől, akit eddig bűnösnek hitt az országa elleni támadásért és férje, Borisz haláláért. Bűnösnek, hiszen másképpen nem kerülhetett munkatáborba. Nem tudhatta, hogy a korábbi években nem kellett semmilyen bünt elkövetni és mégis komoly büntetést kaphatott az, akit a hatalom ártatlanul is vétkesnek kiáltott ki.

—Tudod, engem málenkijrobot, párnapos munka végzésére hoztak ide hazámból. De több éve már ennek és mégis itt vagyok!

—Talán valami bűnt követtél el és azért vagy még itt most is.

—Nem követtem el semmilyen bűnt! Legfeljebb azt, ha bűnnek számít egyáltalán, hogy szerelmes lettem egy lányba, akinek jegygyűrűt akartam vásárolni a falumhoz közeli városban. Ott fogtak el a többi civil társammal.— mondta Jano szomorúan, miközben egy nagyot sóhajtott, és gondolatai túlságosan messze jártak ettől a helytől. Ott, abban az országban, ahol képzeletükben már régen eltemették ismerősei és a szeretett menyasszonya is.

Maruszja arcán a döbbenet ült az előbbi szavak hallatán. Ilyen történetekről még soha nem hallott. Azt hitte, akiket a munkatáborokban fogva tartanak, mindannyian fasiszta bűnözők, akiknek tetteikért bűnhődni kell. Valamennyien a szovjet nép elvetemült ellenségei, és felelősek olyan emberek haláláért, mint szeretett férje, Borisz.

—Miért nem mondtad ezt korábban? — kérdezte együttérzéssel, mint ki máris megbánta korábbi sértegetéseit.

—Azért, mert úgysem hitted volna el. Ahogyan a törvényetek sem szolgáltak igazságot számomra, hiszen ennyi év elteltével sem engednek vissza a hazámba.— válaszolt, majd megtapintotta az asszony homlokát, de nem találta már annyira lázasnak.

Készülődött vissza a vermébe, hogy az éjszakából még maradó kevés időt pihenéssel töltsse. Visszament, de aludni már nem tudott. Kavargott fejében a gondolatok, melyek fiatal életének szétzúzásával voltak kapcsolatosak. Sírni szeretett volna, de nem tudott. Az eltelt évek alatt rég felszáradtak könnyei. Hiszen az életét kellett menteni a lágeri körülmények között.

Ébren találta az időközben kivilágosodó hajnal, amely egy új nap születésének közeledtét jelezte. Az éjszakai homályból kibontakozó fákról, innen is, onnan is,

madarak éneke zengedett, melyek a napokban repültek vissza a déli tájak országaiból.

Szomorúan gondolt az otthoni tájakra, ahová szintén ilyenkor érkeznek vissza a költöző madarak. Megtehetik, hiszen szabadok. Nincsenek számukra országhatárok, a határokon fegyveres őrök, akik a szögesdrótkerítés mellett, töltött fegyvereikkel őrködnek. Hogy ő, mikor láthassa a hazai tájakat, azt bizony senki sem tudná megmondani.

Miután felöltözött és munkába indult volna, Maruszához kukkantott be, hogy állapota felől érdeklődjön.

—Hogy érzed magad, Maruszja?—kérdezte az ágyban fekvő asszonyt, aki szintén nem aludt már és várta, hogy lakója belépjen hozzá. Mindeddig soha nem jutott eszébe, hogy Jano egy ártatlan ember, akit a Sors sok ezer kilométerről sodort az útjába. Most betegen, sokkal józanabban ítélte meg személyét.

—Köszönöm kérdésed, egy kicsit már jobban, de dolgozni még nem tudok. Kérlek, szólj a kolhozban, hogy beteg lettem, nem tudok dolgozni.

A beteg asszony lakója megnyugodva lépett ki az egyszerű szobából és indult a tehenészetbe, hogy a ráváró munkákat elvégezze. Ám előtte még bement a kolhozba, hogy Maruszja állapotáról beszámoljon főnökeinek.

A munkanap végén már nem kellett a krumpliverembe vonulnia az éjszakai pihenésre. Maruszja kérte őt, hogy kevés holmijával költözzön be a szegényes lakásába. Alig volt néhány bútor a kicsiny szobába, amely csak azért bizonyult elviselhetőnek, mert kis légtere miatt, kevesebb tüzelő kellett a fűtésére.

A krumpliverem után mégis palotának számított, amelynek úrnője teljesen megváltozott irányában. Mintha már nagyon bánta volna korábbi viselkedését, kedvesebb szavakkal szólt hozzá:

—Jano! Gyere, ülj az asztal mellé, mert főztem egy kis vacsorát!

—Pihenned kellett volna, nem főznöd, mert könnyen visszaeshetsz a tüdőgyulladásba. —mondta a krumpliverem lakója, akinek meleg szavaiból érthette, őszintén aggódik érte. És ez nagyon jól esett a magányos asszonynak, akire egy ideje már senki sem figyelt. Fehér üvegnek nézte mindenki, amelyen átláva, nem látszanak másnak a tárgyak és nem látszik másnak a világ sem.

Most, hogy jobbra fordult a fogoly élete, már a munka is könnyebbnek bizonyult, amihez a bővebb koszt is hozzájárult. A kolhoz vezetése, a helyi pártbizottság, felfigyelt a szorgalmas fogolyra és az állatgondozásból a növénytermesztésbe helyezték. Egy pár hét multán már brigádvezetővé választották. Ő irányította a földeken éppen időszerű munkákat. Olykor az állatgondozásnál is kikérték véleményét, de a földeken is sokan dolgoztak a lakosság soraiból az irányítása alatt.

Teljesen megváltozott az élete a korábbiakhoz képest, amikor még fasisztának szólították. A pár nélkül maradt fiatalasszonyok mutattak hajlandóságot tartós kapcsolatra, amit Maruszja egyre nehezebben viselt el:

—Jano! Muszáj neked minden asszonnyal leállni, aki veled ki akar kezdeni?—zsörtölődött a szállásadó, akiben forrni kezdett a méreg, amikor a munkatársnői gyűrűjében meglátta azt a férfit, akit egyre jobban megkedvelt, talán meg is szeretett. Mindez csak fokozódott amióta már véglegesen beköltözött hozzá a krumpliveremből.

A lakótársi közelségben megismerhette, hogy akiről eddig csak rosszat gondolt, annak éppen ellenkezője a

valóság. Hiszen gondosan ápolta a korábbi időkben történetek ellenére is, amikor még bűnösnek kiáltotta. Így aztán nem lehet csodálkozni azon, ha egyre jobban megszerette. Csak fokozta érzéseit irányában, hogy minden független asszonynak érdeklődését felkeltette a kolhozban. Különösen ennek a szemtelen Natásának rámenős viselkedése volt szembetűnő, aki korábban sem titkolta érzéseit az itt rekedt, magyar fiú irányában. Ráadásul, az ő jelenlétében, így kezdett hozzá szólni:

—Jano! Gyere át hozzám szállásra. Szerintem, nálam sokkal kényelmesebb lenne a mostaninál és még közelebb is lennél a munkahelyedhez. Főzök, mosok rád és talán a kedvességem sem az utolsó, ami várna még téged, ha átjönne!— mondta kedves szavaival és olyan bájosan nézett, hogy Maruszja epéje máris keserűbbé vált a hízelgő, csábító szavakat tapasztalva:

—Szégyellhetnéd magadat, Natasa! Miért kell a lakómat csábítgatnod, amikor nálam mindent megtalál?

—Nem biztos, hogy mindent megtalál, amire egy ilyen helyes fiatalembernek szüksége van. Úgy beszélél velem, mint egy kutyaival és most úgy gondolsz, hogy egycsapásra mindent el kell felejtene.—vágott vissza Natasa, miközben olyan csábosan, olyan meleg tekintettel nézett Janora, hogy még a januári jégcsap is olvadozna, ha ilyen bájos csábításban része lehetne.

A féltékeny özvegy ezt már végképpen nem bírta elviselni. Mintha jogot formálhatna az eddig lenézett, bűnösnek ítélt fogolyhoz, akit csak gyötörgetett sértő szavaival és most azt várná, hogy mégis őt szeresse a legjobban:

—Lehet, hogy nálam eddig nem talált meg mindent, de én tudtam tisztességes maradni. Hű maradni Boriszhoz, akit hosszú időn keresztül epekedve vártam vissza. Te pedig lefeküdtél mindenkivel. Még olyannal is, akinek esze ágában sem volt, hogy tudomást szerezzen rólad, de mégis az ágyadba fektetted!—sziszegte a felháborodott, féltékeny asszony, aki képtelen volt uralkodni a hirtelen

jövő érzésein és Natasa csábító mesterkedéseit közömbösen figyelni.

Már korábban eldöntötte, nem adja másnak Janot, az itt rekedt hadifoglyot, aki egyre inkább élete részévé vált. Riadtan hatolt tudatába, hogy az az ember, akit eddig csak gyűlölni tudott, mostantól minden gondolatában jelen van. A hirtelen változását befolyásolta az is, hogy a korábbi viselkedését teljesen feladva, közeledett a lakójához, akit teljesen másképpen kezdett megismerni, mint eddig hitte.

Nem volt más célja, mint megtartani magának, talán egy egész életre. A csábítása teljes kelléktárát igyekezett bevetni, hogy ő legyen a győztes az özvegyek között. Azok között, akik egyre buzgóbban, egyre nagyobb igyekezettel próbálták maguknak megnyerni az egykori fasisztát.

A csábításban sokat segített, hogy a krumpliveremből beköltözve, együtt teltek a munkaidő utáni óráik. Jano, mint egészséges fiatalember, nem tudta sokáig közömbösen nézni fiatal szállásadóját, aki mindenben igyekezett a kedvében járni.

Az igaz, amióta a lágeri kosztot felcserélhette a házi koszttal, gyakrabban felejtette mohón figyelő szeméit a független, helyes özvegyeken és nem csak Maruszján. Azokon a pár nélküli asszonyokon, akik ezidőre már rájöttek, hogy a hősihalált halt párjuk soha nem jöhet vissza. Az élet pedig nem áll meg. Csak az emlékeknek élni, reménytelenül vágyakozni, mese világban élni, túlságosan kevésnek bizonyult számukra.

Maruszja egy okos özvegy, aki nem mérlegelt sokáig. Korábbi elveit feladva, igyekezett lakója kedvében járni. A múltat félre téve, nem volt más célja, mint lakója szívét megnyerni és megtartani, mielőtt a többi özvegy ebben őt megelőzi. Hiszen ez a fiatalember már akkor sem volt közömbös számára, amikor még fasisztának szólította. Mert tetszeni ugyan már akkor is tetszett, ám férje haláláért bosszús volt mindenkire, így rá is.

Ami a lakóját illeti, régen felfigyelt a Maruszjára. Arra, aki már korábbiakban is mindig morcosan nézett rá és sziszegte feléje sértő szavainak fullánkjait. Ekkor bizony zsémbes néembernek, kiállhatatlan háрпиának ismerte. Pedig, a néhol pírral borított, hamvas arca, fitos orrocskája, aranylóan szőke haja, égszínkéék szemei, izléseesen telt, formás alakja, már akkor is tetszett, amikor még fasisztának szólította. Egyik este úgy gondolta, nem húzza tovább az időt, hanem érzéseit közli. Már csak azért is, mert bátoratlan mamlasznak nézi, aki nem mer udvarló szavakat mondani egy szépasszonynak, aki titokban régóta vár erre a vallomásra.

—Maruszja! Nem tudom vetted e már észre, hogy érzéseim nemcsak a befogadásért való hála miatt változtak meg irányodban. És nem azért, mert újabban főzöl, mosol rám. Megváltoztak azért is, mert tetszel nekem annyira, hogy ezt az érzést már nem bírom tovább titkolni.—mondta egyenesen a szemei közé annak az asszonynak, aki a lakóján ezt már korábban tapasztalta.

Maruszja már kint a határban is gyakran kapta el mohó tekintetét, amint bámulja a párnélküli asszonyokat, de mindig rajta felejtí tekintetét legtovább. Hogy mindezt észrevette, egy pillantásával sem adta tudtára, ezért meglepetést színlelve hallgatta, majd válaszolt csipkelődően:

—Tudod Jano, nehezen hiszem el, mert Natasával nagyon hosszan nézegettek egymásra, amikor egymás közlében vagytok. De Natalya, Tánya, Kátya, Szvetlana és a többi özvegy közeledése sincs ellenedre, mert majdnem kibújisz a bőrdéból örömedben, ha kötekednek, csipkelődnek veled.

Arról nem is beszélve, hogy ez a néember Natasa már nem is rejti véka alá, hanem mások előtt teszi neked a szépet. Ami azt illeti, ilyenkor te is bátorítod, vigyorogsz

a szemébe, miután senki előtt sem titok, hogy kölcsönösek érzéseitek.

A veremből beköltöző lakónak jól esett hallgatnia az özvegy jogosnak hitt sérelmeit. A korholó szavai a féltékenységről árulkodtak. Ennek hátterében nem lehet más, minthogy nem közömbös számára. Különben nem lenne féltékeny.

Ez a felismerés jobban esett neki, mint valamennyi özvegy minden kedves szava, hiszen mindig is ő tetszett igazán. Máris bánta, hogy jelenlétében nem tanúsított még nagyobb érdeklődést Natasa irányában, ezáltal még inkább féltékennyé tehetette volna. A féltékenységgel mérte szállásadója szerelmi érzéseit irányában.

—Nem értem mi a bajod Natasával, aki szemrevaló ugyan, de közel sem tetszik annyira, mint Te. A többi asszony meg nem tesz mást, mint kedvesen duruzsol a fülembé, hiszen én vagyok a brigádvezetőjük. Nem mondom, Svetlana is egy szemrevaló asszony, de nálam ő sem lehet vetélytársad.

Maruszja már eddig is alig bírt uralkodni érzelmein. Az elmúlt időkben sokszor állt olyan pillanatok előtt, amikor a nyakába akart ugrani az egykori fasisztának. De nem tette. Félt, hogy a felkínált szerelemmel az ellenkező hatást éri el, miután mást választ helyette a bőséges kínálatból. Ám ennyi kedves szóra végképpen ellágyult és borult a szerelmet valló férfi vállára, majd csókjainak özönével halmozta Janot, aki gondolataiban már régóra várta kitárt, ölelő karjaiba.

—Jano! Miért nem mondtál ilyen szépeket korábban?—kérdezte az örömkönnyeit hullató asszony, akinek boldogsága az egekbe szökkent. Olyan magasra, hogy most minden földi baját egy csapásra feledni látszott. Elfeledve Boriszt, a sok várakozást a frontról visszavárt férje után, akit az eltelt évek homálya végképpen eltakart.

Janoval is hasonlóképpen történt. A falujában hagyott Annuska kedves arca már korábban is halványodni

kezdett. Most, hogy egy másik asszonyt ölelt, nem támadt fel lelkiismerete. Menyasszonyának adott korábbi ígérete, úgy foszlott széjjel, mint a nem túl távoli Kujbisevi víztározó ködtengere az erősödő napsugarak hatására. Az utóbbi időben egyre kevesebbet gondolt az otthonhagyott menyasszonyára, akit akkor majdnem megajándékozott egy jegygyűrűvel. Hogy ez mégsem következett be, nem rajta múlt.

Maruszja és Jancsi között béke lesz, vagy talán még annál is több

Örömteli napok, hetek jöttek egymás után. Ha akarták volna, akkor sem sikerül titkolni viszonyukat mások előtt, mert az eddig bánatos Maruszja úgy virult ki, mint a rétek pázsitja most a tavaszi melegedés hatására.

Janoval sem történt másképpen. A kolhoz hatalmas területét járva, a Gaz 69-s terepjáróval, folyton dalolgatott, füttyörészett, mint a fiatal házások szoktak a boldogság hatására. Jól beszélt már az orosz nyelvet, sok orosz dalt ismert, mégis magyar dalokat dúdolgatott. A magyar dalok sem hozták most vissza emlékezetébe az

otthonhagyott menyasszonyát. Minden bizonnyal, azért mert a jelenlegi boldogsága feledtette az akkori időket.

Mióta a kolhoz vezetősége áthelyezte az állattenyésztésből a növénytermesztésbe, brigádvezetőnek, ritkán találkozott a füzesabonyi sorstársával, M. Lacival, akivel málenkijrobotra hurcolták el annak idején. Annál inkább meglepődött, amikor benyitott a portájukra és váratlan kérdését intézte hozzá:

—Szervusz, Jancsi! Döntöttél e már a hazautazással kapcsolatban? Mert hamarosan választ kell adnunk szándékunkról a városi pártbizottságon. Maradunk, vagy megyünk?—kérdezte a belépő, aki maga is együtt élt már egy özvegygel, mint ő. Mindezen nem lehet csodálkozni, hiszen a fiatal özvegyek bőséges kínálata mellett, könnyebben ment a régi szerelmek feledése.

A Jano {házájában Jancsi} tágra nyitott szemmel hallgatta sorstársát, aki olyan kérdését tette most fel, ami ámulatba ejtette. Már csak azért is, mert a hazamenés lehetőségéről mindeddig semmit sem hallott. Miképpen lehetséges az, hogy hosszú idő óta, a háború befejezése után ennyi évvel, semmilyen hír sem érkezett a hadifogságban lévők büntetésének leteltéről. Hallottak olyanokat, hogy különböző nemzetközi, emberjogi szervezetek, síkraszálltak szabadon bocsátásukért, de igazán eredményekről semmit sem hallottak.

Az oroszhon e távoli vidékére, egyébként sem érkeztek meg a nagyvilág hírei. Így aztán sorsukba beletörődve, viselték az állítólagos bűneik miatt rájuk szabott büntetésüket. Ha korábban beletörődtek a sorsukba, akkor most, hogy már majdnem teljesen szabadon éltek, még inkább feledték a múltat. A feledés könnyebben

ment a sok, fiatal özvegyel, akik komoly, tartós párkapcsolatra törekedtek az oroszokban maradt foglyokkal.

—No, mi van veled? Megsüketültél? —kérdezte M. Laci, aki nehezen tudta kivárni a kérdésére érkező választ.

—Dehogy, dehogy, csak azt nem értem, hogy miféle döntésről beszélsz? — válaszolt gyorsan a kérdésre, amely a hosszú hadifogoly idejének most a végét jelentené.

—Dimitrov elvtárs leveléről, a városi pártbizottságtól. Arról ír, hogy háborús bűneinkért kapott büntetésünk ideje lejárt és ezért visszatérhetünk Magyarországra.

—Most aztán végképpen nem értem! Te kaptál ilyen értesítést, én meg nem kaptam. Márpedig az én bűnöm sem nagyobb a tiédnél, hiszen csak a jegygyűrűt akartuk megvásárolni a menyasszonyommal. Más „bűnömről” nem tudok.—mondta Jancsi, aki izgatottan említette a málenkijrobotra kerülésének akkori körülményeit.

—Én azt ajánlom, érdeklődj a pártbizottságon, mert neked is letelhetett már a büntetésed. Ha csak, ha csak nem nagyobb bünt követtél el, mint én. —mondta és ajánlotta sorstársának az érdeklődést majd kérte, hogy az eredményről tájékoztassa.

Maruszja, aki közelben tartózkodott, feltűnően idegesen toporgott e párbeszéd alatt. Ez a viselkedés volt tapasztalható rajta az utóbbi időkben, amit lakója nem tudott mire vélni. Hogy miért lett annyira izgatott, e pillanatban még nem lehet tudni. Semmiképpen sem azért, mert megértette a foglyok beszédét, hiszen nem beszélt a magyart. Márpedig a foglyok hiába beszéltek kitűnően az orosz, egymás között, ösztönösen, csak magyarul osztották meg véleményüket.

A kétségbeesett asszony igen érzékeny ösztöne megsúghatta, valamilyen ismeretlen baj közeledik. De megtörténhet az is, hogy többet tud a foglyok

hazatérésének lehetőségéről, mint bárki gondolhatná. Mindennek ellenére, kíváncsiságot színelve, fordult párjához, miután honfitársa elköszönt tőlük:

—Nincsen tán valami nagy baj?—kérdezte Janot, aki nem tudta eldönteni, elmondja őszintén a kapott híreket, vagy a pártbizottsági érdeklődésig nem mond semmit.

—Nincsen semmi baj, csak Laci barátom panaszkodott az állattenyésztésben uralkodó problémákról.—füllentette és mondta, hogy a következő napon bemegy a pártbizottságra, mert egy-két dolgot meg akar beszélni az elvtársakkal. Ma már vége van a hivatali időnek, de holnap reggel a hivatali idő kezdetén ott lesz.

Az eddig is idegesen toporgó asszony még izgatottabb lett. Ám nem tehetett semmit. Nem tilthatta meg Janonak a pártbizottsági látogatást. Azzal is rögtön tisztában volt, hogy lakója dühösen érkezik vissza, amivel már most egyet kellett értenie.

Jano álmatlanul töltötte az éjszakát. Mindezen nem lehet csodálkozni, hiszen ennyi évig távol a hazájától, különös izgalomba hozta. Most, a hazatérés reményének megcsillanása miatt, nem tudott elaludni. Idegesen forgolódott a fekhelyén, amely közel volt a szállásadója ágyához, aki hallhatta a helyét nem találó ember alatt folyton recsegő-ropogó fekhelyet. Ezért ő sem tudott rendesen aludni, de nem a zörejes, ropogó ágy miatt, hanem azért, ami két héttel előbb érkezett a lakója nevére, amit titkon elolvasott. A levelet alá kellett írnia, ezért az átvételét nem tudja letagadni sem.

Bármennyire szándékozott titkolni Jano előtt izgalmit, az mégis észrevette. Becsületére legyen mondva, nem zaklatta, nem kutatta izgatottságának valós okát. Az eltelt két hét óta nincsen nyugalma. Részben azért, mert nem adta át a címzettnek a levelét, aki nem olvashatta el a számára létfontosságú értesítést. Másrészt, mert a levél elolvasása után tudta, hamarosan nagy veszteség

érheti. Borisz elvesztése után kárpótolta a Sors egy másik férfival.

A jutalmul kapott boldogság most egy csapásra úgy foszlott széjjel, mint egy szivárvánnyal teli álom, amelynek nyoma sem marad ébredés után. A teljes pánik úgy uralkodott el a rémült özvegyen, mint a halálraítélten a félelem a kivégző osztag felsorakozása után.

Másnap reggel, amikor a pártbizottságon elkezdődött a fogadóóra, a gulágos Jano már az ajtóban várta a bebocsátást. Így aztán az első volt, aki beléphetett a rettegett irodába, ahol az illetékes elvtárs imígyen szólt hozzá:

—Foglaljon helyet az elvtárs és mondja, miben segíthetünk?

—Dimitrov elvtárs, szeretném kérdezni, hogy az én büntetésem mikor telik le? M. László elvtárs, aki az állattenyésztésben dolgozik, kapott értesítést, amely szerint letelt a büntetése, szabad ember lett. Együtt kezdtük el a büntetésünket, ezért úgy gondolom, már az enyémnek is le kellene telnie.—álló helyzetéből kisé meghajolva, alázatosan kérdezte, miközben gyűrögette kopottas magyar katonai sapkáját, amely ruhadarabot még a fogva tartása idején kapott és mindig megkülönböztetésül szolgált, elkülönítve őt a civil lakosságtól.

—Foglaljon helyet, Jano elvtárs! —mutatott egy széket annak a hadifogolynak, aki ebben az országban töltött idejével bizonyította, mégiscsak rendes ember, nem fasiszta. Ma is megbecsült tagja a Vörös csillag kolhozának, ahol brigádvezetőnek választották, viselkedése és szorgalma miatt.

A székkal kínált ember berzenkedve foglalt helyet, hiszen ő még most is hadifogoly, hiába telt már el néhány év a második világháború befejezése óta.

Miután megalázkodó arccal helyet foglalt, Dimitrov elvtárs kikereste az aktáit és lapozgatott arra az oldalra, amelyből hangosan olvasta, hogy a fogolynak letelt a büntetése, miután szabadon távozhat a Szovjetunióból.

—Jano elvtárs! A nyilvántartásban az áll, hogy megkapta az erről szóló értesítést még akkor, amikor a honfitársa!

—Dimitrov elvtárs, tisztelettel jelentem, én erről semmilyen értesítést nem kaptam!—szólt döbbsen, mert a hazautazás lehetősége, amelyre ennyi évet várt, teljesen váratlanul érte. Nem tudott uralkodni a kibuggyanó könnyein, mely a titkár elvtárs tekintetét sem kerülhette el.

—Márpedig az átvételét aláírta Maruszja, akivel, a tudomásom szerint, egy háztartásban él.—bizonygatta a pártvezér és mutatta az átvételi elismervényt, amelyen felismerhette a szállásadója kézjegyét.

—Biztosan elfelejtette átadni.—mondta a hadifogoly, miközben értetlenül csóválgatta fejét.

Ám Dimitrov elvtárs arcán egy halvány, kételkedő mosoly suhant át. Nem hitt az özvegy feledésében. Sokkal inkább gondolt arra, hogy a régóta magányos asszony, szándékosan nem továbbította a fontos iratot. Nem akarja elveszíteni azt a megkedvelt hadifoglyot, akit az elvesztett Boriszért kapott kárpótlásul a Sorstól.

—Ha eddig nem tudott a hazautazás lehetőségéről, akkor még nem is dönthetett. Marad-e a Szovjetunióban, vagy vissza költözik a hazájába? Gondolja át, mert ha elkésik a válással, utána csak saját költségén utazhat, ami nem kevés pénzébe kerül, a nagy távolságot tekintve.—mondta a pártbizottság vezetője és kezét nyújtotta a szabadnak nyilvánított magyarnak.

Bár távozni engedte, Jano kábultan lesett a semmibe, nem mozdult. Amire ennyi évet kellett várnia, most

bármennyire hihetetlen, de elérkezett. Majd néhány könnyecsepp újra és újra megcsillant szemeiben, melyet nem tudott titkolni és nem is akart.

Hogy a pártvezér ekkora jó híreket mondott számára, egyszerűen elzsibbasztotta, lefagyasztotta gondolatait. Mindezen nem lehet csodálkozni, hiszen hosszú évek óta várt erre a percre. Várta, amikor kimondják; *mehet haza*. Nem azt mondják, hogy ártatlanul, bűnök nélkül bűnhődött, amiért a legkisebb elégtétel—a bocsánatkérés—jogosan megilleti. Nem is várt erre a jóvátételre. Ennyi év a szenvedésből elégnék bizonyult arra, hogy a most visszakapott szabadságát elégtételként értékelje.

—Jano elvtárs! Most távozhat és gondolja át, hogy él-e a hazautazás lehetőségével!—szólt ismét a pártvezér, miután tapasztalta, hogy a szabadságát visszanyerő ember nem képes mozdulni a közölt hírek súlya miatt.

Nem képes, mert úgy érezhette magát, mint hajdan az amerikai rabszolga, akit a gazdája felszabadított. Aki nem tudta eldönteni, menjen, vagy maradjon urának birtokán. Pillanatnyilag nem tudta, mi lenne jó számára. Van e még otthona? Élnek-e azok, akikért érdemes hazamenni? Ennyi év alatt semmit sem hallottak egymásról. Előfordulhat, hogy nincsen már menyasszonya. Testvérei nem is voltak, esetleg nem él az özvegy édesanyja sem, miután nem vár rá senki. Vajon hazának tekinthető-e az olyan ország, ahol már senki sem vár rá, aki valaha kedves volt számára?

Itt viszont van Maruszja, a szerető özvegy, aki teljes szívéből szereti, hiszen azért nem szólhatott a levél érkezéséről sem. Nem akarja elveszíteni. Mindenféle fondorlattal úgy intézi kapcsolatukat, hogy maradásra bírja.

A szabaddá nyilvánított ember szemei előtt úgy peregtek le a fogságban eltöltött évek, mint haldokló előtt az eltelt élete.

A Dobó-téri elfogása, a menyasszonyának kétségbeesett kiáltozása, a marhavagonból való szabadulás próbálkozása, a szibériai kemény tél a dermesztően hideg erdőn, a fázás, szenvedés, éhezés, a megalázás, fasisztázás. És még egy csomó olyan, ami figyelmeztette arra, hogy nagy bűnei vannak, amiről eddig nem tudott, csak elfogása után olvasták könyörtelenül a fejére.

Azt sem tudta, miképpen ért vissza az őt befogadó asszony házához, aki riadt tekintetével méregette. Nagyon félt a számon kérő szavaktól. Félt, hogy a szabaddá váló ember kérdőre vonja. Miért titkolta el a hivatalos értesítő átvételét? Miért nem kézbesítette a levelet még az érkezésekor, miután több ideje lett volna arra, hogy mérlegelje a hazatérés, vagy maradás lehetőségét.

A nyomasztó lelkiállapotban érkező Janonak nem voltak ilyen gondolatai. Nem volt harag a lelkében. Miért is haragudna arra, aki befogadta szállásába és teljes szívvel szereti? Minderre bizonyíték az is, hogy a szabadságát igazoló hivatalos értesítést eltitkolta. Félve attól, hogy elhagyja. Ennek ellenére, kérdésével fordult a remegő asszonyhoz:

—Maruszja! Hol van a pártbizottságtól két hete érkező, hivatalos értesítőm, melyet te vettél át?

A riadt asszonynak nem volt sok választása. Nem gondolhatta komolyan, hogy bármit is letagadhat. Nem lehetett kétsége afelől, hogy a pártbizottságon megmutatták Janónak az átvételi elismervényt, amelyen kézjegye egyértelműen felismerhető.

Ha ez így van, akkor csak az igaz szavak, a beismerés, ami szépíthet vétkességén. Ha egyáltalán véteknek számít, hogy meg akarja tartani magának a szabaddá nyilvánított hadifoglyot. Hiszen Borisz elvesztése után is élnie kell. Élni kell, de nem egyedül!

—Kedves Jano! Bocsáss meg, hogy nem adtam kezedbe a számodra fontos iratot! Nekem nincsen

fontosabb annál, mint maradásra bírjalak, hiszen nagyon megszerettelek. Talán még abban az időben, amikor csipkelődő, gúnyolódó szavakkal, gyötörtelek, lefasisztáztalak. —fogta könyörgőre szavait és várta a válaszát.

—Kedves Maruszja! Nincsen mit megbocsájtani. Bármelyik özvegy így tenne helyedben, aki szeretné visszatartani azt, aki előtt most megcsillant a hazatérés lehetősége, melynek nagy kérdése: marad, vagy hazautazik?

Jól tudom, szavaid őszinték, melyek mind arról tanúskodnak, hogy a büntetésem letelte után is örülnél, ha maradnék melletted. Hogy miképpen döntök, azt még magam sem tudom. Egy hetem van, hogy válaszszak a két lehetőség közül.—mondta mélyen elgondolkodva a döntés súlya miatt, miközben látva azt, hogy az özvegy könnyes szemei hálával tekintenek rá.

Maruszja az utolsó szavakból érthette, Jano megbocsájtott. Nem neheztel, ám dönthet a maradás, de a hazautazás mellett is.

Nehéz napok következtek kettőjük életében. Ha lakója a távozás mellett dönt, kétszeres veszteség éri. Egyik az, hogy folytatódik a korábbi, magányos élete, melyre már bőven volt idő a Borisz elvesztése óta.

A másik veszteség, amikor végre megtalálta a szerelmet, egy másik férfi személyében, most el akarja hagyni. Elhagyja, mert egy másik nő várja vissza a hazájában, akivel jegyben jártak akkor és hűséget fogadtak egymásnak.

Az özvegy nagy gondban volt. Mi van, ha mégsem várja az egykori mennyasszonya? Tette fel a kérdést, és ekkor kisé megnyugodott. Talán az a másik már nem is él, vagy egyszerűen, csak férjhez ment, mert megunta a reménytelen várakozás hosszú éveit.

Maga is meglepődött, amikor Jano otthonhagyott szerelmének az esetleges halála gondolatára megnyugodott. Valakinek rosszat csak azért kívánni,

hogy az ő boldogsága teljesüljön, lelkiismeretét egy pillanatra felbolygatta.

De csak egy pillanatra, mert máris azzal nyugtatta, csillapította magát, hogy a boldogsághoz neki is joga van. És ez némi reménnyel töltötte be vágyakozó lelkét. Ez remény gyenge szálakkal kötődött a valósághoz.

Maruszjának nagyon hosszúnak ígérkeztek a következő hét napjai, melyek talán kedvező döntést hozhatnak számára.

Janonak sem telt könnyen az idő. A józanész azt diktálná, maradjon. Maradjon, hiszen itt már megvalósult az, ami egy egyszerű ember boldogságához elegendőnek bizonyul. Itt van Maruszja, akit őszintén szeret, aki viszont szereti őt. És itt van a munkahelyi elismerés, melyet szorgalmával, tudásával bőven ki érdemelt, hiszen brigádvezetővé választották.

Mindezt ellensúlyozandó, létezik a csillapítatlan, pokoli kínokat okozó honvágya. Az, melyet nemcsak a kényszerűen otthagyott szerettei, hanem a szülőföld utáni vágy ébreszt a nyugodni képtelen lelkében. Az otthoni dombok, erdők, mezők, a ligetek és azok az erdei ösvények, melyeken oly sokat nyargalászott gyerekkorában.

Az otthoni tájnak hívó szava, mélyen felzaklatta a maradásra gondoló lelkének nyugalmát. Ez győzedelmeskedett, amikor eltelt az egy hét gondolkodási idő, miután választ kellett adnia a hazatérésről, vagy a maradásról. Választ adni a pátbizottságnak, és választ Maruszjának. Ez utóbbi bizonyult a nehezebbnek:

—Kedves Maruszja! Én mégis úgy döntöttem, visszatérek a hazámba. Legalábbis, most haza kell mennem, mert addig nem tudok megnyugodni, amíg nem láthatom újra a szülőföldemet. Nem láthatom az oly kedves hegyeimet, erdőket, mezőket, ahol éltem addig, amíg akaratom ellenére, igazságtalanul elhurcoltak a málenkijrobotra.

Talán még élnek és láthatom újra szülőfalum lakóit, az özvegy édesanyámat. Tudni akarom, mi lett a sorsuk. Mi lett a menyasszonyommal, aki ennyi évet semmiképpen sem várhatott rám. Ha most azt mondom; elmegyek, nem azt jelenti, maradok is otthon. Lehet, hogy visszajövök. Miután tapasztalom, nem várt haza senki, visszajövök hozzád. Talán nem lesznek továbbra is nyugtalan éjszakákat okozó, hazavágyó álmaim, és jobban megnyugszom az új hazámban. Itt, ahol a Te személyed testesíti meg számomra a jövőm boldogságát.

A most újra magányossá váló asszonymnak, aki eddig csak szípotgott, eleredtek könnyei. A hűtlen férfi nyakában csüngve jajgatott, hogy ezzel is nehezebbé tegye az elválást. Nem könyörgött már, nem kérte tovább maradásra. Nem látta értelmét. Miután jól kisírta magát, úgy ernyedtek el a hűtlen, távozni készülő ember nyakát körbefonó karjai, mint ősszel az érett alma kötődése a fához, amikor készül lehullani.

A búcsúzkodás utáni napon már minden hivatalos irat a zsebében volt. Zsebében voltak még azok az iratok is, melyeket egy esetleges visszatérésre kért a pártbizottságtól és a kolhoz vezetésétől. Ezek az igazolások arról szóltak, hogy bármikor fogadják, ha vissza akar jönni a Szovjetunióba. Most már készen állt minden a hosszú utazásra, amelynek távolsága ezer kilométerekben mérhető a szülőföldjéig.

A véletlen folytán május volt most is. Úgy, mint évekkor korábban, amikor az egri Dobó téren dobtáros géppisztollyal felfegyverezett orosz katonák elfogták a málenkijrobotra.

A Santala környéki tájon kizöldült a természet. Nem túl messze innen, a kujbisevi víztározó, a Volga folyó kiterjedt árterületére már költöttek az erdő és a vízvilág madarai, amelyek korábban megérkeztek a telelő helyükről. A vízimadarak népes egyedeitől hangossá vált a mocsaras vidék. Koncertjük messze hangzott a tájon. Hirdetve a folytonosságot, az ismétlődő megújulást, amelynek minden tavaszon eljön az ideje a melegedés hatására.

Érkezésükkor keresték az ősszel itt hagyott idősebb társaikat az érkező darumadarak, de nem találták. Azokat, akik már nem tudták vállalni a hosszú utazást. A beteg szárnyasok a ragadozók martalékává váltak, amin az ékezők nem sokáig bánkódhattak, hiszen a természet törvénye az élet folytonosságát írta elő számukra.

Több üres teherautó kanyarodott a település főterére, ahol legalább kétszáz főnyi csoport lázas izgalommal várta ezt a pillanatot, a hazatérés pillanatát. Mintha az örök létszáma is szaporodna a korábbi napokhoz képest. Többen jelentek meg a hadifoglyok közelében, mint eddig tapasztalhatták. Ám az érkező örök viselkedése már nem hasonlított a korábban tapasztalható, minden pillanatban lövésre kész katonákéhoz. A foglyokon még tapasztalható volt a riadtság. Ezen nem lehet csodálkozni, ha arra gondolunk, hogy az elmúlt évek során, mennyiszer érkeztek kósza hírek a hazatérés lehetőségéről. Minden álhír nagy csalódást okozott a fogvatartottak között, akikben egyre fokozódott a honvágy.

Most, hogy végre elérkezett az idő, még mindig kételkedve fogadták és riadt nyusziként várták a fejleményeket. A főtérre begördülő teherautókat nem vehették most sem teljes bizonyítéknak a hazautazáshoz. Az eltelt évek során többször kellett az autókra szállniuk, melyek mégsem a hazájuk felé

szállították, hanem egy újabb munkahelyre, ahol ismételten leromlott az egészségi állapotuk.

Korábban is hallottak arról, hogy a nemzetközi szervezetek síkraszálltak a szabadon bocsájtásukért, de továbbra is foglyok maradtak. Mintha erre a távoli helyre nem tudnának eljutni a központi rendelkezések. Pedig 1951-t írunk, amikor több év óta vége a második világháborúnak. A szovjethatalom más törvényeket alkalmazott, mint a többi győztes hatalom, ahol már évekkal előbb felszámolták a hadifogolytáborokat.

M. Laci, a füzesabonyi sorstársa, köszönt rá az emberi forgatagból:

—Szervusz, Jancsi! Alig ismertelek meg ebben a tolongásban. Már azt hittem, hogy itt maradsz, azért nem látlak.

—Ami azt illeti, elég nagy gondban voltam, hogy a pártbizottság kérdésére mit válaszoljak. Már csak azért is, mert nem tudom, mire megyek haza. Él e még az édesanyám? Vár e rám a menyasszonyom, vagy már nincsen senki olyan, aki szeretettel várna hazámban.

Itt meg, összejöttem Maruszjával, aki odáig van értem. Meg aztán, a munkahelyem is tetszik a kolhozban és megbecsülnek, azért választottak brigádvezetőnek. Az akkori menyasszonyomra már gondolni sem merek. Ennyi év távollét után nem gondolhatom, hogy azóta is engem vár.

Nem jött és nem ment egyetlen levél sem, miután joggal gondolhatta, már nem is élek. Ha várt is, nem sokáig. A helyes lányokat úgy zsongják körbe a csábítató legények, mint méhek a virágzó cseresznyefát. Márpedig Annuska egy igazi széplány volt, ezt elhiheted nekem pajtás.—mondta nagy sóhajtozás mellett, miközben gondolatai messze szálltak.

Nem sokáig ábrándozhatott, mert egy nacsalnyik, fellépett a teherautó platójára, kezében iratokkal és szólni kezdett a hazaindulókhöz:

—Eltársak! Aki a nevét hallja, álljon az autóhoz támasztott létra elé és várjon a sorára.

A nacsalnyik szavai, a hangnem, ahogyan beszélt hozzájuk, egyáltalán nem hasonlított azokhoz a megszólításokhoz, amikor még fasisztának nevezték őket. Nem beszélve arról, hogy az elítéltek akkor nem használhatták az elvtárs megszólítást sem.

Volt izgalom a szabadulók között. Mindenki türelmetlenül várta a nevének olvasását, aggódva attól, hogy kimarad a névsorból.

Alig harmincméternyi távolságban váraoztak azok, akik a helyi lakosságból eljöttek a búcsúztatásukra. Olyanok is, mint Maruszja aki most könnyes szemmel búcsúzott a málenkijrobot hozta kedvesétől.

Egyre több nevet olvasott fel a nacsalnyik. M. Laci nevére is sor került, de a saját nevét nem hallotta eddig, hiába figyelt éberén.

Maruszja arcán nem titkolt öröm suhant át, amikor a névsorolvasás végéig nem hallotta kedvese nevét. Remélve, hogy mégiscsak kimarad a hazatérők sorából. Annál izgatottabb lett Jano, aki már nagyon félt, hogy most sem lesz a hazatéréséből semmi, mint annyiszor az eltelt évek során.

A fűzesabonyi sorstársa, barátja, szintén aggódni kezdett miatta. Olyan feszülten hallgatta ő is a hazatérők listáját olvasó nacsalnyik szavait, mintha a saját nevére várna. Pedig már a teherautó melletti csoportban várt a további sorsára.

Végre eljött a pillanat, amikor a volt szomolyai vőlegény a nevét hallhatta. Majdnem a legvégén olvasták, hiszen utána már alig szólítottak valakit. FÜRGE nyusziként foglalta el helyét a csoportban, miközben tekintete találkozott a Maruszjáéval. A korábbi, nem titkolt öröme semmi jele sem látszott az arcán, amely most a sápadt kétségbeesést tükrözött és ismét könnyezni kezdett.

Jano szánalommal nézte, akit sajnált ugyan, de a hazatérés öröme felülírta a sajnálkozását. Több ezer kilométer távolság és a bizonytalan hazatérés ellenére, most jobban reménykedett, mint bármikor az előző években. A gyér fegyveres kíséretet tapasztalva már nem kételkedett a szabadulásban.

Arról nem is beszélve, hogy a téren megjelenő fűvös zenekar szintén a reményét táplálta, amely tiszteletükre szovjet katonai indulókat játszott. Mintha vigaszul szánnák a hosszúra sikeredett málenkijrobotért. A szabadulók talán nem is figyeltek a zenére, mert képzeletükben már az otthoni tájakon jártak.

Miután a teljes névsor felsorakozott a szállításra várakozó teherautók mellett, elhangzott a parancs a felszállásra. A hazatérés öröme megnövelte a fizikai erejüket, amely kevés volt azoknak, akiknek sorsa nem olyan szerencsés, mint a kolhoz munkásainak. Kétségtelen, nekik jobban került élelem, mint az erdőben, bányában, vagy a gyárban dolgozó fogolytársaiknak.

Elérkezett a pillanat, amikor az öt teherautó parancsot kapott az indulásra. Maruszja búcsúra intette kezét és úgy kiáltotta:

—Visszavárlak, Jano!

A hazája felé induló hadifogoly ebből semmit sem halhatott. A zene, a teherautók platóján helyet foglaló emberek örömteli zsidongása, minden más hangot elnyomott. Másokat is búcsúztatott a kísérők sokasága, kiknek távozását éppen úgy könnyezték, mint Maruszja.

Ha nem hallotta, de láthatta az itt hagyott kedvesét, amint integetve, könnyező szemekkel néz a távozó teherautó konvoj után. Akit talán soha nem láthat viszont, mert pár perc múltával még a teherautó konvojt is eltakarja felkavart porfelleg.

A hazafelé tartó hadifoglyoknak kedvük lett volna otthoni dalokat énekelni. Ám nem akarták örömeiket a kísérőik előtt elárulni. Több ezer kilométer út van még hátra hazáig és ilyen óriási távolság alatt minden rossz megtörténhet.

A gidres-gödrös úton rázta őket a teherautókból álló karaván, amely csak akkor állt meg, ha valamelyik autó elromlott a konvojban. Uljanovszk még nagyon messze van, ahonnan hajón szállítsák őket tovább Gorkijig a hatalmas Volga folyón, ahogyan az oroszok becézik— a Volga anyácskán.

Már az első estén riadalom támadt a hadifoglyok között, mert egy gyártelep mellett állt meg éjszakai pihenőre a teherautók konvoja.

—Meglátod, ennek nem lesz jó vége!—mondta halkán M. Laci, akinek rosszérzése támadt a füstölgő gyár melletti pihenő miatt. A többi fogolynak is hasonló riadtság tükröződött az arcán, akiknek máris az járt eszükben, hogy egy újabb munkahelyre hozták őket. Az elmúlt majdnem hat év során hányszor, de hányszor reménykedtek, hogy az út, amelyen ismét odébb állnak, már a hazájukba vezet.

Ez a bizonytalanság most is tükröződött a riadt arcukon. Akkor nyugodtak meg valamelyest, amikor a megállás után vacsorára szólították a konvoj utasait. A gyár területén felállított üstökben főzött meleg babgulyás várta őket.

Kellemes meglepetés jól jött az aggódó foglyoknak, akik között már kezdett szerte foszlani a hazautazás csalóka reménye. Ez a meleg étel még akkor is jól esett, ha most langyos májusi szellő lengedezett a gyár udvarán. Még ennél is jobban esett az a kellemes csalódás, amikor tapasztalhatták, hogy nem dolgozni hozták most őket a füstölgő gyár területére.

A vacsora után itt történt az elszállásolásuk. Ez nem volt más, mint a gyár füves parkjaiban, fák alatti fekvőhely, amelyen köpenyeikkel betakaródzva, szenderültek különböző álmaikra.

A merészebbek álmodozók már hazai tájakon jártak. A nyugtalan, aggódó foglyok ideges álma nem hozott pihenést. Ők azok, akik fáradtan ébredtek, de a bizakodás a hazatérésre, némi erőt kölcsönzött az előttük álló út folytatására.

Másnapi indulás előtt kiosztották a napi utazásra szánt hideg ételmezt és a konvoj tovább indult Uljanovszk irányába. Távol jártak már az indulási helyüktől, a santalai kolhoztól, amely a korábbi helyükhöz képest, a megváltást jelentette számukra. Amikor ide kerültek, itt lett elviselhetőbb az ellátás. Hiszen a kolhozban termelt mezőgazdasági termékekkel pótolni tudták a hiányos táplálékot, amitől fizikai erejük javulni kezdett.

Ritkábban találkoztak az örökkel, akiknek jelenléte, vagy nem léte akkor semmit sem jelentett számukra. Az irdatlan, óriási távolságok miatt egyetlen józan gondolkodású fogoly sem gondolhatott a szökésre. Több ezer kilométer távolságon átszökni teljesen értelmetlen, halállal végződő próbálkozás.

A kolhozban dolgozó özvegyek jelenlétéről az otthon maradt kedveseik jutottak eszükbe. Ezek a párt vesztett asszonyok, magányosan élve, könnyedén létesítettek kapcsolatot a hadifoglyokkal. A hadifoglyok közül többen éltek a lehetőséggel, amikor a jobb táplálkozás után erőre kaptak. Annyi bizonyos, hogy némelyikük kölcsönös szerelemre talált, miután enyhült a hazájuktól való távollét okozta szomorú hangulat. De a táj, ahol éltek, ahol nevelkedtek, mégis a hazavágyásra serkentette őket, mint K. Jánost, a hajdani szomolyai vőlegényt.

Az éjszakai pihenő után újra elindult a hazafelé tartó karaván, amelynek tagjai ismét fellélegeztek, hiszen nem kellett maradniuk a gyártelepen.

—No, ezt sikerült megúszni! —jelentette ki K. Jancsi, a korábbi Jano, nagyot sóhajtva, amire M. Laci is megkönnyebbülten biccentett fejével, mintha nem merné ezt szavakkal is megerősíteni.

Egészen délig akadálytalanul haladt a konvoj Uljanovszk felé. Aztán egyik pillanatról a másikra, egy katonai őrzőjárat bukkant fel a semmiből. A szabadulók sorai között ismét robbanásig feszültek az idegek. Nyugtalan suttogás hallatszott közöttük. Már-már úrrá lett rajtuk újra a pánik, aggódva a szabadságukért.

A nacsalnyik elvtárs az őrzőjárat parancsnokának mutatta a szabadulók iratait, aki szintén unta már az örökös igazoltatást, ami lassította haladásukat. Egy félórányi magyarázkodás után az őrzőjárat tovább engedte őket, miután az ideges feszültség alább hagyott a konvojban.

Az egésznapos utazás során, az esti órákban, már látszottak a közeledő Dimitrovgrád fényei a távolban. A városba nem gördült be az autós karaván, hanem a település szélén vertek tábort éjszakai szállásra. A települést elérve vége lett a lelket is kirázó, rossz utaknak, mert az utazást vízi úton, a Volga folyó vizén, folytatták tovább.

A víziút jóval kényelmesebbnek ígérkezett az eddigi teherautós utaknál, de sokkal kisebb haladásra lehetett számítani. A tengernyi szélesen hömpölygő folyó árjával szemben kellett haladniuk a vízijárműveknek, ezért jóval kisebb távolságok megtételére számíthattak naponta.

A tajtékosan emelkedő hullámok némely fogolynál tengeri betegségekre utaló tüneteket okoztak, melyek még erősebben jelentkeznének, ha tele gyomorral utaznának a vízijárműveken.

Ami ez utóbbit illeti, a tele gyomor számukra csak a mesében létezett. Élelemtől eredő gyomorrontásra egyiküknél sem kellett számolni. Az üres gyomor korgását pótolta a folyamatos, lassú haladás, amelyre joggal számíthattak, hiszen a közúton tapasztalható

gyakori ellenőrzések itt elmaradtak. Kevésbé kellett félniük a kudarcba fulladó hazatéréstől.

Bár lassabban haladtak a hazafelé vezető úton, mégis viszonylagos nyugalom szállta meg a szabadulókat. Olykor volt bátorságuk hazai dalok dúdolásához. A Volga folyó vizén tapasztalható csendben máris otthon érezték magukat. A csobbanó, ficáncoló halak látványa miatt a Duna folyón érezhették magukat, pedig attól még több ezer kilométer választotta el őket. Mindez azért történhetett, mert a fodrozó hullámok hasonlítottak a hazai folyó hullámaira, csak attól jóval tajtékosabbak.

Nem volt már messze Uljanovszk városa, amikor egy kisebb hajó közeledett feléjük, amelyről már távolabbról látszott, hogy katonai őrzőhajó. Amikor közelebb ért, megállást intett. Most volt az a pillanat, amikor ismét félelem lett úrrá a hajó utasain.

A hazafelé tartó úton a Volga folyón üszik velük a gőzhajó

Nemcsak a szabadulók féltek, hanem az őket kísérő nacsalnyik és fegyveres kísérők is aggodalmasan tekintettek a megállást intő őrzőhajó felé. Senki sem tudhatta, mi vár rájuk egy újabb igazoltatás során. Ha

nem történik semmi rossz, akkor is időveszteség éri őket a hosszan tartó ellenőrzéssel. Márpedig a hadifogoly kíséreknek is az a legjobb, ha a rájuk bízott szabadulókat minél előbb átadják a magyar határon.

Nem volt alaptalan senki félelme. A géppisztolyos katonák fellépése túlságosan erőszakos volt ahhoz, hogy jól alakuljon az ellenőrzés. Pár perc elteltével a közeli Uljanovszk kikötőjébe irányították a hajó utasait, annak ellenére, hogy a nacsalnyik különböző papírokat mutatott arról, hogy a rábízott emberek letöltötték büntetésüket, szabad emberek és hazájuk felé tartanak.

Nem használt semmilyen tiltakozás, mert az őrzőpartra irányította a hajó utasait. Mondván, a párthatározat szerint a város gyárában kell dolgozniuk. A gyár nem tudta teljesíteni a párt által tervezett mennyiséget, ezért a munkaerőt frissíteni kell. Azt már nem mondták, hogy a gyárban dolgozó, rosszul táplált, agyonhajszolt hadifoglyok közül sokan éhen haltak.

A hazafelé tartó foglyok között erőteljes zügolódás vette kezdetét. Az őrzőparc morcos tagjai szorosabbra markolták fegyvereiket és hallani lehetett, amint kibiztosítják, azonnali lövésre alkalmassá téve a gyilkos öldöklőiket.

—Most aztán vége mindennek! Jobb lett volna, ha maradok a santalai kolhoz dolgozója. Ha Maruszja mellett élem életem, akinél már kezdtem feledni a hazámat. Kellett nekem kíváncsiskodni, hazavágyódni, amikor még azt sem tudhatom, van e hazám, élnek e szeretteim, vár e valaki rám.—kesergett Jancsi, de nem sokáig tehetette, mert az elfogó őrzőparc nacsalnyikja —odaugrott hozzá:

—Davaj! Davaj, fasiszta! —kiáltotta a morcos törzsőrmester, látva a foglyon, hogy vonakodik a menetoszlopba állni, ezért géppisztolyát kattintgatva, mutatta az irányt Jancsinak.

—Bocsánat, továris törzs, de mi már szabad emberek vagyunk! Letöltötték a büntetésünket és most hazafelé

tartunk. Oda, ahonnan három napos málenkijrobotra hoztak el hat éve. — válaszolt kitűnő orosz tudásával. Bárcsak ne tette volna.

Az erősen vodka illatú törzs elvtárs eddig is be volt gurulva. Most, hogy ez a fasiszta magyarázkodni kezdett, akkorát robbant, mint a kibiztosított gránát. E szemtelen fasiszta szavaira a bőséges szeszt fogyasztó törzs elvtárs arcának színe lilulni, majd kékülni kezdett a felfokozott dühtől. A következő pillanatban fegyveréhez kapott, de ekkora zsúfoltságban mégsem merte használni, hanem a tusájával ütlegelte a megriadt Janot.

A szabadnak nyilvánított ember a fejére mért ütések után földre rogyott, ahol továbbiakat kapott, mire elájult. A kísérő örök hadnagya kelt védelmére, de a törzselvtárs fegyvere figyelmeztető lövéseket eresztett a levegőbe.

A magasabb rangú hadnagy ijedten lépett hátrább. Nem tehetett mást. A magából kikelt törzselvtársnak politikai rangja volt, amely minden más rang fölé helyezte őt. Talán egy tábornok sem mert volna ellentmondani. A hadnagy közbelépése annyira mégiscsak jó volt, hogy a féktelen dühe csillapodott, miután a földön fekvő, ájult embert nem ütlegelte tovább. Az eszméletlenül fekvőt felocsolták társai és támogatva, indultak a gyártelepre.

A kétszáz főnyi fogolycsapat hamarosan egy traktorgyárban találta magát, ahol egy munkavezető ordibált az elgyötört munkásokkal, kevésnek találva a teljesítményüket. A kormos, piszkos, olajos munkások némán hallgattak és próbáltak fürgébben dolgozni, de erejük nem volt hozzá. Az érkező foglyokat azonnal munkába állították.

Már egy hét telt el az új munkahelyen, amikor a gyár igazgatója közölte, szabadon elhagyhatják a gyárat. Mint kiderült a konvojt kísérő nacsalnyik a helyi pártbizottságon tett panaszt a hadifoglyok visszatartása miatt.

A pártbizottságon felismerték a veszélyét annak, hogy szabadulópapírral ellátott hadifoglyok visszatartása miatt rossz fény vetődhet Uljanovszk városára. Nemzetközi bonyodalom keveredhet belőle, miután a felettes pártbizottsági szerv megfenyíti őket.

A fodrosodó Volga folyó méltóságteljesen hömpölyög a vadregényes tájon

Nagy volt az öröm, amikor ismét hajóra szállhattak. Az Uljanovszki kényszermegállás után, kevésbé hittek a szabadulásukban. Mindig is számíthattak ilyen helyzetekre, amíg a Szovjetunió területét nem hagyják maguk mögött. Márpedig területén áthaladva túlságosan távolinak tűnt a magyar haza.

Kazány városa volt a következő megálló hely, ahol élelmet vételeznek az utasoknak és üzemanyagot a hajónak. A vízijármű motorja nehezen birkózott meg a velük szemben érkező Volga hömpölygő víztömegével. Ennél a városnál ért véget a kujbisevi víztározó felduzzasztott területe, ameddig nagyobb hajók közlekedésére is alkalmas.

Mintha az óriási folyam szándékosan lassítaná őket, hogy a csodálatos tájban gyönyörködjenek. Bár valóban szép volt a partmenti táj, mégsem tudtak örülni a látványának. Ha már a Dunán hajóznának, mindenképpen örömeiket lelnék, de attól még nagyon messze jártak.

Mikor partot értek a város kikötőjében, igyekeztek minél előbb beszerezni az utazás folytatásához szükséges árut. Ezután máris tovább indultak Gorkij városa felé, amely a hosszú víziút utolsó állomását jelentette számukra. Mindenki a mielőbbi tovább utazásnak örült. A szabaddá nyilvánított hadifoglyoknak és kísérőiknek ez volt a közös érdekük.

Az egy hét eltöltése az Uljanovszki gyárban, nagy lemaradást okozott a hazautazásban. Ennyi időt nem lehet bepótolni, ezért a megállásokat ritkítva, haladtak a város felé, ahonnan vonattal utaztak tovább Moszkváig.

Moszkvába érve ismét megszakították útjukat. Egy használaton kívüli laktanyában szállásolták el az ide érkezőket. Az utazás újabb megszakítása nagy csalódást okozott. Sokukban újra felvetődött a gondolat, hogy lesz e innen tovább indulás.

Ha tudták volna, hogy az újabb egy hét útmegszakítás után ismét folytathatják majd az utat, nem csüggednek annyira.

—Nagyon gyanús ez a moszkvai elszállásolás! Valami nagyon nem tetszik!—suttogta K. Jancsi, akinek a katonai járőrparancsnoktól elszenvedett verése óta, csak a suttogáshoz volt bátorsága.

—Nekem sem tetszik ez a helyzet! Nem értem, miért kell ismét megszakítani utunkat. Így is lassan haladunk ebben az irdatlan, hatalmas országban. Hetek teltek el, mióta elindultunk Santalából és még mindig jelentős távolságra vagyunk hazánktól. Annyi csak a vigasz, hogy sokkal közelebb vagyunk Magyarországhoz, mint pár héttel előbb. Ha minden kötél szakadna, ha mégsem engednének haza, valamivel könnyebb lenne a szökés,

hiszen sokkal közelebb vagyunk.— közölte M. Laci az aggályait és némi remény csillant meg az arcán.

—Isten mentsen attól, hogy szökni kelljen. Hiába vagyunk közelebb, mégis alig kedvezőbb a szökés lehetősége, mint szolikamszki, vagy santalai táborból. Már az első nap őrjáratba botlanánk. Tapasztalhattad, hogy még a folyón is megállítottak bennünket, Uljanovszk előtt, a Volgán.— lombozta le a reménykedő M. Laci bizakodását sorstársa.

Másnap aztán megértették a moszkvai útmegszakítás okát. Egy kultúrházba terelték a szabadulók csoportját, ahol egy agitátor állt fel a színpadra. Mellén ezernyi rendjel ékeskedett, amelyből láthatták, egy sokszor kitüntetett, haladószellemű ember fog szólni hozzájuk. Kezében egy papírt tartva, szólni kezdett:

—Eltársak!

A Szovjetunió kormánya úgy döntött, hogy a megérdemelt büntetésük letöltése után, szabadon távozhatsz az országunkból. A korábbi években fasisztaként léptek országunk területére, ahol a Szovjetunió vívmányait szándékoztak lerombolni és az orosz népet rabságba ejteni. Itt, az átnevelő táborainkban, minden bizonnyal rádöbbenetek arra, hogy országunkban jó élete van a dolgozó népnek. A történelem folyamán mások is betörték hazánk területére, leigázó szándékkal, ám aljas céljuk hasonlóan képpen kudarcot vallott.

Amikor majd hazatérnek, ne felejtse el soha, hogy a Szovjetunió megtámadása csakis kudarcra végződik. Mondják el másoknak is, hogy... — és csak szónokolt, mint hajdan Ciceró, legalább még egy órán át, majd belekezdett a szabadulók utolsó fenyegetésébe.

—Hazájukban majd sokan tesznek fel kérdéseket az itteni állapotokkal kapcsolatban. Milyen itt az élet, szabadok-e az emberek? Főleg, érdeklődnek arról, hogy miképpen bántak itt a hadifoglyokkal. Mondják csak el bátran, hogy nem ellenségként bántak magukkal. Nem

fáztak, nem volt hideg a szobájuk mér Szibériába sem. Nem éheztek, nem kellett sokat dolgozniuk.

Ha valamelyiküknek olyan hazugság jutna eszébe, mely szerint nem bántak jól vele, akkor számíthat a visszakerülésre. Ebben teljesen bizonyos vagyok, mert Magyarországon népidemokrácia épül. Az a társadalmi rend, amely nálunk is megelőzte a szocializmus építését. Rákosi Mátyás elvtárs a kommunista párt titkára, a magyarnép vezére, aki pontosan olyan elveket vall, mint a Szovjetuniót vezető kommunista párt...— dőltek belőle az okító és fenyegető szavak, melyben bizonyos lehetett, szavai elérték céljukat. Hazájába visszajutva minden szabaduló csak jót mond. Jót, mert senki sem akar visszakerülni az átnevelő táborokba még akkor sem, ha jó a koszt, kevés a munka és kellemesen meleg a szibériai munkahelyek, az éjjeli szállások.

Miután az agitátor elvtárs kellő mértékben megfenyegette hallgatóságát, még vacsorát is kaptak. A vacsora után a vasútállomáshoz közeli parkban töltötték az éjszakából maradt kevés időt. Fejedelminek tűnt a kapott eleség még akkor is, ha nem volt elégséges és ízek sem hasonlítottak a régen kóstolt hazaira.

Talán azért érezték ennyire finomnak, mert tudták, ébredés után indul velük a vonat hazájuk irányába. Jól gondolták. Még ki sem virradt, amikor már vonatra szállhattak. A sípjának füttyentése után nekirugaszkodott a gőzös Brjanszk városának irányába.

—No, pajtás, most már kezdem hinni, hogy valóban haza visznek. — mondta meggyőződéssel K. Jancsi a barátjának és képzeletében máris átugrotta azt a távolságot, amely a hat éve otthagyt szerelme és közte még hátra volt. Boldognak kellett volna lennie, de nem

tudott. Félt az otthon ráváró valóságtól. Félt attól, hogy az a lány, aki neki örök szerelmet ígért, már nem lány. Mi lesz akkor, ha másnak adta kezét? Tette fel a kérdést zavaros elméje, de nem kapott választ sehonnan. Csak M. Laci hangját hallotta, aki beszélt hozzá, de a gondolatai még nem érkeztek vissza a távoli tájról, ezért nem értelmezett semmit a hozzá intézett szavakból.

—Mit mondtál?

—Hát nem figyelsz rám? Hol jár az eszed? Azt mondtam, ennyire közel még nem kerültünk hazánkhoz. Pár nap multán már magyar földön kattog velünk a szerelvény kereke.

Moszkvában már vége lett a hajóútnak és vonatra szálltak

—Olyan ez, mint egy álom. Az eltelt évek alatt, hányszor voltunk halál közelben, amikor senki sem adott volna egy garast életünkért és most mégis itt vagyunk.— mondta K. Jancsi és szavai közben könnyes lett a szeme.

A vonat, amely zakatolt velük, már nem marhavagonokból állt, mint abban az időben, amikor ide hozták őket. A vagonok tetején nincsenek fegyveres őrök, akik a lekisebb szökésgyanús mozdulatra sorozatlövéseket küldtek feléjük. Május van most is, mint akkor volt. Május, amikor a melegedő időjárás hatására ugyanúgy zöldlomb borítja a fákat és a mezőket. Mégis, szegényebbek ma, mint akkor voltak. Szegényebbek, mert a fiatal életükből éveket loptak, amit soha nem pótolhat senki. Nem pótolhat, mert élet csak egy van, és egyszer lehet mindenki fiatal.

A gőzmozdony füttyentett olykor a kisebb állomások előtt, melyeken gyakran áthaladt. Brjanksz városának állomása előtt szintén jelzett és lassított, de nem állt meg. Az állomást elhagyva, ismét lendületbe jött és ezzel a tempóval rohant Gomel városa irányába. Nem törődve a napszakok váltásával, sebes iramban vágatott a Dnyeper folyó mellett, vagy éppen annak hídján, amikor a másik oldalra vezette a csattogó sínpár.

A mozdonyból kiengedett fáradt gőz, a folyton sziszegő gőzszelepek, mintha a hazatérőknek folytonosan ezt ismételnék:

—Haza...viszlek, haza...viszlek...haza...viszlek !

Annál jobban hittek ebben, minél közelebb kerültek a magyar határhoz. Pedig az még messze van, hiszen csak Gomel városa előtt járnak.

Amikor mégis ideértek, ismét megálltak néhány órára, hogy élelmet vételezzenek. A város a Szozs folyó partján fekszik, amelynek vize a Dnyeper folyóba torkollik, ami e tájon már bőven kiszélesedve, a Fekete tengerbe hőmpölygeti az óriásira duzzadt, tengernyi széles vizét.

Miután élelmet beszereztek és feltöltötték a gőzös széntárolóját, ismét elindultak az éjszakában Kiev felé.

A Dnyeper parti városban napokat kellett tölteni. A Moszkvában kapott oktatást itt újra megismételték, nehogy valaki elfelejtse a korábbi fenyegetést mire hazaér. Pedig ettől továbbra sem kellett tartani, mert a

moszkvai oktató kiváló magyarsággal sulykolta beléjük azt, hogy hazájukban mit mondhatnak a hadifogoly életükről.

A három nap kievi tartózkodás után, tovább indultak Vinyica irányába. Elérve a várost, itt sem állt meg a vonat. Rövid lassítás után áthaladt az állomáson, majd Ungvárt, a régi magyar várost, ma már a szovjet birodalom utolsó városát, vette célba.

Egyre fokozódott az izgalom, amikor Ungváron megállt velük a szerelvény. Eljött a régen várt idő, amikor hamarosan meggyőződhetnek arról, hogy valóban szabadok, vagy a szabadságuk annyira lesz igaz, mint a korábbi évek kósza hírei. Hiba közelítették meg a magyar határt, hiába van egy hajításnyira, egy szigorúan őrzött határ még előttük van.

Mindenkit leszállítottak a vonatról és a magyar átkelő helyen vártak rájuk a magyar hatóságok. A belépésre egy bizottság várta őket, akik nem érzékenyültek el a könnyező szemű hazatérőktől. 1951-s esztendő májusában vagyunk, már hat évvel a háború után. Béke van a nagyvilágban, mindenki örül, hogy vége van az öldöklésnek.

—Eltársak! Minden hazatérőnek egy nyomtatványt kell kitöltenie, amelyben minden kérdésre nyilatkoznia kell. Csak az igazat írhatja. Akit hazugságon fogunk, nem léphet be a népidemokráciát építő hazánk területére.

Nálunk nincsen helye az olyan embereknek, akik fasiszták, vagy azokkal összepaktáltak a háború alatt, vagy azt követően. Rákosi Mátyás elvtárs vezetésével, békés építő munka folyik az országunkban. Nem engedhetjük meg, hogy fasiszta elemek aknamunkát végezzenek a dolgozó nép vívmányai ellen. Mert önöket úgy adják át a szovjethatóságok, hogy valamennyien fasiszták!—harsogta a szabadulokat fogadó bizottság elnöke és ezt követően a bizottság tagjai kiosztották a

kitöltendő lapokat, miután a hazatérőkön volt a sor, hogy csak az igazat írják a fogságban töltött éveikről. Azt az igazat, amit Kievdben és Moszkvában az agitátorok beléjük sulykoltak.

K. Jani elhitte, hogy csak az igazságot írhatja. Mikor az irat kitöltésénél ahhoz a részhez ért, hogy nyilatkoznia kell, milyen okból került a Szovjetunióba, gondolkodás nélkül, őszintén beírta a málenkijrobotot. Beírta, hogy jegygyűrű vásárlásakor fogták be az egri Dobótéren, ahová Szomolyáról érkezett menyasszonyával és szülőkkel együtt.

Nyugodt, tiszta lélekkel adta le a kitöltött lapot. Jól érezte magát, azzal a lelki békével megáldva, hogy nem volt a fronton, nem harcolt a Szovjetunió ellen. Ezek után nem lehet rámondani, hogy ő egy fasiszta. Csak málenkijrobot sikerült számára hosszúnak, de ezt sem ő akarta így. Azt hitte, akár már a következő héten hazaindul, ha engedik, de nem engedték, hiába magyarázkodott akkor, hogy letelt a párnapos munkaszolgálat.

Amikor minden hazatérő leadta a kitöltött lapot, mindannyian úgy gondolták, szabad az út a szeretteikhez. De nem ez történt. Az előző elvtárs most is a rögtönzött emelvényre állt:

—Eltársak! A közelgő este miatt a mai napon már nincsen idő átolvasni és elbírálni a leadott lapokat. Csak holnap reggel kaphatnak választ arra, ki az, aki beléphet országunk területére és ki az, aki nem. Azt mondanom sem kell, hogy fasisztákat nem engedünk be. Aki a Szovjetunió ellenesége, az nekünk is ellenségünk. Szovjetunió baráti ország és mi is annak a társadalmi rendnek építését tűztük ki célul, amely náluk már jól bevált és állampolgárai szabad és boldog emberek.—mondta szavait kellő nyomatékkal, majd mutatott az állomás körüli parkba, ahol vacsora után az éjszakát eltölthetik.

Az ideges hazatérők általános morajlással adtak hangot elégedetlenségüknek. Nem így gondolták a hazatérés pillanatait, ahol a hazájukban bűnösöknek kijáró fogadtatásban lesz részük, mintha ők lennének a háború okozói, nem pedig az elszenvedői.

Az éjszakát nyugtalanul töltötték. Nem azért, mert a májusvégi éjszakában fáztak a szabad ég alatt. A holnapi nap bizonytalansága izgatta őket. Világosan megmondták még az este, hogy a leadott kérdőíveket még az éjszaka folyamán elbírálják. A kitöltött papír és a személyenként számon tartott káderlapok elbírálása után, születik meg a döntés. Azt senki sem tudhatta, hogy a káderlapjában a bejegyzés miről szól. Soha nem láthatta, nem olvashatta a többszörösen titkos iratot, amely úgy kísért mindenkit, mint a fényben mozgó a szürke árnyéka.

A korareggeli felsorakozás után mindenki hallhatta a nevét és azt is, hogy beengedik-e az országba, vagy sem. Legtöbbjüknek megnyílt a lehetőség. Voltak olyanok, akik részére még újabb vizsgálat kezdődött.

K. Jancsi feszülten hallgatta a nevek felolvasását, amikor végre rákerült a sor.

—K. János!

—Igen, itt vagyok!—kiáltotta riadtan a felolvasónak, mert másfelé tekintgetve kereste őt a tömegben.

—Az elvtárs egyelőre nem léphet Magyarországra területére! Megmondtuk világosan, csak az igazat szabad beírni. Ezzel szemben olyan meséket írt, hogy jegygyűrű vásárlásakor befogták málenkijrobotra a szovjet katonák.

Akkor miképpen lehet, hogy csak hat év múlva szabadul a pár napos munkából? Ez már nagyon gyanús. Valamit elhallgat. Minden bizonnyal követhetett el olyan fegyelmi vétséget, amely kisé megnyújtotta az idejét, de erről semmit sem írt. Ezt fogjuk kivizsgálni, miután meghozzuk a döntést a belépés engedélyezéséről,

vagy annak megtagadásáról. — mondta az elvtársak egyike, mire Jani teljesen elcsüggedt.

Mindenre gondolt, de erre nem. Hat éve annak, hogy elvitték és szenved a távoli munkatáborokban. Most, a hazájának határán, a bűnösségéről beszélnek. Talán tudnak arról, hogy Füzesabony előtt haladva, megkísérelték a szökést, ami kudarcba fulladt. Gyorsan mérlegelt, miután úgy gondolta, nem tehet mást, mint a vizsgálat leteltét kívárni. Aztán mégis másképpen okoskodott:

—Mi lenne, ha nem várna arra, hogy a vizsgálattal derüljön ki az akkori szökési próbálkozás? Bevallaná most, miután nem kellene a vizsgálat idejével napokat halasztania a belépésre, ami enyhítő körülménynek is számíthatna.—cikáztak fejében a helyesnek vélt gondolatok. Hallgat, vagy bevallja a menekülési próbálkozást. Végül jobbnak látta, ha elmondja:

—Főnök elvtárs! Nem írtam be mindent. Hiszen erre a lapra nem férne rá, ami az elfogásom után történt velem. Én és néhány társam, szökni próbált a marhavagonból, ahol sokan voltunk összezárva. De ezért letöltöttem a büntetésem az eltelt hat év alatt...—mondta volna még tovább a történeteket, a padlóbontást és az örök lövéseit, de a vizsgáló bizottság nem engedte. Pár perces tanácskozás után úgy döntöttek, beállhat mégis az országba belépők soraiba.

Csalódottan állt a hazafelé tartók közé, hogy végre megláthassa szeretteit, akiktől akarátán kívül kellett akkor elválnia. Még csak búcsút sem mondhatott a kétségbeesett szeretteinek. És most, amikor végre szabad, nem tudhatja, mi vár még rá hazájában. Ha ezt előre látja, visszaindul Maruszjához. Hazáig még néhányszor vonatra szállt, de teherautó platójára is fel kellett ülnie. A végén már gyalogosan rötta a kilométereket falujáig.

Az útelágazás, amelyhez most egy bozontos, fiatal férfi Eger felől érkezett, három irányba is vezetett. Egyik, a jobbfelőli, a Pajdos szőlődombja felé kanyarult. A másik, a balfelőli, a Nyerges-tető gyümölcsösét és a mészhegyi kaptárköveket egy enyhe emelkedővel vette célba. A harmadikon Szomolyára, szülőfalujára lehetett eljutni, melyet hat éve látott utoljára. Ennyi idő telt el mióta elhurcolták e tájról a második világháború utáni években.

A kezében az út mellett talált bot szolgált támaszul a gyaloglásban. Így haladt keresztül a Mész-völgyön és ért ki a Lány-tó melletti dimbes-dombos mezőre, ahová odalátzott a Királykút melletti hodálybarlang, lent a völgyben.

A Lány tó mellett megállt egy kis pihenőre, hogy a Mész-völgyből kifelé vezető emelkedő után kalapáló szíve csillapodjon.

Ide látszott észak felől az Eged-hegy zöldellő gerince, melynek folytatásaként a Bikk-bérc nyergét szemlélhette. Tekintetét úgy hordozta körbe a tájon, mintha először járna e vidéken. Az bizony igaz, hosszú, keserves évek óta nem járhatott erre felé. Nem ő akarta, hogy így történjen. Még ma sem akarja elhinni, hogy vele esett meg ez a rémséges történet.

Egy közeli fatuskóra ülve, elmélázott az eltelt szörnyű időkön, melyeket szeretett volna kitörölni emlékezetéből, de nem tehetette.

Az ismerős tájon emlékei úgy jelentek meg képzeletében, mint a csobogó Kánya pataknak habzó vizében a szomjazó vadak hajnalonta. Amikor utoljára a

falu felől jöttek Annuskával és szüleikkel, még rózsaszínben látta a világot. Hiszen akkor is május volt.

A frissen zöldült erdőben a madarak éneke zengedezett, hirdette a természet megújulását, az újra kezdést, az élet folytonosságát a fiókáik felnevelésében. Annuskával nem különböztek fészeképítő terveik nekik sem a zengedező madarakétól. A Sors azonban másképpen akarta.

Most, hogy közeledett a falu, egyre szaporábban dobogott a szíve a ráváró bizonytalanság miatt. Ezen nem is lehet csodálkozni. Hamarosan olyan felismerések várhatnak rá, melyek a jövőbeni életét nagymértékben meghatározzák.

A folyton gyötrő gondolatai közben haladt az időközben besötétedő falu felé, mikor a háta mögé tekintve, a Nap vörös korongja lebukott távolban a Mátra fölött. Szülőfaluja már alig volt egy hajításnyira.

Már az 1913-s esztendőben állított kőkereszt mellett állott, a gyepi cseresznyés sarkában, amikor összekulcsolva kezeit, egy imát mormolt ajka. Egy hálaimát a málenkijrobot túléléséért. Miután az imával végzett, a kőkereszt állítójának nevét olvasta, egy asszony nevét. Rögtön az jutott eszébe, hogy ez a kereszt is hálából állítatott. Talán a férje tért meg az első világháborúból, túlélve annak szörnyűségeit.

Amikor a kőkeresztnél imáját elmondta, újabb kérdése támadt:

—Édes Istenem! Most kinek a házat közelítsem meg először? Az özvegy anyámét, vagy a menyasszonyomét?

Lépett még egy párat a Deber akácósának lejtőjén haladtában, mire mégis úgy döntött a szülői házat veszi célba. Oda nyit be először. Talán az édesanyja a menyasszonyáról is elmondja, várt e rá, vagy már valakije van. Ne talán gyerekei vannak, miután még érdeklődnie sem illik, nem még a lakásán felkeresni.

Már csak ezért is óvatosnak kell lennie, mert távolléte alatt mindig azt érezte, hogy már nincsen

menyasszonya. Annuska nem tudott ennyi évet várni, miután kérői közül választott egyet még akkor is, ha kevésbé tetszett nálánál.

Az bizony igaz, a lánynak is eljön a virulás vége, mint a virágnak. Ha pedig már hervadozik, könnyen azt mondják; *ez a lány vénlány*. Ekkor van az, hogy elvesztik az értéküket, nem kellenek senkinek. Különösen így van ez a falusi lányoknál. Nem is beszélve, ha még szegény is ráadásul a pártában maradt hajadon.

A portájukat mindkét végén meglehetett közelíteni. Az utca felől nem akart bemenni, hiszen arrafelé könnyen találkozhat valakivel, aki felismeri, ha még sötétedik is. Márpedig nem akarta, hogy tanúja legyen bárki is az érkezésének. Ezért a kertkaput választotta, amely a Felső partra nyílt, a Kaptárkövek irányából. Erre felé hagyták el a portát, ha a korábbi években a földekre indultak dolgozni.

Mire ideért, teljesen besötétedett. A sötét lepellel borított tájon észrevétlen közelítette meg a kert felőli bejáratot. Akkor lepődött meg, amikor a korábbi években megszokott mozdulattal próbálta kinyitni a kiskaput, de nem sikerült. A fa helyett most vasból készített kiskaput tapogatott ki a homályban matató kezével. Erre aztán ugyancsak meglepődött. Először azt hitte, a szomszéd bejáratához tévedt a hirtelen beköszönő estében. Miután meggyőződött, hogy jó helyen keresi a bejáratot, újabb kérdése támadt:

—Vajon mikor készítette anyám? —morfondírozott, mert ilyen kiadásokra nekik soha nem tellett. Csak a gazdagok engedhették meg maguknak, hogy tartós anyagból készüljenek, olyan eszközök, melyek nem kevés pénzbe kerülnek. A szegények eszközeiket többnyire az erdőről hozott fából saját kezűleg készítették, amiért nem kellett fizetni.

Megcsóválta fejét, majd egy merész mozdulattal könnyedén kinyitotta, mivel ezen sem volt zár, csak

dróttal volt beakasztva, annak ellenére, hogy vasból készült. Érezte, egyre erősebben ver a szíve. A lázas izgalom megremegtette lábait, melyeknek amúgy is nehéz dolguk volt. A meredek lejtőn ereszkedett a szülői ház kertjén befelé a lakáshoz. Hamarosan friss híreket tudhat meg anyjától, ami számára létfontosságú.

Már majdnem teljesen áthaladt a kerten, amikor a hirtelen támadó, dühös kutyaugatásra, földbe gyökeredzett a lába. Nagyon megijedt. Mielőtt nem vitték el málenkijrobotra kistermetű kutya-juk volt, aminek hangja inkább hasonlított egy macskáéhoz. Most, a hangjából ítélve, nagytermetű, dühös kutyanak vélte. Erről hamarosan meggyőződhetett.

Szerencséje, hogy a kert és a széna-szalma kazalokat tároló *szérű* között dróthálós kerítés feszült. A dühös állat nem tudott rátámadni a portára hivatlanul belépőre, de eszeveszetten csaholt tovább. Csattogó agyarának hangjára kilépett a gazda is a házából és kiabálni kezdett a támadásra készülő kutya és a jövevény irányába, akit az esti homály eltakart:

—Ki van ott? Mit keres a portámon?

—Inkább én kérdezném, maga mit keres itt? Hiszen ez a ház és kert mindig özvegy K. Jánosné portája volt?

—Az volt, míg nem adták el az örökösei! De a múlt év óta már az enyém, az én nevemre írták a földhivatalban! Isten nyugosztalja a mamát ott, ahol pihen a temetőben.

K. Jancsinak egy pillanatra elállt a lélegzete. E szomorú hírek hallatán, akaratlanul megeredtek a könnyei. Az új tulajdonos nem láthatta, mert a sötétség úgy takarta be a portát, mint a hazatérő lelkét a most hallott hírekre a bánat. A könnyezést zokogás követte, amit már hallhatott a kutya gazdája is.

—Csak nem az özvegy fiával beszélgetek?—kérdezte az újgazda meglepetten.

—De, az vagyok, K. János a nevem!—válaszolta szomorúan, mire a kutya gazdájában némi részvét

mutatkozott, amely mellett most a kétségbeesés is tapasztalható volt.

Mi lesz a házzal? A törvény szerint ő az örökös!— sóhajtotta magában. A veszettül csaholó kuttyáját láncra kötve, szólt az érkezőnek:

—Jöjjön be a házba, mert azt sem látom, kivel beszélgetek. Ott legalább világosság van, ég a villany.

—Köszönöm! Szívesen elfogadom a meghívását, mert ugyancsak megszomjaztam a melegben.—mondta, és lelkében súlyos teherrel ment a gazda után, aki mutatta az utat. Erre semmi szüksége sem volt, hiszen ebben a házban született, itt serdült felnőtté.

Bent, tőle nem sokkal idősebb asszony, egy kislánnyal foglalkozott, amikor belépett. Az anya most érdeklődéssel figyelte a belépő idegent, akit a férje pár szóval bemutatott:

—A fiatalember messziről jött. Ebben a házban nevelkedett, amikor elvitték a háború után. Az első útja a szülői házhoz vezetett. Most szembesült azzal, hogy a házat megvettük, miután az édesanyja elhalálozott.

A feleség ugyanolyan szájalommal nézett a belépőre, mint férje és az aggodása is hasonló volt a megvásárolt házzal kapcsolatban. Szája már nyilni kezdett, hogy valamiképpen kifejezze együttérzését, de férje megelőzve őt, szólt a nem várt, szomszéd vendégéhez:

—Víz helyett, elfogad egy pohár bort?

—Köszönettel elfogadom, mert sok éve már annak, hogy bort ittam. Magyar bort pedig semmiképpen sem ihattam.—válaszolta és miután a pohárba öntött bort megitta, az első kérdésével állt elő:

—Azt mondta, az anyám örököseitől vette meg a házat. Miféle örökösöktől? Hiszen anyámnak egyetlen fia én vagyok, más örökösről, vagy örökösökről nem tudok!

—Azt tudnia kell, hogy a vörösskereszttel is kerestették, de nem találták. Mikor eltelt a távolétének öt éve, holtta nyilvánították. Mivel egyenesági örököse nincsen az elhunytnak, a törvény rendelkezett úgy, hogy az

unokatestvéireire száll anyjának ingó és ingatlan vagyona. Tőlük vettem meg, amikor a faluba költöztem. Azt biztosan észrevette, nem vagyunk szomolyaiak. A korábbi évekről sem ismerhet minket, mert akkoriban még Miskolc mellett éltünk.

Az elhangzott mondatok után magába roskadt K. Jancsi, az igazi vesztes, akinek minden csapás a nyakába zúdult. Elvesztette menyasszonyát, aztán anyját, de most már a házat is. A törvényes tulajdonosok vendégeként van most a régi szülői házban.

A vendéglátója szánalommal nézett az összetört, hallgatag emberre, akit ennyi csapás ért és most percekig ül szótlanul a széken. Részvétet táplált irányában annak ellenére, hogy igazi veszélyben látta a megvásárolt házat. A törvény nem rendelkezhet másképpen, mint visszaadni annak, akit holttá nyilvánítottak ugyan, de mégis él, miután övé a ház, ő az igazi örökös.

Mindenről beszélgettek még egy ideig. A szibériai életről, az örökös hazavágyásról és minden másról, amire vendéglátója kíváncsi volt. Már a késő éjszakába nyúlt a beszélgetés ideje, amikor az újgazda felajánlotta az éjszakai szállást.

Örömmel elfogadta, hiszen nemcsak szerettei hiányoztak, hanem az a pihenőhely is, ahol most álomra hajthatná fejét. Mert ez a mocskos Sors, ez az alávaló élet, kibabrált véle. Elvett tőle mindent, ami értéknek számított számára. Elvette korábban az apát, elvette menyasszonyát, az anyát. És még azt a házat is, amely oly kedves volt neki, hiszen ebben született, ebben nevelkedett.

Csak azt nem tudta, mivel érdemelte ki ezt a büntetést? Fiatal életét tekintve, még ideje sem volt a bűnök elkövetésére. És most csak úgy hajthatja álomra fejét, az egykori szülői házban, ha az új tulajdonosa szájalmat érez irányában.

Bár e helyre, mint pihenőhelyre gondolt, most mégsem lett számára a pihenés helye. Egész éjjel a frissen hallott híreken rágódott. Anyjának elvesztése mellett, még a házuk is a másé lett. Arra már gondolni sem mert, hogy a menyasszonyáról most érdeklődjön. Nem is lett volna értelme, hiszen szállásadói csak a múlt évben kerültek a faluba, miután nem igen tudnak a korábbi években történetekről. Nem ismerték, nem ismerik Annuskát.

Kora reggel, a zavaros álmokkal teli éjszaka után, megköszönte a szállást és temető felé irányította lépteit, ahol megláthatta, hová temették el az édesanyját.

Miután megtalálta, folytatta az est folyamán már elkezdett gyászát. Egy idő után könnyeit letörölte és unokatestvérei felé ballagott, akiktől talán megtudhatja, távolléte alatt mi történt a faluban. Mi lett Annuskával, hogyan élt az anyja, és miképpen lettek ők az örökösei a felvégen található házuknak?

Nem kis meglepetést okozott, amikor bezörgetett az útjában legközelebb elért, egyik unokatestvéréhez. Az első döbbenet számára a halottnak hitt hazatérőnek megjelenése. A másik, az örökölt és eladott ház jövőbeni sorsának nagy kérdése.

—Jancsi! Hát, te élsz?! — kérdezte tágra nyitott szemekkel B. Lajos, aki alig tudott magához térni a látottaktól. Sokat változott a hazatérő az eltelt hat esztendő alatt, akit alig ismert fel. Alig, hiszen szakállal érkezett és a Szibériában eltöltött évek rányomták bélyegét az egykori, fiatal vőlegény egész lényére.

Az akkori gyerekes, hamvas arca megférfiásodott, de arcának vonásai, a hangja, még felismerhetők voltak annyira, hogy nem lehetett kétsége K. Jancsi személyét illetően. A keserves évek rányomták a bélyegét megcsontosodott alakjára, úgy, mint komor arcára a lágeri élet.

—Élek! Élek, de sokat szenvedtem és sokszor jártam a halál közelében. Most mégis itt vagyok, pedig nem egyszer lemondtam arról, hogy még egyszer láthatom

hazámat, falumat. A falumat láthatom ugyan, de elvesztettem anyámat, a házunkat, talán a menyasszonyomat is, mert róla még semmit sem tudok.

—Honnan tudsz az anyád, és a házatok elvesztéséről?

—Már besötétedett, amikor a faluba értem. Eger felől érkezve, úgy gondoltam, hogy a Felső-part felől lépkedek be a völgyben megbúvó portáinkra.

Anyám helyett egy dühös kutya fogadott, amelynek gazdája elmondta a szomorú híreket. Máris szembesültem azzal, hogy anyám nem él és a házunk is a másé lett.

—Ne haragudj ránk, de az eltűntté, majd a holtta nyilvánításod után, a törvény minket nevezett meg az örökösnek. Nekünk meg van házunk, így eladtuk annak az idegen családnak, aki a faluba költözött. Visszaadjuk a ház árát és veszel majd magadnak egy másikat.

Azt, hogy a szülői házat visszakapod – e, az új tulajdonostól, csak egy jó ügyvéd tudná megmondani. Addig, amíg saját lakásod nem lesz, nálunk is lakhatsz, ha elfogadod az ajánlatunkat.— mondta B. Lajos, az unokatestvér, őszinte szánalmat érezve a hazatérő irányában.

—Nem haragszom, nem a ti hibátok. Nem írhattam levelet és nem jött nekem sem a szeretteimtől. Ezek után bárki gondolhatta, nem élek, miután az örökségem azokat illeti meg, akik az örökösödési láncban utánam következnek. Azok pedig ti vagytok, az unokatestvéreim.

De mi lett Annuskával, a menyasszonyommal? — tette fel a kérdést, némi közömbösséget színelve, mintha ennek ismerete érdekelné őt a legkevésbé. Ám, legalább annyira fontos volt számára, mint az előző, többi hír, melyeknek ismerete meghatározó a jövőbeni életéhez.

—Azt hiszem, az elfogásod után, úgy két évre, 1947-ben, Annuska megunt a bizonytalan várakozást. A legények körbe rajongták, hiszen széplány volt, és K. Pistának igent mondott, amikor a kezét megkérte.

Nem járt véle rosszul, mert jó férje került, aki minden kívánságát igyekszik teljesíteni, ami csak van. Hogy Annuska boldog-e, mennyire szereti Pistát, tudott e pótolni Téged, vagy mennyire gondol még rád, csak ő tudná megmondani. Annyi azonban bizonyos, hogy egy évvel a házasságuk után, megszületett a kislányuk, akit mindketten nagyon szeretnek. Ezek után legjobb, ha többé már nem gondolsz rá.—válaszolta meg Lajos a legkényesebb kérdést, ami mindennél jobban érdekelte, még akkor is, ha most közömbösséget színlelt.

A kapott válaszból megtudhatta, a volt menyasszonya nem várt tovább. Egy cseppet sem neheztelt rá, amikor igent mondott annak a kérőnek, akiben leginkább elképzelte azt a férfit, aki pótolja őt. Mint szokták mondani; *az élet megy tovább*. Ha ő már nincs, akkor kell választani mást. Olyat, aki legközelebb áll az ő egyéniségéhez. Ezt pedig K. Pistában látta.

Zúgott a feje, amikor a rokona lakásából kilépett az utcára. A kellemetlen hírekkel kellett megbarátkoznia, még akkor is, ha az eljegyzésük szentesítése előtti fogadalmával ellentétben, szerelme most mégis másnak adta kezét.

Nem maradt hűséges hozzá. Ha jól meggondolja, ez a hűség az élőnek szólt. Nem arról a vőlegényről, akiről éveken keresztül semmi hír sem érkezik, miután biztosnak lehet tekinteni, hogy nem él. Ha pedig nem él, akkor nincs mire várni, igent mondani annak, akivel tovább élheti életét.

Még alig érkezett szülőfalujába, de mégis sokat hallott, olyan dolgokról, melyeket időbe telik, míg feldolgozza. Bár titkolni szándékozott érkezését, mégis gyorsan híre terjedt.

—Ugyan mi lesz most Annuskával? Elválnak e? Mi lesz a gyerekükkel? — egy csomó ilyen kérdés foglalkoztatta a pletykásabb asszonyokat, de az okosabbak tudták, semmi sem fog változni.

Bolyongott a falu utcáin, amelyen hat év szünet után most céltalanul indult el. Ha jól meggondoljuk, nem is volt más lehetősége. Ebben a percben nincsen egy talpalatnyi hely a faluban, amit magáénak mondhat. Bejárja a rég nem látott utcákat, melyek nem sokat változtak az eltelt évek alatt. Hat év nem sok idő egy ember életében, mégis sokat változtak azok, akikkel találkozott az utcákon jártában-keltében.

Nem is bánta, hogy a járók nem ismerték fel. Azt sem bánta, hogy ő sem ismer fel másokat. A messziről hozott kisebb szakálla segített ebben, mire nagy szüksége volt a nagyon hideg Szibériában. Nem lett volna kedve ahhoz, hogy csodálkozó arcok bámuljanak rá, akiknek sorra el kellene mondania, merre járt a hat év alatt. Elmondani, hogy a boldog vőlegény miképpen lett hat évig a szibériai lágerek lakója.

Nem volt most ilyen múltidéző beszélgetésekre semmi kedve. De akkor sem mondhatná el, ha ehhez most kedvet érezne. Nem mondhatná, mert a moszkvai, kievi agitátorok fenyegetései elevenen éltek emlékezetében. Nem akart ismét a lágerek lakója lenni.

Amikor az Annuska utcájukhoz ért, az elágazásnál megállt egy pillanatra. Mintha a bátorsága alább hagyna. Tétova léptekkel fordult be a sarkon, mint ki elfelejtette a járást azon a helyen, ahol annyiszor megfordult a korábbi években. Aztán mégis, pár méter megtétele után, hirtelen megfordult és a másik utcát választotta. Ő, aki távolléte alatt mindig csak rá gondolt, most nem volt bátorsága egy véletlen találkozáshoz sem. Félt találkozni az egykori szerelmével, kinek ebben a pillanatban nem is tudna mit mondani.

A találkozáshoz, beszélgetéshez most már semmi joga sincs. Talán kedve lenne felelősségre vonni, amiért nem várta és az akkor ígért szavát nem tartotta.

Megteheti e? Van e joga kérdőre vonni egy olyan asszonyt, kinek férje van és közös gyerekük született az eltelt évek alatt.

És ő miképpen viselkedett, amikor Maruszja belépett az életébe? Nem tiltakozott a kapóra jött kapcsolat ellen. Menyasszonyát, az adott szavát ő is könnyen feledte.

Bár másik utcát választott, alig ment százméternyi távolságot, amikor egy fiatalasszony, egy kislány kezét fogva, jött véle szemben a néptelen utcán. A pici lányka az anya kezéből kikapta kezét és körbe-körbe úgy futkározott, mintha kevés lenne neki az a távolság, amit csak az anya mellett tehet meg. E közben úgy csilingelt, úgy kacarászott, mintha ő lenne a világ legboldogabb teremtménye. Talán az is volt, mert a szerető anya kedves szavai erről tanúskodtak.

—Ejnye, ejnye, Zsófikám, mi van most veled? Talán veszted érzed, hogy nem nyughatsz egy pillanatra sem! Nézd csak, ott jön egy szakállas bácsi. Oda adlak neki, ha nem viselkedsz illendően!—korholta kedvesen, aki erre megszeppent.

Az a bácsi, aki most szemben jött velük, teljesen ismeretlen volt számára. Az ismeretlentől még akkor is félne, ha szakálla nem lenne. Ennek a bácsinak ugyancsak dús, fekete szőrzet borította arcát, amitől még ijesztőbbnek találta.

A messziről hozott szakál még az anyát is meglepte. Igazából akkor nézett nagyot, amikor teljesen közel ért hozzájuk és meglepődve nézett rájuk, mint kinek szóláshoz támadna kedve, de nincsen mersze kezdeni.

Úgy tűnt, mintha az idegen ismerné őket. Nemcsak azért, mert Annuska külseje kevésbé változott a korábbi időkhöz képest, hanem a pici lánykához intézett kedves szavai túlságosan ismerősen csengtek anyuci füleiben:

—Ne félj tőlem! Az ilyen kislányokat szereti a bácsi!—mondta a hirtelen felbukkanó, ismeretlen idegen, aki eddig a szakálla mögé rejtőzött.

Ha arcát rejthette is a szakál, de a hangja nagyon ismerősen csengett anyuci számára. Egy komor arcú férfival találta magát szemben, aki már kevésbé hasonlított a vőlegényére, ám a hangját teljesen

ismerősnek találta. Képtelennek, lehetetlennek találta az azonosságot azzal a férfival, aki valaha az egyetlen boldogságot jelentette részére. Pedig mégis ő volt.

Úgy megborzongott e látványra, mintha magával a halállal találkozna. Akinek véli most a felbukkanó idegent, már régóta halott. Évekkel előbb megérkezett a halálhíre, amiben nem lehetett kételkedni, hiszen semmilyen hír, egyetlen levél nem érkezett felőle, hiába kereste még a nemzetközi *Vöröskereszt* is.

Többször nyílt szája a beszédre, de a hang nélküli suttogásnál nem jutott tovább. Aztán mégis, felerősödtek a túlságosan halk szavai és az idegen tisztán hallhatta remegő hangját:

—Bocsás...son meg a za...va...romért, de hangja úgy hasonlít egy elhalálozott ismerősömhöz, mintha őt, magát hallanám.—dadogta az izgatott asszony, aki nem volt más, mint a folyton csacsogó kislány édesanyja, az egykori menyasszonya.

—Kedves Annuska! Nem tévedsz, amikor a régi vőlegényedet ismered fel bennem! Én vagyok K. Jani, és teljes életnagyságban állok most előtted!

Amikor az eddig idegennek tűnő ember ezt válaszolta, elszabadultak az indulatok. Egymás nyakába borulva, zokogtak, hullatták az apadni nem akaró könnyeiket. Siratták a múltat, a Sorsot, amely így kibabrált velük. Nem bánták, hogy néptelen most az utca és nem kerül tanúja e meghitt jelenetnek.

Zsófi türelmetlensége vetett véget az ölelkezésnek, aki nem értette, anyukája miért sír, miért borul a bozontos szakállú idegen vállára.

—Anyuci! Ki ez a szakállas bácsi, akit sírva ölelsz?

—Kislányom...ez a bácsi...ez a bácsi...jó ember, aki az utóbbi években távol élt a falunktól.—kereste a szavakat, válaszolt szűkszavúan, akadozva, a pici lányának kíváncsiszkodó kérdésre.

Mit is mondhatna? Mondja, hogy ez a bozontos szakállú, számodra ijesztő kinézetű bácsi, talán még

apád is lehetne, ha a Sors nem lett volna olyan kegyetlen hozzám és hozzám.

Túlságosan kicsi még a lánykája ahhoz, hogy e szavaknak értelmét felfogja.

A kicsi Zsófi, mintha elégnek találta volna a kapott választ, nem kérdezett tovább. Egy cica tűnt fel közelükben és annak simogatásával foglalta el magát.

A volt menyasszony és a volt vőlegény, már nem ölelték egymást. A szavaknak jött most az ideje. Minél többet tudni arról, hogy az eltelt hat év alatt, mi történt velük. Elmondtak a történetekből annyit, amennyi szükséges ahhoz, hogy ismerjék, miképpen esküdött össze ellenük a Sors.

Annuska szánalommal nézett az egykori vőlegényére, aki igazi vesztese az eltelt éveknek. Vesztese, akinek nincsen menyasszonya, nincsen már anyja sem, nincsenek testvérei, de még az örökségét, a házat is eladták:

—Jani! Mi lesz most veled? Hol lakol, amíg rendeződik házad kérdése?

—B. Lajosnál, az egyik unokatestvéremnél kapok szállást, amíg a törvények szerinti örökségemet visszakapom. Hiszen, mégis csak élek és én vagyok az igazi örökös. Holnap kell mennem a község házára, ahol segítenek abban, hogy az igazi örökös én legyek. A törvény, az igazság mellett áll. Ha visszakapom az örökségem, majd eldöntöm, hogy maradjak, vagy menjek tovább.

—Tovább? De hová tovább?—kérdezte Annuska meglepetten, őszinte aggódással szavaiban.

—Nem tudom! Vissza kapom-e a házamat?

Szerintem ebben a kérdésben nem lesz semmi akadály, mert az unokatestvéreim hajlandóságot mutatnak az örökség átadására. Ha megkapom, valóban nem tudom, mit teszek. Maradjak, vagy elmenjek. Nem köt már ide semmi. Anyám nincsen, menyasszonyom nincsen, testvéreim nincsenek, és a házam sincsen.

Annuska nem tudta el sem képzelni, miképpen lehet az, hogy valaki hosszú éveket kénytelen tölteni hadifogságban és hazajövet mégsem akar maradni. Visszakívánczik arra a helyre, ahol csak a szenvedésben volt része.

—Nem értem! Nem akarsz itthon maradni?—kérdezte értetlenül.

Jani hallgatott egy percnyi ideig. Húzta az időt. Időt adott magának a válasz megfogalmazására. Ezután szemébe nézve volt menyasszonyának, suttogta, mintha láthatatlan fülek kihallgatnák szavait:

—Ha itthon maradok, soha nem tudok megnyugodni. Amikor találkozánk, mindig eszembe jutna, hogy az én feleségem lehetnél, de mégis a másé lettél.

Csak a dombjaim, a hegyeim a régiiek, melyek hűek maradtak hozzám. A Nagy völgy-tető, a Gyúrtető, távolabb az Eged-hegy, a Várhegy. Ám ők sem válaszolnak arra a kérdésemre, miért érdemeltem ezt a sorsot?—mondta keserű szájjal, de nem jött panaszára válasz.

Csak a csend feszült kettőjük között egy ideig, amikor a kisemmizett hazatérő ismét kérdezett. Feltette azt a kérdését, amire annyira kíváncsi volt a találkozásuk pillanatától:

Annuska! Mondd meg nekem; *boldog vagy most? Boldog vagy K. Pistával?*

Az asszony aprókat köhintett, zavarát leplezte. Miután nem kerülhette el a választ, kitért az egyenes kérdésre illendő, határozott, igaz szavaktól:

—K. Pista jó ember. Nagyon szereti Zsófikát és ez számunkra fontosabb mindennél. — mondta végül, de a szavaiból nem érződött a férje iránti szerelem, csak a szeretet, amely a közös gyerek miatt szoros bilincsként összeköti őket.

—Azt hiszem, megérdemli, hogy őszintén szeresd. Rám várhattál volna meghatározatlan ideig. Kár lett volna

feláldozni magad egy bizonytalan viszontlátás reményéért.

El kell mondanom, hogy én is összejöttem egy orosz özvegygel, akinek fiatal férje a háborúban esett el. A neve Maruszja, aki kezdetben úgy gyűlölt, mint egy fasisztát. Aztán rájött, hogy nem én vagyok felelős a férje elvesztéséért, Boriszért. Aztán annyira megszeretett, hogy kétségbeesett, amikor indultam én is a hazatérő hadifoglyokkal.—mesélte el az akkori jelenetet lehajtott fővel.

Nem mert szemébe nézni az egykori menyasszonyának. Mintha bűnt követett volna el vele szemben. Mintha már soha nem lehetne joga a boldogsághoz. Mit szól Annuska, aki ezért most elítéli őt? Pedig semmi sem állt távolabb ettől az asszonytól, mint a szemrehányás a hadifogságban bekövetkezett kapcsolataért.

Még javában beszélgettek, amikor Zsófiika nyugősen érkezett vissza a cicától. A kis állat megunta a hosszantartó simogatást és a kezéből kiugorva, eliszkolt a közeli bokrok sőrűségébe.

Anyuci! Mikor megyünk tovább?

—Kislányom, Várj egy picit. Mindjárt elbűcsűzok a bácsitól. —intette türelemre a zsörtölődő kislányát, majd Janihoz fordult:

—Ha mégis úgy döntenél, hogy nem maradsz a falunkban, azt kívánom, legyél boldog az orosz asszonnyal!—mondta őszintén, szavait néhány csepp könnyel kísérve. Az elköszönő csókok után ment tovább mindenki a maga útján.

Mindkettőjük számára zavaros álmokkal teli, nyugtalan éjszaka következett. Annuskának nem kellett a jövőről gondolkodnia. Arról, hogy kivel élje a további

életét. A közös gyerek meghatározta a további életüket K. Pistával, azzal az emberrel, aki feleségül kérte őt, amikor szerelmét eltűntté, majd halottá nyilvánították.

A fiatalkori, lángoló szerelem már akkor is a múlté, ha a most hazalátogató hadifogoly lenne Zsófica édesapja. A szerelemből csak a szeretet maradna a mai napokra.

Sorsfordító, jövőt meghatározó idők következtek a volt hadifogoly számára. Maradni szülőfalujában, vagy vissza utazni a korábbi szenvedéseinek színhelyére, Oroszországba. Oda, ahol a szomorú emlékek ellenére is, egy szerető szív, Maruszja várja epekedve.

Egy hosszú, döntést hozó éjszaka után, másnap minden izgalom nélkül ment a községházára. Nem érdekelték az örökségével kapcsolatos hírek. Nem akart a falujában maradni. Az előző napon, az egykori menyasszonyával történt találkozás után, túl sok jelentősége nem volt a hivatali látogatásának. Már e nélkül is tudta, hogy az anyai jussát visszakapja. A törvénynek nem kell erre kényszeríteni az unokatestvéreit.

A tanácselnök kitárt karokkal fogadta:

—Foglalj helyet, Jani fiam!—húzott ki egy széket az asztal alól a falu első embere, akit ez időtájtban elnök elvtársnak illet szólítani.

A szovjet mintára épült tanácsi intézmény irányította a falu életét. K. Janinak elevenen élt emlékezetében a szabadon bocsájtásakor kapott figyelmeztetés, amelyben csak jót szabad mondanía a lágeri életéről. Bárki kérdezte, mindenkinek a szép életről beszélt. Nem dült be semmilyen provokációnak. Nem akarta, hogy a hadifogolytáborba visszakerüljön. Neki aztán főleg jót kell mondanía, hiszen Maruszjához készül visszamenni. Ha mások kérdésére jót mondott, akkor ebben az épületben különösen jót kell mondanía.

—Milyen volt az élet a Szovjetunióban?—kérdezte nyájas szavakkal az elnök elvtárs.

—Köszönöm kérdését, de mindenkivel emberi módon bántak!—válaszolt, miközben csodálkozva nézte a falra akasztott Lenin képet, amely ekkora hazugságra sem pottyant az elnöki szoba padlójára.

—Az bizony igaz, ott sokkal jobb az élet. Ott már a szocializmus épül, míg nálunk csak a népidemokrácia építése kezdődött el.

No, de. Nem ezért kérettelek a tanácsházára, hogy a jövőnk fejlődési irányáról tárgyaljunk. Azt kellene megbeszelnünk, miképpen kellene jótánni azt a szerencsétlen helyzetet, hogy másokra szállt az anyád hagyatéka, a ház.

—Elnök elvtárs, én már beszéltem az unokatestvéremmel, aki elmondta, hogy testvéreivel együtt, visszaadják az örökséget.

—Ez bizony jó hír, mert más esetben perre kellene vinni az ügyet. Az meg hosszadalmas eljárás és neked nincsen fedél a fejed felett. A mások lakásán kell magad meghúznod, azokhoz alkalmazkodnod.—bölcsekedett a falu első embere, majd megvakarva fejét, eszébe jutott valami, ezért ismét szólni kezdett:

—Szerencséd van, Jani fiam! A Felvégen, ahol laktál, most van egy eladó ház. Az öreg Marcsa mama távozott el az élők sorából és a gyerekei eladják a házat. Nem olyan nagy ház, de jó állapotban van, mert a mama gondozta az utolsó időkig.—újságolta a jóhírt kitörő örömmel, ám tapasztalnia kellett, hogy a hazatérő nem mutat semmiféle lelkesedést az ajánlott ház irányában.

—Köszönöm a lehetőséget, elnök elvtárs, de nem maradok a faluban. Visszautazok a Szovjetunióba, ahol egy özvegyasszony vár rám. Hiszen itthon már nincsen senkim, a korábbi menyasszonyom is megunta a várakozást.

—Nahát! Ilyenről még nem hallottam! Kerül olyan ember, aki visszamegy lakni arra a helyre, ahol hadifogoly volt korábban. Ez is azt bizonyítja, hogy sokkal jobb ott az élet. Ezen nem is lehet csodálkozni,

hiszen már a szocializmust építik.—ámuldozott egy percig még az elnök elvtárs, csóváltgatta fejét és végül útjára engedte Janit, aki elköltözik a faluból oda, ahol már boldogabbak az emberek, és egy szebb jövő vár mindenkire.

Másnap korán kelt a faluját végképpen elhagyni szándékozó ember. Nem azért, mintha az előtte álló utazáshoz lenne mit összepakolnia. Nem volt semmije, így nem kellett semmit sem a bőröndbe raknia. A ház árának visszaszámítását intézték unokatestvéreivel.

Ezt a délelőtti órákban veheti át az arra joggalanná váló örökösöktől, akik a takarékszövetkezeti nyitás után fizetik vissza. Miután átvette a pénzt, volt még ideje elköszönni a tájéktól. A domboktól, völgyektől, kaptárkövektől, melyeket nem biztos, hogy láthat még egyszer az életben. Hiszen több ezer kilométer távolságra található Santala, ahová most visszautazik, Maruszjához. Ilyen távolságra sokat kell fizetni az utazásért. Talán most sem tudna visszautazni az öröksége hiányában.

Nem az emberektől, a falu lakóitól gondolta az elköszönnést. Ők már elköszöntek tőle gondolatban még akkor, amikor a halálhírért hallották. Tették mindezt egykedvűen, belenyugodva és örülve annak, hogy nem hozzátartozójukkal esett meg ez a szomorú történet. Az, hogy elvisznek valakit pár nap kényszermunkáramálenkijrobotra, és hosszú lágeri élet után térhet csak vissza, mindez közömbös volt számukra.

Szerencséjére tiszta idő volt, amikor felért a dombra. A Nagy völgy-tetőről körbe hordozta tekintetét a tájon. Nyugatra, északra és keletre, az erdővel borított dombokat, hegyeket látott. Délnek az alföldi rónaság lágyan simult a domb lábához, amelynek falvai szétszóródva látszottak a halvány köd takarta messzeségben.

Szeptember eleje van most, amikor pihenésre készül a természet, amely a szivárvány minden színébe öltözve, ünnepel ezen a koraőszi napon.

Kelet felé tekintve, lent a völgyben, a faluja nyúlt el hosszant a Kánya patak két partján. A domb keleti oldalán kopár, köves legelő, kitaposott csordajárással, látszott a domb tetejéről kezdődően. Tudta jól, hogy a felhőkbe fűrődő templom tornya lesz az utolsó építmény, melyet a faluból való távozásakor még messzebbi tájakról is láthat.

A Mátra fölött elköszönni készülődött a vöröspalástú, izzó napkorong, amely bíborszínűre festette az ég alját. Felső-part felől egy kolomp mélabúsan szólt, amely egy tehén nyakában ringatózva hallatszott fel a domb tetejére. A tehéncsordát egy csaholó puli terelgette, melyet botjára támaszkodó, pipájából bodor füstkarikákat eregető pásztor, rövid kurjantásokkal ösztökélt a csorda körüli, serényebb futkározásra.

A csereszlyuki delelőkút irányából ékező kecskenyáj mekegéssel jelezte, hogy a közeledik az éjjeli pihenőt adó falu felé. A nap már a végéhez közeledett. Más irányból is terelgették állataikat a pásztorok a dombok alján rejtőzködő faluba. Közeledett az este, amikor teljes sötétség leple borul a környékre, miután már nem láthatók a közeli és távoli tájak sem.

Nem volt már értelme annak, hogy a falujához hűtlenné váló K. Jani, tovább meresse szeméit a messzi a tájak felé. A kecskenyáj után, gondolataiba merülve, elindult ő is a faluba.

Egy zavaros álmokkal teli, kurtára sikerült éjszaka után, felkelt az ágyból. Még a hajnal pírja sem volt látható a Gyűr-tető mögött, amikor gyalogosan indult a

mezőkövesdi vasútállomásra. Most nem Egerből, hanem erről a településről volt a kedvezőbb számára az utazás a távoli településre.

A gőzmozdony vontatta szerelvény öt óra tájban indult a vasútállomásról Ukrajna irányába. Hosszú, nagyon hosszú még az út Santaláig. Ha csak a jelentősebb állomásokat nézzük is, melyek Ungvár után következnek: Vinyica, Kiev, Gomel, Branjszk, Moszkva, Gorkij, Kazány, Uljanovszk, Dimitrovgrád, Santala.

E települések is csak akkor kerülnek útjába, ha azon az útvonalon érkezne vissza Santalába, amelyen elhagyta korábban. Ez azonban egyáltalán nem biztos.

Korábban hazafalé jövet, hónapokkal előbb, a vonat kerekei mindig ezt csattogták, és a mozdony ezt sziszegte: —*Hazaviszlek, hazaviszlek*. Most a fülei úgy hallották, mintha ezt mondanák: *Visszaviszlek, visszaviszlek!*

A záhonyi vasútállomásra érkezett, amikor a magyar területen való utazásnak vége lett. A kilépést ellenőrző határőrség a papírjait vizsgálta, miközben összedugták a fejüket és úgy nézegették az iratait. Aztán sejtelmesen suttogtak, seppegetek.

Tulajdonképpen mindent rendben találtak a papírforma szerint, mégis nagy gondban voltak. Ennek nem volt más oka, mint a szokatlan jelenség, amellyel most találkozhatnak.

Gyakorlatukban nem volt még arra példa, hogy egy egyszerű ember, mondjuk turista, a Szovjetunióba szándékozna utazni az időnek ezen tájékán.

Arra pedig főleg nem, hogy az illető alig érkezett vissza hazájába az orosz hadifogságból és most mégis, saját akaratából, visszautazik szenvedése színhelyére.

Mostanság inkább a nyugati határ felé próbálkoznak utazni az emberek, akik legtöbbször engedély nélkül, ahogy most mondják—diszidállással— próbálják elhagyni az országot, mert kiutazási engedélyt nagyon ritkán kapnak.

Egy félórányi rágódás után mégis úgy döntöttek, tovább engedik ezt az ütődött embert, akit hamarosan viszont látnak, mert a szovjet határőrök visszadobják.

Volt közülük olyan, aki nem nevezte ütődöttnak, hanem, nagyon is okosnak. Olyannak, aki most tökéletesen alakítja a gyengeelméjűt, miközben éles eszével, rátermettségével, valamilyen kémtevékenységet szándékozik folytatni a béketábor robosztus oszlopában, a Szovjetunióban.

Talán hasonlóképpen gondolkoztak a szovjet határőrök is. Amikor átlépett az országhatáron, a számukra még inkább gyanússá vált, bebocsátást kérő idegen. A kutakodás után a nyilvántartásukban egyértelműen olvashatták a fasiszta nevét, akinek a hadifogságban kellett felelnie a Szovjetunió elleni tetteiért.

A hajdani vőlegény, a Jani, akkor nézett nagyot, amikor a határőrök egymásközi beszédét hallotta, hiszen kiválóan beszél oroszul.

—Fogdába kell zárni! Ez az ember kémtevékenységet akar folytatni, ezért mindenképpen kivizsgálásra van szükség. — utasította a parancsnok a kisebb rangú beosztottját, aki a vállán csüngő géppisztolyát előre rántva, ellentmondást nem tűrve, rákiáltott a gyanús egyénre:

—Davaj! Davaj! — szólította dühösen azt a fasisztát, aki a szovjet emberek elleni tevékenységéért éveket töltött a hadifogságban, ezért most ellentmondást nem tűrően, lökdöste maga előtt a fogda irányába.

Ez a parancs úgy hangzott, mint vőlegénykorában a Dobó téri felszólítás. Nem lehet csodálkozni, ha rossz érzései támadtak. Amikor a fogdába értek, teljesen átkutatták. Akkor lepődtek meg igazán, amikor a ház árát megtalálták.

Annyira meglepte őket a nem kevés pénz, hogy a két apróbb igazolást észre sem vették annál a legveszélyesebb kémnél, aki szerintük az országuk ellen

kutakodik. Ennyi pénze nem lehet egy ilyen egyszerű embernek, ezért megalapozottnak látták az előbbi gyanújukat a leleplezett egyénnel kapcsolatban.

Ebben az országban már ismét Janonak nevezett egyén, kiváló oroszossággal próbált magyarázkodni a pénz eredetéről, az utazása céljáról, de nem hittek neki.

Mondta volna, hogy hasznos állampolgára akar lenni annak az országnak, amelyben ők is élnek, de erre senki sem figyelt. Másnapra ígérték a kivizsgálást, ezért a fogdában kellett töltenie az éjszakát.

Egész éjjel volt ideje gyötrődni a jelenlegi helyzetén, melyből nem tudhatta, miképpen kerül ki. Megértette, hogy kémtevékenységet akarnak a nyakába varrni, amely a halállal egyenlő. Már csak azért is befogják mindezt bebizonyítani, hogy egy fasiszta kém leleplezése kitüntetéssel, előléptetéssel járna számukra.

Amikor végre érkezett a reggel, a gyötrődéssel telt éjszaka után, már teljesen ki volt borulva az alvás nélküli fáradtságtól. Ismét elővezették és elkezdődött az előző esti kihallgatásának folytatása. A kivizsgáló csoport parancsnoka, a nacsalnyik elvtárs, engedett az előző esti keménységéből és lágyabb hangnemben fordult a kémgyanus K. Jani felé:

—Ha bevallja, hogy kémtevékenység miatt akarta a határt átlépni, akkor enyhébb büntetésben lesz része. Ha nem, akkor folytatjuk a vizsgálatot, amelyben bűnössége esetén életével fizet. Mindaz, hogy ilyen kiválóan beszél a nyelvünket, szintén azt bizonyítja, jól felkészítették az imperialisták, akiktől a megbízatást kapta.

—Nacsalnyik elvtárs! Én hadifogolyként tanultam meg az orosz nyelvet. Nem kémkedni jöttem a Szovjetunióba, hanem Santalába megyek vissza egy kedves özvegyhez, Maruszjához, akivel együtt éltem még egy félévvel előbb!

Szavaim bizonyítására itt vannak az igazoló irataim, melyeket a santalai pártbizottság és a helyi kolhoz vezetése állított ki még a hazámba indulásom előtt.—

nyújtotta át az igazoló iratokat, és hálával gondolt azokra, akik akkor kezébe adták, mely iratokkal most talán az életét is mentheti.

A Nacsalnyik elvtárs mohón olvasta kezébe kapott iratokat és elolvasása után a társainak adta át.

A meglepetés erejével hatottak az olvasott mondatok, miután fel lett adva a kérdés; *elengedni, vagy tovább kutakodni a gyanús egyén titokzatosnak tűnő életében?*

—Nacsalnyik elvtárs! Nem kell mindent elhinni! Papírt mindenki kaphat a megbízóitól. Én azt mondom, hívjuk fel a santalai pártbizottságot és a kolhozt, hogy egy félévvel előbb, adtak-e igazolást ennek a gyanús egyénnek. — mondta vizsgáló bizottság egyik tagja, amit mindannyian helyeseltek.

Még Jano is helyeselte, mert tudta, hogy kérdezettek nem tagadják le az iratok kiállítását, miután mentesül a kémkedés hamis vádja alól. Arról nem is beszélve, hogy érkezése előtt tudomást szereznek a visszajöveteléről, amiről eddig még nem tudnak. Maruszjának is elmondják, így nem éri váratlanul az érkezése, amelyet mindenképpen kitorő örömmel fogad.

Pár perc elteltével elkezdődtek a telefonálási próbálkozások, melyek hosszú időbe teltek a telefonközpontok lassú kapcsolásai miatt. Amikor végre sikerült a kapcsolat, arról értesülhetett a nyomozást végző bizottság, hogy az iratok nem hamisak. Igazak a benne leírtak, és várják vissza azt az embert, aki bizonyította, érdemes arra, hogy véglegesen Santala lakója és a Szovjetunió állampolgára legyen.

Mintha szégyenkeztek volna a kihallgatást végző szervek a gyanúsítgatás ily váratlan fordulata miatt, adták a jó tanácsokat, miképpen utazhat az új lakhelyére a legrövidebb úton.

A jó tanácsok, a kellő nyelvtudása ellenére, legalább tíz napba telt, amíg Santalába ért. A város vasútállomásán már várták érkezését.

Különös jelentőséggel bírt ez az esemény, amelyre nem gyakran van példa. Egy szabadult hadifogoly, aki hazájába visszautazik, és onnan visszajön arra helyre, ahol oly sokat szenvedett.

Mi az az erő, amely visszaútra készítet egy korábbi hadifoglyot, hogy a továbbiakban, ebben az országban élje életét. Más magyarázatot nem találhat senki, mint a szerelem. Van egy asszony, aki szerelemmel várja, aki a korábbi látszat ellenére, már nem a gyűlölt fasisztát látja benne, hanem az együtt töltendő, boldog életet.

Maruszja is ott várt a vasútállomáson. Rendkívül ideges, zaklatott állapotban, mint olyan, aki nem akarja elhinni, hogy Jano visszajött hozzá. Erre minden oka megvolt. Senki sem tudhatta, hogy a régi menyasszonya, Annuska, várja e még ennyi év után. Nem várta őt már senki. Nemcsak a szerelme, de anyja is elköltözött a temetőbe. A házát mások örökölték, miután valóban nem maradt semmilye, ami a falujához kötné.

—Jano! Jano! Megjöttél!—hallott egy szívből jövő kiáltást, miközben egy asszony kitárt karjaival repül feléje. Ölelő karjait szorosán fonja nyaka köré és hullatja örömkönnyeit.

Maruszja! Édes Maruszja! Meg bizony! Megjöttem és többé soha nem hagylak el!—válaszolt Jano, a visszatérő és bilincsként ölelte viszontlátott szerelmét.

Áldott, jóember

A történet valós, ám az itt szereplő nevek bárki nevével történő azonossága, csupán a véletlen műve.

F. Gyuri a falu utcáján haladtában mindenki előtt alázatosan meghajolva közeledett templom felé. A toronyban megkonduló harangok nagymisére hívták a híveket. Még a Kánya patak hídján alig haladt át, amikor már az előbbinél is szorgalmasabban szaporázta hajlongásait a misére váró gyülekezetnek. Ezek voltak bőven, hiszen istenfélő emberek éltek még ekkortájt Szomolyán, akik állati és kézierővel szorgalmasan művelték a falu határát. Akkoriban még nem termett gaz a réteken, dombokon.

—Áldott, jó ember! — szólt sógorához M. Lajos, aki soha nem látott a felszín alá és mindig elhitte azt, amit eljátszanak előtte.

—No! No! Kedves sógor, nem szabad ilyen hiszékenynek lenni, senki irányában. F. Gyurival meg különösen vigyázni kell! Ez a nyomorult féreg az emberi faj salakja, egy alávalógazember. Iskola nélkül, akkora színészi tehetséggel rendelkezik, hogy minden diplomának hiányában is oktathatna a színművészeti főiskolán! Ha hiszi el, ha nem. — mondta az ég tartva két újat B. Izidor, aki átlátott az őszintének egyáltalán nem nevezhető Gyuri sunyi mesterkedésein, hiszen volt már véle dolga korábbi időkben.

—De kedves sógor! Mire alapozza ezt a lesújtó véleményét, ezzel az *áldott, jóemberrel*, kapcsolatban? Nézze csak, hogyan közeledik hozzánk! Árad arcáról a kedvesség, az őszinteség, mint olyan emberről, aki csak az igazat mondja mindenkinek. Olyan ő, aki csak segíteni akar másokon.— tartott ki a két esztendeje nősült F. Gyuri őszintesége mellett M. Lajos, a hiszékeny emberke.

Már messziről is látszott, hogy alig bír menni, csak nyögött, sóhajtozott olyannyira, mint ki az utolsó óráit éppen most éli meg.

—Nézzen csak oda, miképpen vonszolja magát! A látszat szerint, alig van már élet benne. Ennek ellenére mégis azt mondom, hogy a száz évet is megéli.

Ha csak-ha csak, valami erőszakos cselekmény nem jön közbe, ami véget vethet színészkedő életének. Az egészségi állapota igen hosszú életre ad neki lehetőséget, de másokkal ennek ellenkezőjét igyekeznek elhíttetni.

Ebben a megtévesztésben van F. Gyurinak minden sikere elásva. Éppen a múlt héten csapott be ismét egy embertársát, akinek sikeresen eljátszotta az *áldott, jóembert*. A megtévesztett ember szentül hitte, ha valaha egy szobrásznak őszinte emberről szottyana kedve szobrot mintázni, mindenképpen F. Gyurit választaná. Nem vagyok nagy jós, de ez az ember még sokra viszi a vagyonszerzésben. Mesterfokon űzi az őszinte ember szerepének eljátszását, ami a legfontosabb ahhoz, hogy az üzletfelei bizalmát megnyerje, majd átverje.

—Mivel csapta be?—kérdezte makacs védelmezője és tátva maradt a szája a kíváncsiságtól.

—Most egy kehes lovat adott el jó pénzért, máskor meg mást. Mert ne felejtse el, jó üzletet csak akkor köthet valaki, ha az üzletfelét becsapja. Ami neki jó vásár, az a másik félnek nagy veszteség lehet. A semmiből nem lesz semmi. Az érték, érték marad mindig, csak a helye változik. Egyik helyről a másikra vándorol. A hiszékeny emberektől vándorol a pénz a kapzsi, vagyonhajhászó, mindenkit letipró gazemberekhez. Ebből az a tanulság, hogy senki ne hagyja becsapni magát. Mindenkinek legyen magához való esze!

Ám, olyan megtévesztően, olyan alázatosan viselkedik, hogy senki sem tételezi fel róla a ravaszságot, gonoszságot, ami az alázatosság mögött valójában az

igazi arca.

A misére váróknak legtöbbje őszinte, istenfélő embernek látja most is, amikor csepeg a nyála a színlelt kedvességtől. — mondta ki intelmeit minden takargatás nélkül B. Izidor, aki igyekezett óvatosságra inteni mindenkit a színészkedő emberrel szemben.

Az őszintéséget kitűnően alakító Gyuri csak hajlongott tovább. Nem törődött azzal, hogy ismerősei közül vannak olyanok, akik a színészkedését nem díjazták. A vagyon gyarapítását fontosabbnak tartotta annál, mint mások véleményére figyelni.

Mielőtt beült a templom padjainak egyikébe, megállt a bejárati ajtó melletti nyitott persely előtt. Látványosan emelte ki zsebéből a korábban odakészített ropogós százforintost és a többi adományok tetejére tette.

Mindenki láthatta, hogy nagylelkű adományozó. Azt viszont már nem látták, hogy egy ügyes mozdulattal felcsipett egy ötvenest és boszorkányos ügyességgel a zsebébe csúsztatta. Bizonyítva azt, hogy nemcsak jó színész, de kiváló bűvész is.

A ravaszul leskelődő, szent olvasókat morzsolgató idősasszonyok ámulattal figyeltek az áldott, jó emberre, kinek káprázatosan gyors mozdulatait nem tudták követni, miután csak a százforint adományt láthatták. A visszavett ötvenest nem.

Ezek után nem csoda, ha hálával tekintettek rá. F. Gyurinak sugárzott az arca a boldogságtól, amikor észrevette a személyére irányuló tiszteletet. Fontos volt számára ez az elismerés azért is, mert az idős asszonyok jelentős számú kárpótlási jeggyel rendelkeztek ez idő táján a faluban.

A kárpótlásijegyekről jó tudni, hogy ekkortájtban ezzel kárpótolta az állam a korábbiakban sérelmet elszenvedőket. Kaphatták azok az idős asszonyok, akiknek férje nem jött haza a második világháborúból. De kaphatták olyanok is, kiknek családja szenvedte meg a távollévó, vagy soha haza nem térő családfő

elvesztését. Kaphatták még olyanok is, akiktől kisajátítással vették el ingó, ingatlan vagyonukat, vagy a korábban alakuló termelőszövetkezetek kebelezték be a kis vagyonkájukat.

F. Gyuri sorra járta a kárpótlási jegyek birtokosait, akik nem tudtak mit kezdeni a szeletke papírral és ígért nekik némi forintot érte:

—Adjon Isten, Julis nene! Hogy szolgál a kedves egészsége?

—Jaj, drága fiam, alig vagyok! Fáj már nekem minden csontom. Nem győzöm csak nyögdcicsélni a fájdalom miatt.

—Be kell kenni jófajta kenőcsökkel, melyeket a gyógyszertárakban is lehet kapni, de én is be tudom szerezni magának.— ajánlkozott a jó ember, készségesen.

—Jaj, lelkem, nincsen nekem arra pénzem.

—Adja el a kárpótlási jegyét.

—Nemigen veszi meg senki! Nem lesz abból más csak gyűjtős a kályhában.—sóhajtozott az idős asszony, miközben dörzsölgette a sok munkától megkérgesedett kezzeit. Barázdált arcára a Bükk-hegység turistatérképét rajzolta fel a Sors, amely az eltelt évek szenvedései alatt mélyen bevésődött, tükörképét mutatva az eltelt, keserves életének.

Hogy Julis nene, ilyen lesújtóan nyilatkozott a kárpótlásijegy értékéről, nem szabad csodálkoznunk. F. Gyuri már korábban mindent megtett azért, hogy a jegyek értékét a valósánál is lejjebb vigye a faluban. Jártában-keltében hangoztatta, hogy egyre lejjebb megy az ára és hamarosan egyenértékű lesz a WC papírral.

—Vannak még jó emberek, akik igyekeznek segíteni az embertársaikon. —nyugtatta meg az aggódó nenét, miközben barátságosan simogatta az idős asszony göcsörtös ujjait.

—Szeretnék találkozni azzal a jó emberrel, aki megvenné.

—Jó vagyok-e én magának? Én is megveszem, ha árában adja!—mondta a résen levő kapzsi ember, aki alkalmasnak találta az időpontot a vételi szándékának közlésére.

—Mennyit adna érte?

—Julis nene biztosan hallotta, hogy a kárpótlásijegy nem sokat ér most sem, de hamarosan még ennyit sem adnak érte. Így aztán az okos ember minél előbb túl ad rajta, mert valóban csak gyűjtősnak lesz jó, vagy ahogyan az előbb mondta, csak WC papírnak. Mivel magát nagyon tisztellem és sajnálom, megadok darabjáért százforintot.

—Csak százforintot? Hát csak ennyit ér a háborúban elvesztett uram élete, akiért tizenöt kárpótlási jegyet kaptam?

—Sajnos, nem ér többet!—jelentette ki F. Gyuri, aki az eddigieknél is nyájasabb, sajnálkozóbb álarca mögé rejtőzött, mintha ő sajnálná legjobban, hogy nem adhat többet értük.

Julis nene nem gondolkodott sokáig, és elfogadta a felkínált ajánlatot, melyet a falu legőszintébb emberétől kapott. Őt követve, az idősebbek többen is igyekeztek mielőbb üzletet kötni, hiszen a jó ember még kevesebbet jósolt a papírokért. Márpedig, ha ő így látta, akkor nem lehet másképpen, hiszen a falu legőszintébb embere.

Már szépen összegyűlt az áldott, jóember kárpótlási jegye, amiket esténként előszedve a szekrény fiókból, simogatni kezdte valamennyit, miközben nyájas szavakkal beszélt hozzájuk:

—Kedves papírjaim! Ti lesztek, akik elindítotok a gazdagodás útján. Bennetek van minden bizodalمام. Általatok remélem azt, hogy vagyonom hamarosan többszöröse lesz a jelenleginek. Megszaporodik, mint a földbe vetett búzaszem, amely kalászba szökkenve, sok-sok búzaszemmél tesz gazdagabbá. Csak nekem mindezért nem kell sokat dolgoznom, a földeken izzadnom, mint a többi, falusi embernek. Azok bizony a

nehéz munkával hosszabbra nyújtják a dolgos napjaikat, mint éhes tehén a takarmányért való bögést.

Az igaz, hogy irigyeim száma szaporodik, de szedem a sátorfámat és tovább állok a papírjaimmal és párommal együtt! —suttogta magában, de a kárpótlási jegyeket simogató ujját tovább nyálazgatva, sorra vette valamennyit, amikor felesége nyitott a szobába:

—Abba hagyod e már a babusgatásukat, vagy reggelig rakosgatod, mint a gyerekek a játékukat?—mondta bosszúsan Klári asszony, aki jobban szeretete volna, ha őt simogatja.

Valami azt súgta neki, hogy a papírjait nyálazgató párja teljesen rabjává vált a pénzszerzésnek. Különösen tapasztalta mindezt akkor, amikor már a becsületességnek a legkisebb csiráját sem volt képes felfedezni az elkorcsosult emberben.

Mindenből pénzt akart. Romlott mezőgazdasági termékeit adta el a szegényebb embereknek, akiknek nem volt pénze jobb minőségű árukra. Eladta a romlott borát is, ha olyan ember szomjazott meg, akinek nagyon kevés volt a pénze. Sőt, még akkor is eladta, ha egyáltalán nem volt és nem tudott fizetni. Ilyenkor hitelbe adta és húzogatta a vonalakat az illető számára nyitott adósságpapíron.

Amikor már jelentős mennyiségű vonalak jelezték a tartozás mennyiségét, elment a lakására és rámutatott valamire, amit tartozása fejében lefoglalt. Így fordulhatott elő olyan, hogy tizlitenyi silány borért egy jóminőségű kerékpárt tudhatott magáénak, vagy más egyéb tárgyakat. A becsapott ember végén rájött, hogy ötször-hatszor drágábban itta a rossz bort, mint máshol isszák a jót, ahol bizony nem volt hitel.

Úgy tűnt, mintha párja már undorodna a pénzszerzési módszereitől, amelyek egyre rámenősebbek lettek. Kezdett hányingere lenni az olyan embertől, aki a gyengeakarató embereket teljesen kihasználja, csak azért, hogy egyre több pénze legyen.

A közös sorsukon nem tudott változtatni, mert teherbeesett. Ekkor gondolta azt, hogy különböző módszerekkel leszoktatja a kapzsiságról. Még látott némi reményt arra, hogy jó irányba terelheti a lelkiismeretét, miután emberibb módon köti üzleteit. Későbbiekben rá kellett jönnie, hogy a vagyonéhség, a pénz, olyan fokon fertőzte meg, hogy minden szava falra hányt borsónak bizonyul.

Az országban végbemenő politikai változások kedveztek a becstelen vagyongyarapításhoz. Privatizálás kezdődött az országban.

Ami az őseit illeti, a politika színterén mindig jelen voltak. Amikor nyilas párt szele kapaszkodott a vitorlájukba, akkor ennek zászlaja alá álltak. Ha változott a világ, miután pirosnak kellett lenni, akkor oda álltak. De jó voltak narancsszínben, a zöldszínben, voltak istenimádók, istentagadók csak a saját vitorlájuknak hozzon kedvező szelet.

Jónéhány *áldott, jóembernél* összegyűltek a kárpótlási jegyek, melyeket bagóért vásároltak. Valaki minden bizonnal súgathott nekik, hogy semmi bajuk sem történik, ha a mértéktelen vagyonszerzési étvágyuknak most szabadutat engednek. Az egyre nagyobb vagyonéhsége továbbra sem akart csillapodni.

—Nem lesz ennek jó vége!—suttogták egymás között azok a félénk állampolgárok, akik gyárakban, termelőszövetkezetekben dolgozva, nem merték a közösvagyont törvényt sértő módon fosztogatni, privatizálni.

F. Gyuri, soha sem félt. Mindig gyorsan tudott alkalmazkodni a változásokhoz, ami soha nem maradt eredmény nélkül. Amikor beváltotta a becsapott ügyfeleitől kicsalt kárpótlásijegyeket, máris jelentős vagyonra tett szert. Ővé lett a falu egyik kőbányája, a réti földek legtöbbször, mint ahogyan az erdők, mezők nagy része, de a falu jelesebb épületei is a nevére írtak.

A falu lakói ezt látva, az eddigi szeretetet csökkentették irányában. Az áldott jóember, aki csak a szeretetről beszélt mindig, mégis hihetetlen mértékben gazdagodott. Az emberek rájöttek, hogy a hízelgő arca nem a jóságot takarja, hanem a ravaszságot, a félrevezetést. Szűk lett neki a falu élettere, ahol mindenki kezdte megismerni az igazi arcát. Menni kellett a faluból. Bár az is igaz, hogy növekvő étvágyához nagyobb falatokra volt szüksége, ezért is költözött a városba.

Az új lakóhelyén nem ismerte senki. Bár lett volna elegendő pénze egy családirház megvásárlására a városban is, mégsem tette. Egy lakótelepi lakást vásárolt az egyik külvárosi részen, mert ösztöne azt diktálta, hogy szegénységét így tudja leginkább elhitetni az új környezetével. Az már csak természetes, hogy új helyén hallgatott a falujában hagyott földekről, gyümölcsösökről, házakról, a kőbányáról, pincékről és a többi ingatlanokról.

Az egyik délelőtt az tűnt fel a lakóknak, hogy új lakótárs költözik az épületbe:

—Ugyan milyen lesz az új lakó? —suttogta találós kérdését egyik idős asszony a másiknak, akinek nem volt közömbös, hogy kivel kell a továbbiakban együtt élnie a szűkre szabott lakókörnyezetben.

—Én úgy látom, nagyon rendes ember költözött hozzánk! Olyan kedvesen köszön, hogy még néhányat hajlong is köszönése közben.—mondta a másik idősasszony, akinek már volt szerencséje az üdvözlését fogadni.

—Olyan egyszerű ember ő is, mint mi vagyunk! Nekem is olyan kedvesen köszönt, hogy azt hittem régi, kedves

ismerőssel találkoztam!—mondta az előbbi és nagyokat pislogott, valami régi szerelmi ügyre gondolt. Ám ez az ember még túlságosan fiatal egy korábbi években történő kapcsolathoz.

Miután az előbbi megállapításon túl voltak, ismét magukra zárták a szűkre szabott lakásuk ajtaját.

A következő napokban a többi lakótársnak is lehetősége nyílt arra, hogy egy áldott, jó emberrel találkozzon.

Ez a fiatalember nem a manapság megszokott, közömbös lakótárs, aki fehérüvegnek nézi a környezetét. Mert valljuk be őszintén, hogy sokan azt tartják legnagyobb tehernek, ha embertársaikat néhány köszönőszóval kell illetni. Nem pazarolnak senkire sem egy egész mondatot, hanem a szavakat elharapva, vagy éppen kihagyva, ekképpen köszönnek:

—Jó nap...Kézcsók! stb, stb,. Vagy még ennyit sem. Lényeg az, minél rövidebb legyen a köszönés. És lám, ez az ember meg is hajlik. Sőt, köszönése közben különböző tornagyakorlatokat végez. Fura mozgása közben az arcán akkora mosoly fakad, hogy jégcsapok olvadnának el, ha most tél lenne. Ám nincsen tél, mert langyos szellők fújdogálnak a lakótelepi park fái között, ahol jobbra-balra hajlong, ahol idős emberek pihengetnek a hűsítő árnyékban.

Haladása mentén mindenhol megjegyzik:

—Ez a fiatalember még jó nevelést kapott a szüleitől! Nem úgy, mint a mai fiatalok legtöbbször, akiknek nagy teher a köszönés!

Az elhaladó F. Gyuri érezte a feléje áradó elismerést. Ha eddig derűs volt az arca, most a sikerét tapasztalva, még inkább bájolgott. Ezzel a derűvel lépett be a közeli élelmiszer boltba, ahol még tovább fokozta nyájasságát és folytonosan hajlongva, ekképpen köszönt a vásárlóknak és az üzlet személyzetének:

—Szép napot mindenkinek! Reméljük, tovább marad e kellemes idő, miután az egészségünket nem keseríti meg

semmilyen frontátvonulás és hideg fuvallat.—mondta olyan átérzéssel, mintha fiatalember létére már neki is öregkori problémái lennének.

Az, hogy ilyen hízelgően szólt az üzletben tartózkodókhoz, a pénztárosnak roppant gyanús lett. Ennyire mézes-mázos fiatalember még soha nem lépett az üzletbe. Már sokan megfordultak benne, de még senki sem csepegtette a nyálát köszönés közben és szirupos szavait nem ontotta magából ekkora bőségben.

Főleg nem hajlongott úgy, mint nádtenger az erős szélben. Az is igaz, hogy kevés embernek van ideje ilyen bölére ereszteni a köszönését, ami bizony szokatlan jelenség a mai rohanó világban. Akik itt vásárolnak, mindannyian úgy sietnek, mintha a következő percben az üzlet összerogyna fejük felett és előtte ki kell onnan menekülni.

—János! Tartsa szemmel ezt az embert, mert szerintem lopni akar! Ez a nagy nyájasság, hajlongás, azért van, hogy kedves ember benyomását ébressze bennünk. — sügta a biztonsági őrnek a pénztáros, aki éppen ott araszolgatott unottan az üzlet tisztára mosott kövezetén. Nem sejtve, hogy veszélyes ember tartózkodik a pénztár közelében.

E figyelem felkeltés után tekintete teljes egészében a hajlongó emberre tapadt. Egy gyufaszálat sem tudott volna ellopni, nem még értékesebb árucikket. Nem tudhatták, hogy F. Gyuri nem egy kis stílú tolvaj. A jelenlegi szerepe egy olyan színészi alakítás, amely a jövőben gyümölcsözik. Most pedig, a feltétlen bizalmat hozza számára. Ennek eredményeként jóval nagyobb falatokat tulajdoníthat el másoktól úgy, hogy a törvény sem tudja utolérni.

Minderről a pénztáros semmit sem tudhatott. A naponta beköszönő vendégének viselkedése kezdte idegesíteni. Nem tudott felnőni az új vásárló másoktól eltérő szokásához, akinek hajlongása, alázatos viselkedése, egyre jobban bosszantotta. A vegetatív

idegrendszere már a puszta látványára szokatlan pezsgésbe kezdett. Először csak a karjain kezdtek rángatózni az apróbb izmok, majd a szemei remegtek szokatlan rezgésszámmal, amikor a kedves vevő közeledett a pénztárhoz:

—Kezét csókolom! Kezét csókolom! Bocsánat, bocsánat, elnézését kérem, hogy ilyen kevés áruval állok a sorba és mások elől foglalom el a helyet, és nem utolsó sorban a levegőből is többet használok! — hajlongott egyfolytában és a megszokott bájos mosolya, elindította a pénztárosban a hányingerének legerősebb változatát.

Bár sok emberrel találkozott naponta, mégsem használt eddig semmilyen nyugtatószert. Amióta ez a csúszó-mászó féreg megjelenik az üzletben, bizony bekap néhány tablettát. Ez a pillanat volt az, amikor végképpen nem tudott uralkodni magán, és „*ami szívéen, az a száján*” mondást alkalmazva, ekképpen válaszolt F. Gyuri véget nem érő, hajlongással kísért bocsánatkérésére:

—Már elnézést kedves vásárlóm, de szíveskedjen a bocsánatkérésének rövidebb változatát használni! Mások is állnak a pénztár előtt! Ők is szeretnék még a mai napon befejezni a vásárlást!— próbálta a bőbeszédű embert helyes mederbe terelni, ám nem tudhatta, hogy egy *áldott, jó emberrel* van dolga, aki a bocsánatkérésre nem sajnálja a drága idejét, miáltal az átlagosnál jóval többet fecseg:

—Kedves hölgyem! Bocsásson meg, ha az előbbi bocsánatkérésemet hosszabbara nyújtottam a kelleténél. Őseimbe évszázadok óta belé ivódott illem nem más, minthogy megadjuk a módját még a bocsánatkérésnek is.— selypítette mélységes alázattal, miközben hajlongását annyira szaporázta, hogy a gesztikuláló kezével egy csomagotjást lelökött a pénztárgép előtti szalagról. Az ily módon felhígult tyúktermék, folyt amerre csak folyhatott.

Ezt a mozdulatát már a többi vevő sem könnyen

viselte. Egyikük ingerülten fordult hozzá:

—Mondja, kedves uram! Mi önnek a vásárlási szokása? Mely időpontban szokott megjelenni az üzletben? Abban az időpontban mindenképpen elkerülném még a környékét is!—kérdezte epésen az egyik ingerült vásárló, akinek már nagyon elege volt a hízelgő, hajlongó, mézes-mázos vásárlóból, akinek nyelve hegyéről valami undorító, szirupos, hízelgő váladék csepegett. Most, hátrafelé menetben lopakodott a kijárat felé. Félt a törött tojások kártérítésétől. Már az ajtón kívülről válaszolt a kérdező szavaira:

—Nem tudnám pontosan megmondani, mert nem régen költöztem a környékre. Gyakran nem fogok járni, mert szegény ember vagyok, kevés pénzem van! Ha hiszi el, ha nem.

Az üzletben maradók egyik fele hahotázott a lopakodva távozó viselkedésén, míg a másik felének robbanásig feszült az idegrendszere. Erre szokták mondani; *nem vagyunk egyformák*.

F. Gyurit most sem zavarta, kinek mi a véleménye. Játszotta tovább a kedves, őszinte embert, akiben mindenki megbízhat. Az, hogy túlságosan imádni valónak tüntette fel magát, valójában nem nagy bűn. Legtöbbször úgy vélekedtek, a túlzott udvariassága is arról tesz tanúbizonyságot, hogy aranyból van a szíve. Valóban egy áldott, jó ember.

Ebben az időben még nem ismerték a röntgen szemüveget, ezért azt kellett elhinni, amit látni lehet. Amit látni engedett magából, teljesen más volt. A gonoszagtól mentes arcán mindig a mosoly derült, ezt pedig a tiszta lélekre utaló jelnek vélhette mindenki.

Klári asszonynak már teljesen elege lett a párja színészkedéséből. Szerencséje volt, hogy kapott munkát a városban, miután távol kerülhetett tőle legalább a napi munkavégzés idejére. Nagyon ellenére volt, hogy már tévedésből sem volt őszinte. Kezdetben jobban elviselte az őszintesége hiányát, mert láthatta, hogy ennek

hatására sikeresebb üzletet köt. Akkor lett csak igazán bosszús, amikor jelentős vagyon gyűlt össze és mégsem volt elégedett. A szegény, de jóságos embert játszotta. Ha az üzletből kilépve valaki kérdezte:

—Mit vásároltál, Gyuri?

—Nem sok mindent! Amikor kerül egy kis pénzem, akkor én is hozzá juthatok egy kis húshoz! — mondta alázatosan, lehajtott fővel, könnyeivel küzdve. Ilyenkor előfordult, ha némely rövidlátó emberek nagyon megsajnálták. Nem tudhattak arról, hogy a zokogásra hajlamos embernek nem egy kiló húsról van szó, hanem több tonnányi kifizetése sem lehetetlen, ha olyan vásárlási szándéka lenne.

Klári asszonynak az ilyen megjátszott sirámokból végképpen elege lett. Arról nem is beszélve, hogy sajnálni kezdte a párja által félrevezetett embereket, akiknek szinte semmijük sem maradt, miután az uzsorakamatra kapott kölcsönüket visszafizették. Már ezzel is foglalkozott! Többüket megnyomorított, hajléktalanná tett az üzletkötései során, de a lelkiismerete mégsem szólalt meg.

Újabban a közös lépcsőházban lakó idős nénire figyelt fel, akiről megtudta, hogy nincsen senkije, de a lakás nem bérleménye, hanem tulajdona. Éjjel-nappal törte fejét, miképpen nyerhetné el a bizalmát. Aztán feleségének mondta el haditervét, amivel magához édesítené a magányos nénit:

—Édesem! Mit szólnál ahhoz, ha Rozi néninek vinnék a főztjeidből egy kis ételt, miáltal közelebb kerülhetnénk hozzá és megszeretne minket. A városnak ezen a területén értékesebbek a lakások. Nem lenne egy ráfizetéses időtöltés, ha idővel miénk lehetne, hiszen nincsenek örökösei.—szólt mélységese alázattal és arcán olyan derű fakadt, mintha máris megörökölte volna a kiszemelt lakást.

Klári asszonynak már eddig is ellenére volt párja

mértéktelen étvágya a gazdagodás irányában, de most végképpen betelt a pohár. Lelkiismerete egyre elviselhetlenebbül tiltakozott. A *jóembert* hiába igyekezett fékezni mohóságában, soha nem sikerült.

Különösen azt volt nehéz elviselnie, amikor a szegényembert játszva, nyálát csurgatva hízelt. Egyszerűen nem bírta a gyomra, miután hányingerrel küzdött. Am F. Gyuri ezzel nem törődött. Igyekezett mások előtt bizonyítani a mérhetetlen szegénységét, őszinteségét, becsületességét, melyeknek egyike sem létezett számára a valóságban.

Mindig csak időt kért és tett újabb ígéretet, hogy abbahagyja a becsstelen üzletelést, amikor kérte a korábbiakban.

Most, hogy őt is be akarta vonni az idős asszony megtévesztésébe, végképpen elege lett. Annak ellenére, hogy közös gyermeküket hordta a szíve alatt, kitört, mint a szunnyadó vulkán. Nehéz lépésre szánta magát:

—Azt akarod, hogy én is hazudozzak! Megtévesztően játszom a jó embert, azért, hogy könnyebben becsaphass másokat. Ebben aztán ne számíts rám! Már eddig is határtalan hányingerem volt a hajlongásaidtól, nyálcsorgatásaidtól és most meg azt akarod, hogy segítsek a szegény asszony megtévesztésében. Elegendem van belőled! Elegendem van mindenből, mert ezt a képmutatást már nem bírom tovább!— kiáltotta elkeseredetten, majd a személyes dolgait bőröndbe rakva, rácsapta az ajtót az áldott, jó férjére és kilépett az utcára. Egyelőre kilépett annak az embernek az életéből, aki más, egyéb tisztességtelen vagyongyarapítás mellett, már uzsorakamattal is több ember életét igyekezett megkeseríteni.

Ha bárki úgy gondolná, F. Gyurinak kemény lecke volt párja távozása, nagyon téved. Eddig is főzögetett időnként, most pedig annyiban változott csak helyzete, hogy gyakrabban fogta kezébe a főzőkanalat.

Az már csak természetesnek mondható, hogy Rozi néni magához édesgetéséről a körülmények változása miatt sem mondott le. Tudott főzni, így az ebéd főzésénél már olyan mennyiséget tett a tűzhelyre, hogy neki is jusson néhány falatka. Amikor elkészült az étel, egy kisebb edénnyel állt meg ajtaja előtt és a legbájosabb mosolyát varázsolvá arcára, nyomta meg a csengőt:

—Kedves Rozi néni! Biztosan látta már, hogy én vagyok az új lakótárs. Ha nem venné tolakodásnak, ha megtisztelne azzal, hogy elfogadná, ha személyemet megbízhatónak tartaná, hoztam magának egy kis kóstolót az ebédemből, amelyet éppen most főztem meg, ezért teljesen friss!

A néninek már rémlett valami az új lakótársról. Döbbsentem nézett arra az emberre, aki csak mosolyg-mosolyog, és majdnem elcseppen a nyála a kedvességtől. Nem sűrűn láthat manapság ilyen udvarias embert még az sem, aki lakását gyakran elhagyja. Az olyanak, mint Rozi néni, aki a lakása küszöbét ritkán lépi át, nem igazán van lehetősége látni.

Emlékeiben kutatva, derengett némi alkalom, amikor udvarias emberrel találkozott. Az bizony kétségtelen, hogy ritka jelenség az ajtaja előtt bájosan mosolygó, új lakótárs, akinek derűs ábrázata még a legbizalmatlanabb emberben is bizalmat ébreszt.

Az sem lenne csoda, ha az emberekről alkotott véleménye most egycsapásra megváltozna. Az első látásra az juthat mindenkinek eszébe, hogy mégsem vészett ki a jóság, az őszinteség, az egymás iránti tisztelet a mai emberekből. Annyira halkán ejti ki nyájas

szavait, hogy alig érti meg, miután ugyancsak fülelnie kell. Egy picit ismerősnek tűnt az új lakótárs, aki most szaporán hajlong és a legbájosabb mosoly kíséretében kínálja a párolgó ételét.

—De, kedves szomszéd! Nem tartozik nekem semmivel, miért akar megajándékozni az ebéddel?

—Nagyon tisztelen, szeretem az időseket, akik egy életet végig dolgoztak, de a kor, amelyben élnek, nem méltányolja a kemény munkával telt éveket.

Rozi néni, aki ebben a rohanó világban alig találkozik segítőkész emberrel, most meglepetten tapasztalja, hogy a mai emberekről alkotott korábbi véleményét teljesen felül kell írnia.

Igenis, van még az emberekben tisztesség, jóság, egymás iránti szeretet, őszinteség, melyeket nemes emberi tulajdonságként ismertek korábban. Erre most legjobb bizonyíték a párolgó étellel előtte csúszó-mászó állatként fetrengő új szomszéd. Ekkora felismerést idős korban csak néhány könnyecseppel szemében volt képes elviselni.

Látva mindezt a *jóember*, nem tudta eldönteni, számára mi okoz nagyobb örömet. Az, hogy színészi alakítása tökéletesre sikerült, vagy az, hogy tettével közelebb került az idős asszonyhoz és remélhetőleg a lakásának birtoklásához.

Mikor lakásába visszaérkezett az üres edénnyel, mélyen elgondolkodott. Arra gondolt, akár élete végéig is hordhatja az ételt, mégsem lesz tanúja senki a nagylelkűségének. Nem látja senki önzetlen segítségét, miután nem lesz tanú arra, hogy az idős asszonyt segíti, gondozza, támogatja. E tény felismerése teljesen új helyzet elé állította a ravasz, tekervényes, mélyen barázdált agyvelőjét. Hosszabb töprengés után egy ravasz tervet eszelt ki, amit a következő alkalommal szándékozott megvalósítani.

A másnapi ebédnél majdnem elfelejtette az előző napi tervét, ezért már a Rozi néni csengőgombjára irányította

mutatóujját, amikor eszébe jutott az előző napi gondolata. Az utolsó pillanatban visszakarta kezét az elektromos szerkentyűről és a szomszédét kereste.

Mindegy volt, hogy az idősasszony melyik szomszédja nyit ajtót, csak az ebédszállításának legyen tanúja.

Rozi néni szomszédasszonya hosszabb csengőnyomásra igyekezett felkelni a televízió elől, hogy a kitartó csengetés után szemébe nézzen az elszánt zavarónak. Már azt hitte valami áruügynök. Netán biztosításkötéssel foglalkozó makacs házaló, aki türelmetlenségében annyira csenget, hogy lángba borul a jelzőcsengő és annak környéke.

Ebben bizony tévedett. Az általa elképzelt ügynök helyett egy földig hajló emberkét, az új lakótársat találta, akitől már megszólalása után még feszültebbek lettek az amúgy is felpiszkált idegei. A csengetőnek képtelen volt a szemébe nézni, hiába akarta, mert egyfolytában lehajtotta alázatos fejét, egészen a cipője orráig.

—Elnézést! Elnézést! Kérem! Kérem! Én nem akartam zavarni! Rozi nénit csengettem, de nem nyit ajtót. Sietnem kell az ebéd átadásával, mert elhűl az étel! Nem tudja, miért nem nyit ajtót? Hiszen a járáshibájával nemigen mehetett sehová?— kérdezte olyan büntudatot színelve, mintha már az is bántaná, hogy a lakóközösség levegőjét szívja most magába a közös folyosón.

Amíg ezt mondta, egyfolytában úgy hajlongott, mint nádtenger a minden irányba fújó, élénk szélben.

—Jó ember! Meg tudna állni egy pillanatra?! Adjon lehetőséget arra, hogy a szemébe nézhessek. Nem vagyok én pápa, aki előtt hívei hajlonganak, vagy földesúr ki előtt meg a jobbágyai tették ezt hajdanán.

Amíg ezt mondta a férje is kijött az ajtó elé és láthatta az új lakótársat, akit gondolatban máris elnevezett a környék, a városrész, legalázatosabb, legőszintébb emberének.

Még mindig alázatosan hajlongott annak ellenére,

hogy az előbb már kérték fura mozgásainak szüneteltetését. Az *áldott, jóembernek* idő kellett ahhoz, hogy végre leálljon és engedjen betekintést a sunyi, alamuszi arcába, amely egyáltalán nem állt szinkronban a valós énjével.

A szomszédasszonyoknak most kilépő párja kezdte azt hinni, hogy valamely idegrendszeri betegségben szenved. Nem tudhatta, hogy egy kiváló színészi alakításnak szemtanúja, amikor egy igazi, őszinte alakítást láthat, amelyért talán már Oszkár díj is megilletné.

Az, hogy tehetséges, senki előtt sem lehet kétséges. Mindenképpen egyféle különleges képesség kell ahhoz, hogy valaki azonnal tudjon hazudni, ha kérdést intéznek hozzá.

Ez a képesség csak hosszú időn keresztül történő, kitartó gyakorlással érhető el. Mindenkinek lehetősége van arra, hogy a hazudozást kipróbálja. Rá fog jönni, bármennyire igyekszik hazudni, véletlenül mégis igazat mond. Igazat, mert ösztönszerűen jön elő mindenkiből az igazság és olykor lehetetlen füllenteni.

F. Gyurinál is előfordult korábban olyan, hogy ösztönszerűen igazat mondott. Nem tudott hazudni. Nem tudott ugyan, de már akkor is volt annyi esze, hogy egy pillanatra csendben maradt. Hallgatott addig, amíg megbízhatóan megfogalmazódhatott benne a tökéletes, elhíhető hazugság.

Volt olyan eset, amikor a válasz előtt mégsem maradt csendben, ezért ilyesféle hangot hallatott: E...e...e...e, megaztán ismét e...e. Ezzel a kecskemekegéssel elhúzott idő elegendőnek bizonyult arra, hogy a százszázalékos hazugsága hitelesnek tűnjön.

Az már ismételten csak természetes, hogy a gondolkodási idő alatt ártatlan mosoly derült az arcán. Márpedig, mindenki tudja, hogy a mosoly a lélek tükre. Ha ez így van, akkor az édeskés, bársonyos mosolyáról bárki láthatta, *őszinte emberrel* van dolga. Olyan őszinte emberrel, aki a világ összes kincséért sem lenne képes

valótlant mondani, még jelentős anyagi haszon reményében sem.

Most, hogy végre megállt, nem mozdult a kilépő lakótárs kérésére, imígyen hangzó szavaival kezdett magyarázkodni:

—Már megbocsát, kedves lakótárs, de ez a hajlongás kijár Önnek, aki bizony furának tartja, hogy manapság még nem mindenkiből halt ki az illem. Szüleim élete alatt a tudomány rohamléptekkel fejlődött. Az bizony igaz, hogy a gyerekkoruk óta a faekeyártástól az úrhajók gyártásáig fejlődött a technika. Bár gyermekkorukra tekintve, hosszú idő telt már el, az általuk vallott illemre még ma is igen nagy az igény.

Engem a drága jószüleim tanítottak az illemre, és arra, hogy az udvarias szavak mellé a fizikai testnek is alázatot kell tanúsítani.

—No de, kedves lakótárs! Talán a mértékletes hajlongás is lehet olyan kifejező, mint az ön folytonos mozgása. E mellet egészséges, hiszen a test épségéhez szükséges fizikai aktivitás csak javára válhat mindenkinek.

De ez a mozgás, amit ön produkál, véleményem szerint, már gyógyításra szoruló kategória. Mielőbb orvosolni kell, mert gerincének ekkora igénybevétele, mindenképpen károsodáshoz vezet. Idő előtt elkopnak az ízületei.—osztotta az észet a szomszéd lakótárs annak az embernek, aki kitűnő alakításával hülyét csinált környezetéből, így belőle is. Elhitette velük, hogy természeténél fogva, születése óta ennyire jóságos és őszinte.

Okítás közben a szomszéd megnyomta a Rozi néni csengőjét, aki máris nyitotta az ajtaját és lesett az öt bámuló emberekre, akik tapasztalhatták, mégiscsak itthon van és teljes épségében.

—Itthon van?—színlelte meglepetten, mintha valóban próbálkozott volna előbb a csengetéssel, majd átadta az ebédet és jó étvágyat kívánva elköszönt. A köszönést

követően, még nagyobb hajlongás közben, távozott a lakása felé. Mielőtt még becsukta volna maga mögött az ajtaját, egy fölényes mosoly jelent meg sunyi arcán:

—Ez is megvan! Láthatták, hogy ebédet hordok Rozi néninek! Most már ők is elhiszik, milyen jóember vagyok! És elhiszik mások is, akik ebben kételkedtek.—
suttogta még egy ideig, miután már a maga is elhitte az őszinteségéről terjedő híreket.

Másnap különös, esdeklő hangok szűrődtek be a lépcsőházból annak a lakótársnak a folyosójára, aki segített F. Gyurinak kicsengetni Rozi nénit lakásából:

—Könyörgöm F. úr! Adjon még két hét haladékot az adósságom rendezésére. Adja vissza a gépkocsimat, hiszen a munkámhoz nagy szükségem van rá. —kérte kétségbeesetten az ismeretlen fiatalember a nemrégiben beköltözött lakótársat.

Az áldott, jóember arcán most nem látszott sem mosoly, sem meghatódás, amikor az ajtó kémlelő nyílásán kitekintett a szomszéd. A környezete által ismert jóságos arca most teljesen eltorzult. Hajlongásait sem szaporázta földig érő mozgásával. E helyett olyan gőgösen állt, egyenes testtartásban, mint a kendermagos kakasa valamikor a falusi szemétdombján.

—Nekem ne könyörögjön! A pénzemet hozza vissza kamatostól. Még lejárát itt a lakótársak előtt, akik mind tudják rólam, hogy aranyból van a szívem. Ha egy héten belül nem hozza a kölcsönkapott pénzt, eladom a kocsiját és aztán hiába jön érte.

—F. úr! Kérem, értse meg, csak úgy tudom megkeresni a pénzt, ha van mivel közlekednem. A munkavégzésemnek elengedhetetlen kelléke a gépkocsi. A két gyerekeimet is azzal viszem naponta iskolába, ezért

is nagyon fontos számomra.

—Nem tud meghatni, hiába rendez itt jelenetet. Csak akkor kapja vissza kocsiját, amikor kamatostól visszakapom pénzemet!—sziszegte alattomos kígyó módjára a melegszívűnek ismert, őszinte ember, akinek mások szerint csakis aranyból lehet a szíve.

A fülelő szomszédasszony döbbentem hallgatta és ajtajának kémlelőjén keresztül figyelte a jelenetet, miután tapasztalhatta, hogy az új lakótársnak egy eddig ismeretlen arcát ismerheti meg. Ebben a változatában nincsen hajlongás, nincsen semmilyen mosoly.

E helyett egy adóvégrehajtóként viselkedő embernek a kegyelem és szánalom nélküli változatát láthatja, aki nem ismer senkivel szemben könyörületet.

Már azon volt, hogy kilép a lakásából és a könyörgő fiatalember védelmére kel. Még idejében észbe kapott és nem mozdult. Amikor az eredménytelen könyörgés után elment az uzsorakamat károsultja és a lakóközösség által eddig jónak ismert ember is becsukta maga mögött lakásának ajtaját, Rozi nénihez csengetett:

—Kedves Rozi néni! Arra kérem, ne fogadja el az új lakótárstól az ebédet, mert ez egy gonosz, szívtelen, uzsorás ember.

—Ugyan már, kedves szomszédasszony, mire alapozza ezt a lebecsmérlő véleményét erről az áldott, jóemberről?—nyitotta tágabbra szemeit a kételkedő Rozi néni, aki döbbenten hallgatta a becsengető szomszédasszony hozta híreket.

Már hajlott arra a gondolatra, hogy ők szeretnének helyébe lépni, azért szapulja ebédhordóját. Ha így van, akkor miért nem gondolták meg korábban, amikor még jóember nem volt a lakóközösségben.

—Arra, hogy véletlenül kihallgattam, amint egy fiatalember könyörög hozzá, hogy adja vissza az adósságban lefoglalt autóját. A szerencsétlen hiába könyörgött, nem hatódott meg, hanem kérte a pénzét uzsorakamattal tetézetten, egy héten belül. Különben

eladja a munkájához nélkülözhetetlen autót, miután még a gyerekeit sem tudja majd az iskolába elvinni.

Kérdezném, kért e már valamit az ebéd szállításáért cserébe?

—Teljes ellátást ígért és azt mondta, hogy kössünk eltartási szerződést a lakásért cserében, miután semmiben sem szenvedek hiányt a jövőben.

—Kedves Rozi néni! Semmiképpen ne kössön véle szerződést, mert ő egy szélhámos, aki biztosan becsapja. Jóságos mosolya ne tévessze meg, mert csak egy álarc, amivel magához édesítgeti áldozatait, akiket minden bizonnyal átver. Szerintem nem maga lenne az egyedüli áldozat, ha szerződést kötne.

—Márpedig holnap jönnek az ügyvédjével az eltartásiszerződést megkötni.

—Mondja neki, hogy meggondolta magát. Ilyen rövid ismeretség után nem akar még szerződést kötni.— tanácsolta a szomszédasszony jóindulatúan annak ellenére, hogy nem volt semmilyen szándéka a jóember helyébe lépni.

Rozi néni hallgatott rá és nem kötött eltartásai szerződést. A hajlongó ember túlzott kedvességét már ő is gyanúsnaak találta.

Hogy F. Gyurinak nem sikerült az idősasszony lakását megörökölni. Nem csoda, ha kisé csalódottnak érezte magát. Nem gyakran tapasztalt kudarcot az eddigiek során. Nem szeretett sokáig rágódni a sikertelen dolgokon, ezért máris az új megoldáson törte fejét. Ez a megoldás egyben az elköltözését is jelentette ebből a lakóközösségből, ahol már hiába bazsajog, hiába játszaná a jóembert, senki sem hinné el.

A városból ugyan nem költözött el, de e helytől kisé távolabbra eső városrészt választott. A hajlongás további gyakorlásainak köszönhetően, hamarosan *áldott, jóember*-nek ismerhette meg az újabb környezete is.

Annyira befutott e városrészben, hogy az induló választásban képviselőnek jelöltette magát. A jelöltek közül ő kapta a legtöbb voksot, mint olyan ember, aki el tudta hitetni választóival, hogy az egyéni érdekei fölé helyezi a közösség érdekét.

Ha eddig csak a térdig hajolt, ezután már bokáig leért az orra és csak mosolygott, hajlongott egyfolytában. Hogy képviselő lett, régi álma vált valóra. A városvezetésébe kerülve, figyelemmel kísérhette a település fejlesztéseit, melyeket igyekezett saját hasznára fordítani.

Azokon a területeken kezdett el földeket vásárolni, ahol hamarosan kisajátításra kerülnek a földek, mert út épül, vagy talán egy új lakótelep, vagy gyárüzem. Erről helyben és időben értesül, hiszen ezért szorgalmazta a képviselői megválasztását.

A földhivatal munkatársai akkor néztek nagyot, amikor egy feltűnően udvarias ember köszönését hallhatták, aki eközben ugyancsak szaporázta hajlongásait:

—Kérem! Kérem! Nem akarok zavarni, de most vásároltam egy földecskét az X dűlőben és azt szeretném bejegyeztetni. Hoztam az adásvételi szerződéseket.—szólt szirupos szavaival, miközben nyájas mosolyát küldte az iroda dolgozói felé és a tőle megszokott módon bőségesen bazsajgott.

Az iroda alkalmazottai döbbenetesen néztek a behízelt, modorú emberre, majd egymásra. Egyikük sem találkozott még ennyire udvarias emberrel, pedig közöttük többen vannak olyanok, akik évtizedek óta ücsörögnek ebben a hivatalban.

Kérdő tekinteteikkel egymástól vártak magyarázatot arra, hogy ez a rendkívüli fura módon viselkedő emberke

épeszű e, vagy máris a mentőket kell értesíteni, akik az idegosztályra szállítják.

Talán a vegetatív idegrendszerében történt olyan változás, amely akarata ellenére, folytonos hajlongásokra készíti. Akár egy biológiai gép, amelyet élelemmel bevetnek, miután addig mozog, amíg az energiája tart.

Ha ez így van, akkor bizony sürgősen gyógyítandó, orvosi eset. Annyi bizonyos, ilyen undorítóan udvarias emberrel még egyikük sem találkozott.

F. Gyuri nem törődött a csodálkozó hivatalnokokkal, hanem elővette táskájából az összes iratot, mely nem volt kevés. Nem is lehetett, hiszen több, kisebb tulajdonossal kötött szerződéssel tömte degeszre a nagyméretű táskáját, melyeket most az iroda egyik asztalára ömlesztett:

—Bocsánat! Bocsánat!—kért máris elnézést az udvarias ember, aki csak mosolygott és szaporán hajlongott szirupos szavainak elhangzása mellett.

A hivatal munkatársai nem tudták elképzelni, miért e nagy alázkodás, undorító nyájasság, hiszen ennek hiányában is kötelességük bejegyezni a megfelelő iratokkal alátámasztott adás-vételt.

Az iratokat lapozgató hivatalnok keze megállt egy pillanatra. A szerződések közül egy nem felelt meg a törvény által előírt követelményeknek. A jelzett ingatlanok több tulajdonosa van, melyek közül az egyik beleegyező aláírása nem található a szerződésben.

—Ez a szerződés hiányos! Az egyik tulajdonos kézjegyével nem hitelesítette az eladási szándékát. Mindezt a legrövidebb időn belül pótolni kell. Vissza kell mennie az ügyvédhez!—jelentette ki határozottan a hivatalnok, amelyből a *jóember* érthette, az aláírás hiánya még külön ajándékért sem nézhető el. Pedig ebben bízott. Biztos, ami biztos, az e célból előre elkészített forintjait egy borítékban az asztalra tette és fölényesen mosolygott:

—Kedves hölgyem! Nem kívánom ingyen a fáradozását, csak nézzen már el e hiányosság fölött. Az ügyem sürgős, nagyon sürgős!—tette borítékban a kenőpénzt az asztalra, miközben hajlongott, hízelt és folyt az undorítóan ragacos nyála.

—No, de, Uram! Csak nem gondolja, hogy szabálytalan ügyintézés vállalom, kenőpénz ellenében? Nekem az állásomra továbbra is szükségem van!—méltatlankodott a hivatal női dolgozója.

Nem volt mit tennie, mint fogta borítékot, az iratokat és begyömöszölte ismételten táskájába, majd visszament az ügyvédhez.

Többszöri csengetésre sem nyílt meg az iroda ajtaja, hiszen más ügyfelek is létezhetnek egy irodában. A türelmetlen *jóembertől* ne várja el senki, hogy várakozással töltse idejét egy iroda előterében, amikor bizonyos területeken telkek várnak még eladásra. Olyan területeken, ahol egy-két év eltelte után kisajátításra kerülhetnek az ingatlanok, miáltal a vételárnak dupláját, vagy talán háromszorosát is profitálhatja.

Miután vállával nekidült a csengő gombjának, meglett az eredménye. A titkárnő feldült arccal jelent meg a kissé kinyitott ajtó nyílásában és kérdően nézett a tolakodóra.

—Kérem! Kérem! Bocsánat! Bocsánat, de az ügyem nem tűr semmilyen halasztást! Egy komoly hiányosság mutatkozott az ügyvéd úr által készített szerződésben, amit azonnal pótolni kell!—hízelt, csepegtette ismét a nyálát a szokásos szapora hajlongásai közben és máris be akart rontani az irodába.

—Kedves uram! Az ügyvéd úrnál előre bejelentett ügyfél tartózkodik. Várnia kell, mely idő egy órányi is lehet.—közölte a titkárnő.

F. Gyurit nem olyan fából faragták, akinek könnyen ellehet törni a derekát. Azt már láthatta, hogy a titkárnő hajthatatlan, ezért az agyának ilyen irányú problémák megoldására szolgáló bizonyos része máris működésbe

lépett. Ennek eredményeképpen úgy fordult el az ajtótól, hogy el sem köszönt.

Lerohant az utcai telefonfülkéhez és a pénz bedobása után tárcsázni kezdett. Az ügyvéd úr vette fel a telefont:

—Tessék!—hallotta a hangját, majd hadarni kezdte mondanivalóját:

—Drága ügyvéd úr! Elfelejtettem átadni előbb önnek egy bizonyos összeget, melyet most az irodája előtti telefonfülkénél pótolnám!

Nem azt mondta, hogy hiányos a bejegyzésre benyújtott szerződés. Ha ezt mondja, minden bizonnyal azt a választ kapja, hogy kérjen egy időpontot a titkárnőtől.

Érdekes módon, a telefonálás közben is hajlongott, csurgott a nyála a mézédés szavaktól, mintha videóként jelentek volna meg hízelgő alakja az ügyvédi irodában. Olyan videóként, amelynek filmje még szagosítva is van és a kedves ügyvéd úr nemcsak láthatná, hanem a ruhájára pacsulizott illatanyagot érezhetné a beszélgetésük közben.

Az ügyvéd úr az újabb pénz átvételi lehetősége hallatán, elnézést kért egyetlen pillanatra a jelenlegi ügyfelétől és máris rohant lefelé az utcai telefonhoz, ahol a *jóember* már a begyakorolt hajlongásaival várta.

Miután leért, tapasztalnia kellett, hogy ügyfelének csavaros észjárása fölül múlja az övét, mert a telefonba csak a pénz átvételéről beszélt:

—Kedves ügyvéd úr! Drága ügyvéd úr! A földhivatalban kifogásolták, hogy a benyújtott szerződések egyikében, az ingatlan résztárstulajdonosának aláírása hiányzik.

—Hogyne hiányozna, amikor több éve elhalálozott! Mindezt azonban nem szabad tudomásukra hozni, mert újabb akadályt gördítenek a fölhivatali bejegyzés elé. Legjobb, ha most aláírja helyette, ami fölött, természetesen szemet hunyok. Ha nem ezt tesszük, akkor az illető örököseit kell megkeresnünk, akik újabb

akadályokat gördíthetnek az ügymenet elé.

Előfordulhat olyan, hogy a korábbi adás-vételek esetében nem jegyeztették be az újtulajdonos nevét, talán már évszázadok óta. Könnyen lehet, hogy Mária Terézia idejéig vissza kell keresnünk, hogy egy elfogadható tulajdonossal találkozunk. Ennyire visszamenni az időben azt jelenthetné, hogy őszhajszálai úgy megszorodnának, mint esős időben a mezei, erdei gombák.—adta a legelfogadhatóbb tanácsát az ügyvéd úr.

A jóember elővette a földhivatalban megmaradt hálapénzt és az ügyvéd úr feneketlen zsebébe csúsztatta a jótanácsért, aki egy cseppet sem tiltakozott.

F. Gyuri, miután aláhamisította az egyik elhalálozott társtulajdonosának nevét, rohant vissza a földhivatalba, ahol már nem gördítettek újabb akadályokat az ingatlanok bejegyzése ellen.

Amikor hazaért, ismét elégedetten simogatta meg a róka módra sompolygó arcát. Ismét gazdagabb lett az előző napi állapotánál, amely a földhivatali határozat kézhezvétele után, hivatalosan is igazolva lesz. Ami azt illeti, szépen tollasodott, gyarapodott vagyona, mint pihés kisliba a májusi hónapban, amikor legzsengőbb a pázsit kizöldül a legelőn.

Feleségének, Klárinak, tudomására jutott a különélő férjének lendületes gyarapodása. Mindezért úgy gondolta, az eltelt három év után mégiscsak lehetőséget kellene adni férjének, hogy a megszületett fiúgyermekének nevelését anyagilag támogassa. Amikor e szándékát jelezte, a jóember nem tiltakozott. A kis **Ádám** kezét fogva, úgy jelent meg férje albérleti lakásán,

mintha tegnap lett volna az a nap, amikor a bőröndjével kilépett az életéből.

A feleség nem azért jött vissza, mert Gyuri viselkedésében nagy változás történt. Vagy már megalapozott reményeket táplált a korábbiakhoz képest. Pusztán csak azért, mert nem akart tovább nélkülözni.

A korábbi távozás óta tanult annyit, hogy a pénzt meg kell becsülni. Azért lehet vásárolni és azért lehet minden földijóhoz hozzájutni. Még az sem baj, ha nem igaz úton lesz egyre tömöttebb a pénztárca. Így aztán a továbbiakban párjával sem törődött, miképpen gyarapodik és ennek érdekében mennyit hajlong, mennyit alázkodik, vagy éppen mennyit hazudozik. Elviselte, hogy igazat csak tévedésből mond.

A megszaporodó család kicsinek találta az albérleti szobát, ezért családiház után néztek a város rangosabb részén. Olyan kertvárosi helyen, amely jobban illik egy ismert képviselőhöz, akit nyálcsorgatásával, hajlongásaival *áldott, jóembernek* ismer még ma is a környezete.

A lakásvétel úgy sikerült, hogy egy magasrangú megyei vezető mellett vásárolt kertesházat, ami csak a vétel után derült ki. Amikor megtudta, hogy ki a szomszédja, a legaranyosabb mosolyt öltötte magára. Kellott is, hiszen a jól ismert megyei elnök a szomszéd, ahol ő is képviselő a testületben.

Azt talán mondani sem kell, hogy előtte még szaporábban hajlongott és hízelgett. A nyála annyira csepegett bazsajgása közben, hogy még az elnök elvtársat is meglepte. Pedig őt már régen hozzászoktatták alattvalói az ilyen nyalásokhoz. Amilyen fokon, egyik beosztottja sem fetrengett még előtte:

—Elnézést! Elnézést! Bocsánat, de én vagyok az új szomszéd! Így be sem kell mutatkoznom a kedves elnök elvtársnak, hiszen egy testületben harcolunk a választóinkért!—hajlongott, mosolygott és tágra nyitott szájából csünggette az erekkel sűrűn beszótt, húsos

nyelvét, melynek végéről csepegni kezdett ismét a szirupos nyál.

Ekkora hízelgés még abban az emberben is ellenszenvet váltott, aki a főnökiirodában történő ücsörgései során, ehhez már korábban hozzászokott. Pontosabban, amióta a bársonyszékbe belecsücsült, és kezdtek előtte hason csúszkálni beosztottjai.

—No, de, kedves szomszéd! Nyugodtan egyenesedjen ki, mert lumbágója lesz, ha eddig még nem volt! A dereka felmondja a szolgálatot és én ezt semmiképpen sem kívánom.—figyelmeztette a megyei elnök és karvaly szemeivel figyelte az új szomszéd kezében csüngő ajándékot, remélve azt, hogy neki hozta. Jól gondolta:

—Kedves elnök elvtárs, drága szomszédom! Ha nem sértem meg, kérem, fogadja ezt a csekélyke ajándékot!—nyújtotta át a csomagot, amely a megajándékozott rangjához illő tatalommal bírt.

Még a legvadabb embert is meglehet szelidíteni némi ajándékkal. Az elnök elvtársnak nem volt ismeretlen a kenőpénz, a hálacsomagok fogalma. Mindezt el is várta, olyan embertől, aki akar tőle valamit. Márpedig F. Gyurinak határozott szándéka volt az új szomszédjával, akivel a kiszámíthatatlan sors hozta most össze.

Nagy lehetőségeket látott a jövőbeni kapcsolatban, ezért különös megérzéseit azt diktálták, minden eddiginél hatékonyabban vásárolja meg a megyei vezetőt.

Az átadott csomagba pillantva, az elnök elvtárs arcán átváltott a hivatalos mosoly emberközeli, barátságosabbra:

—Ha tudok valamiben segíteni, forduljon hozzám bizalommal! —mutatott készséget a jövőbeni, lehetséges segítségnyújtásra.

Ami azt illeti, nem sokáig várakozta a jöemberünk, akinek mozog az agyvelője még az éjszakai nyugalom idején is. Az egyre nagyobb haszon lehetősége soha nem engedte, hogy mély álomba szenderüljön. A jelszava: gyarapodni, gyarapodni, gazdagabbnak lenni ma, mint

tegnap. Ennél szentebb célkitűzést nem ismert.

Kieszelte, hogy az elnök elvtárs éljen az egyik falusi mezőgazdasági termelőszövetkezet feletti hatalmával. Vegye rá őket az általa benyújtott kártérítési igény, peres eljárás nélküli teljesítésére.

A mondva csinált károkozás akkor keletkezett, amikor úgymond, gondatlanul permeteztek és az F. Gyuri gyümölcsöse felett repült el a helikopter. Az almáskertjében jelentős károk keletkeztek. Így fogalmazta meg gondolatban a kártérítés meséjét.

—Kedves szomszéd! Maga aztán nem sokáig hagyja kihasználatlanul a felajánlott segítséget!—lepődött meg az elnök elvtárs, amit F. Gyuri észrevett.

—Természetesen, meghálálom segítségét, ha sikerülne peres eljárás nélkül az „*okozott kár*” kifizetésére bírni a termelőszövetkezetet. Akár az összeg felét is átadnám a szívességért!—jelentette a „*károsult*” és esendően nézett az elnök elvtárs szemébe.

—Mondja, van magának egyáltalán almáskertje?

—Van bizony! Nemrégén jegyeztettem be a földhivatalban.

—És valóban okozott kárt a Tsz?

—Nem, de ettől még fizethetnek, miután mindketten jól járnánk, amikor a pénz felét átadnám.

—Maga még sokra viheti! Aki ekkora hazugságot tud kiagyalni, vagy nagyon meggazdagszik, vagy a börtönben tölti az életét!—jelentette ki a rangos szomszéd és ígérte, beszél a Tsz vezetőségével.

Végül is, nem kivitelezhetetlen a hízlgő szomszédjának elképzelése, amiből ő is részesedhet. A tenyere máris viszketni kezdett a várható jutaléktól.

Másnap a fekete Volgája fékezett a Tsz iroda előtt, melynek ablakán Icuka kitekintve, rémülten tapasztalta a megyei vezető érkezését és máris idegesen szólt a főnökének:

—Bodó elvtárs! A megyei vezető érkezett meg! Most száll ki a Volgából.

—A mindenségit ennek a világnak! Erre aztán nem számítottam.

Icuka, gyorsan főzzön egy kávé, főzzön hársfateát, de a konyakos üveget is tegye kéz közelbe!—rendelkezett a megriadt vezető, Bodó elvtárs és rohant az épület elé, neves vendégének fogadására.

Mire leért, a fekete Volgából elsőnek kiugró sofőr már kinyitotta az ajtót és segített főnökének a kiszállásban. Rá is fért a segítség. Az utóbbi évek hálacsomagjai, bőséges munkavacsorái, túltáplálták az amúgy is gömbölyödére hajlamos vezetőt, kinek az étvágyára soha sem volt panasza. Különösen jó étvággal birt akkor, ha a potyából lakmározhatott. Az meg volt bőven.

A megriadt Tsz vezető nem várta meg, hogy az illem szerint, az érkező vendége köszöntse őt először, hanem remegő hangon fogadta:

—Micsoda megtiszteltetés számunkra, hogy Szajkó elvtárs kifárad a Volgájával hozzánk!

—Gyakrabban is jönnék, ha nem volnék ennyire leterhelve. —mentegetődözött a vendég, akit vendéglátója udvariasan terelgetett a hűvös irodájába a júniusi meleg elől, nehogy napszúrást kapjon.

Amikor elfoglalta helyét, Icuka felszolgált az italokat és a kezdeti semmitmondó beszéd után, Szajkó elvtárs rátért a lényegre:

—Azért jöttem, Bodó elvtárs, mert a Tsz kárt okozott az egyik képviselőmnek, aki szintén a tanács apparátusában dolgozik.

—Kárt? Miféle kárt?

—A Tsz közelségében van az almáskertje és a szél rásodorta a permetet, amikor a helikopter gondatlanul permetezve, nem vette figyelembe a szélmozgást.

—Helikopter!? Miféle helikopter? Évek óta traktorral permetezünk, mivel nagyon drága a légipermetezés.—mondta elképedve és hüledezett a Tsz elnöke, mert szerinte légipermetezés már évek óta nem történt a szövetkezet mezőgazdasági területén.

—Talán nem emlékszik jól a károsult, hogy mivel történt a károkozás, de a baj ennek ellenére megtörtént. Márpedig a kárt ki kell fizetni!

—Szajkó elvtárs, a bíróság majd eldönti, történt e károkozás a Tsz részéről. — gurult be a kellemetlen hír hallatán, és kelt a szövetkezet védelmére Bodó elvtárs, olyan hangnemben, hogy a megyei vezetőt is meglepte.

Miképpen van bátorsága egy kis Tsz vezetőjének máris bíróságra vinni egy olyan ügyet, amelyben egy megyei dolgozóval kellene pereskedni? Gondolataiban bosszankodott a vendég, majd kifejtette véleményét, amelyben korábbi és a jövőbeni támogatások is szóba kerültek.

—Bodó elvtárs! Nem hiszem, hogy értelmes dolog lenne bíróságra vinni egy ilyen kevés összegű kártérítést. Gondoljon csak arra, mennyi megyei támogatástól eshetne el a szövetkezet. Vannak dolgok, melyeket érdemes mérlegelni, mielőtt megtennénk.

Èn azt mondom, gondolkozzon, mi lenne jobb a szövetkezetnek. Mikor lesz kevesebb veszteség? Ha peres eljárás nélkül, közös megegyezéssel, kifizetik a kárt, szerintem jobban járnak. A várható támogatások megfoghatóbbak lesznek, melyek jóval többek lehetnek, mint a fennálló kártérítés. Márpedig a támogatások mértékét a megye határozza meg, melyeket meg is lehet tagadni.—érvelt a megyei vezető, ami után lehetett mérlegelni, mi lenne a legjobb—fizetni, vagy nem fizetni a nem okozott kért.

Amikor a megyei vezető visszaérkezett az irodájába, már berregett a telefon:

—Jónapot kívánok Szajkó elvtárs! Bodó vagyok, a Tsz-től. Elnöki hatáskörömnél fogva, egy személyben, úgy döntöttem, kifizetjük a Tsz által „okozott” kárt! Azt kérdezném, volt e már felmérés a kár nagyságát illetően?—tette fel a leglényegesebb kérdést és máris remegni kezdett a telefonban hamarosan közlendő összeg nagyságát illetően.

Már csak azért is remegett, mert teljesen tisztában volt azzal, hogy a valóságban nem történt semmilyen károkozás. És ez rendkívüli módon bántotta igazságérzetét. Nem történt károkozás, de mégis kártalanítani kell, mert a Tsz-t nagyobb kár érheti a támogatások elmaradásával.

—Tekintettel arra a körülményre, hogy a gyümölcsfaültetvény alig nyolcéves, nem kevés összegről van szó. Hiszen, ekkor fordulnak igazán termőre az almafák, ekkor termik a legfinomabb gyümölcsöt, ami mennyiségében sem mellékes. Százalékban mérve, ötvenszázalékos a kár. Pénzben kifejezve, a mai áron, a hatszázézet is eléri.—mondta ki a megyei főnök az összeget, majd csendben hallgatta a kijelentésére dadogással érkező választ:

—Hát, a...mi azt i...letti ez nem ke...vés összeg, ha a szövetkezetünk ez évi bevételét vesszük figyelembe, ami nem több húszmillió forintnál. —dadogta Bodó elvtárs és várta, hogy a megyei vezető miként bőfög válaszára, netalán engedményt tesz, de nem tett.

Ez utóbbi kijelentése már nem érdekelte igazán a megyei főnököt. Ami számára fontos és megmaradt a telefonbeszélgetésből nem más, mint az, hogy biztosnak lehet tekinteni a kártalanítási összeg kifizetését, melynek fele őt illeti. Őt illeti, mert a személye kellett ahhoz, hogy peres eljárás nélkül hozzájussanak az összeghez. Csakis peres eljárás nélkül, mert némely lelkiismeretes bíró ragaszkodna a valós tényállás kivizsgálásához. Ekkor pedig biztosra lehet venni, hogy löttek a jogtalan kártalanításnak.

F. Gyurit—a „*kárvallottat*”—, a hazugság kiagyalóját, hamarosan értesítette, hogy a megsem történt károkozásért megkapja a kártérítést úgy, hogy perelnie sem kell. Az elért sikere meg lett tetézve azzal is, hogy a megyei elnök úgy döntött, közelebbi munkatársnak kiemeli a jelenlegi beosztásából, mert van fantáziája. Van elképzelése, amiből lehet pénzt csinálni úgy, hogy

legálisnak lássák a gyarapodást.

Azt el kell ismerni, F. Gyuri egyre sikeresebb, ember lett a környéken. Őszinteségéről legendák születtek. Becsületességéről már szobrot akartak mintázni. Mindez amellettt történt, hogy folyamatosan gyarapodott a tisztességtelenül szerzett vagyona, miközben környezete az egekig magasztalta jóságát, emberi tisztaságát, őszinteségét.

Felesége már egy cseppet sem bánta, hogy visszatért hozzá. Mondhatnánk, szerelmük a második virágzását élte, hiszen olyan emberrel élt házasságban, akit mindenki kedvel.

Már az sem volt ellenére, hogy mélyebben hajolt mások előtt a kelleténél, és hízelgése közben csepegett a nyála. A korábbi idők engedékenyebbé tették, mert vége lett a nélkülözésnek. Az újjá ébredő szerelmük hamarosan meghozta a második gyümölcsét, miután megszületett az újabb gyermekük, aki egy aranyos kislány – Juditka- személyében látta meg a napvilágot.

Ahogy az írva van: egy kisfiú, egy kislány él most már a családban. Ha eddig gyarapította a vagyont, ezután még inkább ezt tette.

Ennek kedvezett az országban bekövetkező politikai változás. Rendszerváltás történt, melynek zavaros folyásában csak az nem lopott, aki szégyellte, vagy nem olyan helyen volt a munkahelye.

Gyurira a legrosszabb indulatú ember sem tudta volna ráfogni, hogy a mértéktelen gyarapodása közben szégyenérzete támad. Oly annyira nem, hogy már következő tisztességtelen pénzszerzésen törte fejét, pedig nem rég volt az, amikor a Tsz. költségvetését alaposan megnyírbálta.

Az újabb gyarapodási szándékának kedvezett, hogy munkahelyén magasabb beosztásba kerülve, tágabbra nyíltak lehetőségei.

Ez idő tájékán kezdődtek az állami támogatások új szőlőterületek telepítésére. Hatáskörébe tartozott a kérelmezők személyének elbírálása, akiktől jelentős összegeket kapott vissza a kedvező döntések alkalmával.

Volt olyan alkalom, amikor a telepítésre szánt állami támogatás felvétele után, egyáltalán nem történt telepítés. Elég volt az is, ha az ellenőrző személynek, olyan frissen telepített területet mutattak be, ami a másé volt. Így aztán a támogatottnak nem kellett költeni talajelőkészítésre, szőlőoltványok elültetésére, a növények gondozására.

Az ellenőrnek bemutatott területen már szép hajtások bújnak elő a föld alól, miután meggyőződhetett, jó helyre került az állami támogatás.

Teltek az évek. A gyerekek növekedtek, akik semmiben sem szenvedtek hiányt. Iskolatársaikhoz képest, sokkal többet költhettek mindenre. Nem úgy, mint azok, kiknek szülei munkából képzelték előteremtteni családfenntartáshoz szükséges pénzt.

Ez idő tájékán még sokan voltak olyanok, akik azt hitték, csak munkából lehet megélni. Nem is jutott nekik szórakozásra semmi, éltek az igénytelenebbek egyhangú életét.

F. Gyuri jól osztotta be idejét. Volt ideje családját szórakozóhelyekre vinni, ahol gyakran fellépett, mint műkedvelő előadó. Mutatva azt, hogy a tiszta lelke érzékeny a művészetek irányában, melyeknek alkotásában is részt vállal. Ő nemcsak elvakult, szigorú üzletember, akiből hiányzik a humanizmus, az embertársi szeretet, aki másokat csak letaposni képes,

ha a sikeres üzlet ezt kívánja.

Különösen a verseket szerette és gyakran farigcsálta a rímeket, melyek nem akartak összecsendeni, de attól még vers maradt. Azok közül is az olyanokat, melyeknek tartalma a szegények életvitelét méltatta, akik nem törekednek gazdagodásra, megvetik a kapzsiságot, a pénzt, a vagyont. Az ilyen emberek voltak a példaképei, de a pénzhétsége nem engedte, hogy kövesse őket. Egy azonban bizonyos, hogy a versben elhangzott meleg, emberi érzésekre nevelő szavainak éppen az ellenkezőjét tette.

Nem volt egyszerű dolog ez sem. Nehéz lenne még sok gyakorlással is betanulni, hogy a gépkocsi irányjelzőjét jobbra téve, minden esetben balra forduljon valaki. Nem mindenki képessége lenne akkora, hogy a jelzése és cselekménye, ellentmondjon egymásnak. Valamikor hibát ejtene, de F. Gyuri nem hibázott.

Versmondás közben ártatlan mosoly kísérté szavait. Ha a vers hangulata úgy kívánta, érzékenyen könnyezett. A közönségét lenyűgözte a kimondott szavak tartalmához alakított arcjátéka, amely sírt, vagy ártatlanul mosolygott, amire leginkább a szüksége volt szavai hitelét bizonyítani. Nem lehet csodálkozni azon, ha fergetes tapsvihár keletkezett a nézőtérén, amikor a vers befejeése után, hajlongásba kezdett.

Egy ilyen előadás után, még gyakrabban lehetett hallani az *áldott, jóembernek* arany szívéről, amely uzsorakamatra adott pénz behajtása után sem veszített fényéből. Nem is veszíthetett, hiszen a gyarapodási tevékenységét kitűnően álcázta. Ez az igazi színészi tehetség. Tud alakítani olyan szereplőt, akit a törtetés, a mindenkit letaposó vagyonszerzés ellenére, továbbra is tisztességesnek, jóságosnak hisz környezeté.

Ám mégis, a folyamatos és lendületes gyarapodása némely ember kételkedését váltotta ki a jóságát illetően. Nem hitték, hogy tisztességes körülmények között ekkora mértékben gyarapodik.

Különösen akkor kezdtek el gyanakodni, amikor tőle szokatlan módon, költekezni kezdett. Túlságosan nagyak ítélték a változást, amikor a korábbi életéhez képest, most a vásárlásokra sem sajnálta a pénzt. Az előzőekben, annyira takargatta vagyoni állapotát, hogy a mindennapi élethez szükséges költekezéseit is titkolni igyekezett. Ha vásárlásra indulva találkozott emberekkel, és kérdezték tőle hová indul, mindig így válaszolt:

—Megyek vásárolni, mert csak akkor mehetek, ha hozzájutok egy kis pénzhez és vehetek pár dekányi húst az ételemhez. Én bizony kenyeret sem vehetek mindig. A friss kenyérre soha nem telik, ezért megvárom a másnapot, amikor már olcsóbban jutok hozzá a szárazabb kenyérhez.

Az kétségtelen, ilyenkor bűnösnek érezte magát az a személy, aki hallgatta a nincstelenségét hangoztató szavait. Ez az ember most tudomására hozza, hogy ma is létezik olyan, akinek nem telik friss kenyérre, és pár dekányi hússal. Ezért talán ő is bűnös lehet. Minden élelemből csak annyira telik, hogy az ízét érezze, és ne felejtse el, milyen is az igazi étel. A jólakásról szó sem lehet.

Ez történt korábban, de ezek az idők már elmúltak F. Gyuri életében. Nem lett volna értelme tovább titkolni vagyonát, mert a nagylábonélése már mindenki számára világossá vált. Igazi, jómódban élt családjával. Bérletük volt a színházba. Drága külföldi utazásokra fizettek, melyek többsége tengerentúli utak. Eljártak az előkelő társaságba, ahol a legdivatosabb ruhában illett megjelenni. A versmondásról, novellák felolvasásáról továbbra sem mondott le. Am ezután már olyan irodalmi műveket olvasott fel, és írt maga is, melyekben a szegénység méltatása többnyire elmaradt.

Szülőfaluja temetőjében olyan síremléket állíttatott, melyet mauzóleumként emlegettek. Hiába élt a városban, mégis hazavágyott az örök pihenésre. A

hatalmas méretű, feketemárvány lapok káprázatos fényben ragyogtak, amikor a Nap sugarai pásztázták a temetődombot. A feketemárványból készült síremlékének fényjátéka a feltámadó, visszatérő lelkek érkezését idézte.

Mint hajdan a fáraók megépítették a piramisok belső terét, úgy szerette volna ő is berendezni az egyedinek számító kriptáját. Olyan tárgyakkal berendezni, melyek emlékeztetik a földi életében töltött időkre. A külső, a látható építmény arra volt hivatva, hogy halála után emlékeztesse az életben maradottakat arra az emberre, aki nagyon sokra vitte életében. Sok embert becsapott, sok vagyont gyűjtött és mégis *áldott, jóemberként* ismerték egy ideig.

A kriptá belső terét a földi életében használatos eszközeivel rendeztette be. Olyan tárgyakkal, melyek az anyagi javakkal bőségesen fűszerezett földiéletét idézik fel számára. Bizonyosra vette, hogy a halált is túléli. Legalábbis, a kriptában sem hagy alább a sikereinek folyása. A felhalmozott tárgyak ott is segítségére és örömére szolgálnak.

Sok, kedves tárgya volt melyeknek elhelyezésére gondolt, ám nem volt annyi hely. Nem úgy, mint a fáraóknak, kiknek piramisára egy egész sivatag állt rendelkezésre. A falu temetőjének nagysága korlátozta csapongó képzeletének megvalósítását. Nem tette lehetővé, hogy olyan terjedelmes és maradandó építmény hirdesse szülőfaluja egykori lakójának nyugóhelyét, mint az egyiptomi fáraóknak.

Ez volt a vágya annak az embernek, akit *áldott, jóemberként* ismertek, nemcsak a falujában, de még a városi lakhelyén is. Így aztán a piramis belső elrendezéséhez hasonlóan ugyan, de kicsinyített változatában igyekezett berendezni temetkezési helyét.

Hiúsága nem engedte, hogy egyszerű kőműves tervezze, építse nyugóhelyének belsejét. Belső építésszel tervezte és a kivitelezést az általa ajánlott személyek

építhették meg, akik nem kevés pénzt kértek az átadás alkalmával.

Amikor elkészült, az egyik ismerőse kérdezte:

—Te, Gyuri! Ez már olyan szép, olyan otthonos, hogy azon sem csodálkoznék, ha kedvet kapnál a mielőbbi befekvéshez!

—No, én azért még nem sietek! Várom egy kicsit. Egyelőre elégedett vagyok az itteni helyemmel!

Bár ezt válaszolta, annyi azonban bizonyos, hogy kijárt a temetőbe. Nem azért, hogy ősei sírjára virágot vigyen, vagy azt és környékét rendbe tegye. Részben azért nem teszi rendbe, mert a virág pénzbe kerül, másrészt pedig, ideje sincsen a virágvásárlásra.

A temető, amúgy is egy lehangoló, szomorúhely, ahol mindenkinek az elkerülhetetlen elmúlás jut eszébe. Talán voltak olyan józan pillanatai, amikor ő is erre gondolt. Esetleg gondolhatta, hogy erre a helyre, egyetlen ismerőse sem hozott semmit abból, amit a földi életében összekapart. Ám e szomorú gondolon hamar túljutott, amikor fejét felemelve, messzi tájakat láthatott a temető dombjáról.

Ekkor, szemeit behunyva, elmélázott a jövőn, amikor eljön a temetése ideje, melyen emberek százainak lesz könnyes a szeme. Siratják az őszinte, *áldott, jóembert*, aki valójában csak saját magához volt jó és őszinte. Az, hogy kihez volt jó, valójában egy cseppet sem számít. Az számít, amit az emberek hisznek róla.

E gondolatok fonalán haladva, áldotta a különleges színészi tehetségét, mellyel megáldva, olyan embert ismerhetett benne a környezete, amilyen ő még sohasem volt.

Amikor szemeit kinyitotta, vakító fényeket látott. A kriptájának tükröző lapjairól a késő őszi nap sugarai visszaverődtek, hunyorgásra készítette szemeit. Bár szomorú e hely, mégis nyugalom szállta meg a csillogó fényeket tapasztalva. Talán azért, mert tudta, hogy e káprázatos márványok alatt lesz az örök pihenője. Ez

lesz az a hely, amelyen mindig lesz friss virág, mert a hálás utókor emlékezni fog rá az idők végezetéig.

Nem akart tovább ilyen dolgokon rágódni. Mint ahogyan a vagyongyarapítást sem szándékozott abbahagyni. Hiába is gondolta, képtelen bármit tenni ellene.

Nem kellett sokáig gondolkoznia, mert az állam ismét támogatásokat helyezett kilátásba a szőlőtermesztők részére. A korábbi évek *telepítési támogatásai* most *kivágási támogatásként* jelentek meg. Éppen idejében, mert a pár évvel korábban telepített szőlők nagymértékben kiszáradtak. A gazdáik tudatosan nem művelték, hogy minél korábban kivághassák. Ezt is az állam pénzén, melyből szép nyereséget könyvelhetnek el.

F. Gyurinak ismét vastagabb lett a pénztárcája. A hivatali beosztásánál fogva, ő bírálhatta el, hogy a jelzett területek megértek e már a kivágásra. Ha megfelelő összeget csúszttattak zsebébe, azt is alkalmasnak ítélte, amit csak két-három évvel korábban ültettek. De még azt is, melyet el sem ültettek. A megfelelő mennyiségű csúszópénz kézhezvétele után, még a nemlétező szőlőre is megítélte az állami támogatást.

Elérkezett az ideje annak, amikor megengedhette magának, hogy a külföldi utakra fiatalabb hölgyek kísérik. Lehetőleg mindig más hölgy. Annál is inkább így történt, mert a feleségén megjelentek az időskori ráncok, melyeket a fiatalabb hölgyeken még nem tapasztalt. Ennél fogva, jóval kívánatosabbak és kellemesebben telik a velük töltött idő. Az is igaz, hogy párjával már régóta megromlott a jóviszony, aki bizonyos dolgokat nem vállalt be a sikeres üzlet érdekében sem.

A korábbi időkben többször előfordult, hogy az üzleti vacsorákon, az asztalon kellett táncolnia. Ha az üzletfele ennél többet kívánt, teljesítenie kellett, még akkor is, ha a kérés az ágyban volt teljesíthető.

Most, hogy felesége megöregedett, az üzletfeleknek már nem volt ilyen kívánságuk. Az bizony igaz, párjának

mélyen ülő ráncai csalhatatlanul barázdálták öregedő arcát, amely leginkább egy hegy és vízrajzi térképhez hasonlított.

Nem volt már feszes, ráncnélküli bőre, de a hamvasságával is kifogások merültek fel. Nem tudta hasznosítani az üzletkötések alkalmával sem, ezért elvált tőle. Megtehetette, mert a gyerekek felnőttek, nevelést már nem igényeltek. Az viszont igaz, hogy eddig sem törődött a gyerekeivel. Most, hogy már felnőttek, beállította őket a vállalkozásába, hiszen az ingatlanai jelentősen megszorodtak a város területén.

A szállodaiparba is bekapcsolódott, hiszen a város egyre növekvő idegenforgalma ígéretesnek bizonyult. A turizmussal való foglalkozás kecsegtető haszonnak érkezett.

A rendszerváltással kínálkozó lehetőséget kihasználva, lakóépületeket, ipari üzemeket vásárolt fel. Ha valamely ingatlanról lekerült az *eladó* tábla, akkor biztosra lehetett venni, F. Gyuri a vevő.

A sok pénz arra ösztönözte, hogy fiatalabb nőket bűjtasson ágyába és vigye külföldi utakra. Ő, mint *áldott, jóember*, gondoskodott az elhagyott feleségéről és kertesházat vásárolt számára a külvárosban, hogy minél előbb szabaduljon tőle.

Miután teljesen szabad lett, ki is használta a szabadságát. Gyakran utazott külföldre, ahová mindig más és más fiatal hölgy kísérte. Bóven akadt jelentkező, hiszen az egzotikus utazások, nagyon sok pénzbe kerülnek mindig.

A dekoratív hölgyekből bőséges választéka volt. Valamennyiük igénye megvolt ugyan a költséges utazásra, csak a pénzük hiányzott. Volt viszont a hamvasságuk, melyet az idő vasfoga még nem tett tönkre és ezt tette őket vonzóvá.

Bár csúnya dolog az irigység, mégis egyre inkább szaporodott azoknak a száma, akik nem bírták szó nélkül elviselni a felhőtlen, főúri életmódját és

különböző kijelentéseket tettek a háta mögött:

—Irigylésre méltó ennek az F. Gyurinak az élete! Amellett, hogy egyre gazdagabb, még a fiatal hölgyeket is úgy váltogatja, mint király az aranyozott ruháit.—mondta az egyik ember a másiknak, amikor egy fiatalhölgyel az oldalán haladt el mellettük.

—Én azt mondom, csak akkor lehet irigykedni bárkire, ha a sok vagyonnal már elégedett. Ha nincsen megelégedve, akkor csak szenved, mert mindig a másokét látja többnek.

Ha valakinek rosszat akarsz kívánni, azt kívánd, legyen még gazdagabb, de mindig azt érezze, hogy kevés van. Ennél az érzésnél semmi sem rosszabb. Nyugtalanítóbb, mardosóbb kín nem ismeretes a Földön.—mondta a másik. Ebben sok igazság van. Egy ideig boldogságot okoz számára a sok pénz, de az idő teltevel egyre kevesebb örömét leli. Lehet valaki koldusszegény, de mégis elégedett, mert nem érzi hiányát a számára elérhetetlen földijavaknak.

Ködös, novemberi nap volt, amikor egy művészkedő fiatal lány— G. Krisztina— társaságában, nekiindult a nagyvilágnak. Kenya, Kilimandzsáró, Tanzánia, Viktória-tó volt a tervezett útvonal. A bájos leányzó szerette a művészetet, maga is próbálkozott, de mások még nem fedezték fel benne a nagyművészt. Festményei eladásából nem telt volna luxusutazásokra, ezért nem gondolkodott sokáig, amikor a *jóember* felajánlotta, kísérelje el olyan helyre, ahol fényesebben süt most a nap, mint ezen a novemberi, ködös tájon.

Nem a művészetet támogatta ezzel, hanem művészt, akivel szemben voltak elvárásai a közös utazásuk során. Ezen az elváráson nem kell sokat gondolkodni, ha

tudjuk, F: Gyurinak már bederesedett a haja, míg Krisztinek még egyetlen őszhajszála sincs. A hamvas bőre, jobban feszül, mint a nyílveesszót kirepítő ij, amely feszültében hihetetlen energiát tárol.

Talán ehhez az energiához hasonlítható Kriszti energiája, amely a szerelmeskedésben bontakozna ki, ha megfelelő partnerrel hozná össze a sors. A jóember most még hihette magáról, hogy ő lesz az a férfi, akiben nem csalódik a tinikort alig meghaladó útitárs.

Azt már bárki sejtheti, hogy a művész fiatalsága, annak karcsú alakja volt az, amiért partnerének választotta erre a csodálatos utazásra. Az bizony igaz, nem mindenkinek adatik meg, hogy ilyen utazást egy forint nélkül élvezhessen manapság. Köszönheti mindezt annak, hogy pár évtizeddel később született, mint támogatója, F. Gyuri. Ezáltal feszesebb volt a bőre, mint az ex-feleségnek, ami egyértelműbbé tette, ő lesz most a kiválasztott.

A bécsi repülőtérről indult az a DC 10-s óriásgép Nairobiba. A tervezésük szerint Kairóban két napig megszakítják az utat, hogy ismerkedjenek a várossal és a piramisokkal. A két nap után indulnak majd tovább Nairobiba, Kenya fővárosába.

Kairót, a piramisokat, semmi esetre sem akarták kihagyni, ha már egyszer útba esik Kenya felé. Jól tudták, hogy ez csak egy ízlelés, egy villanásnyi idő, egy bepillantás Egyiptomba, a piramisok országába.

Az út megtervezésénél gondoltak arra, hogy Kheopsz fáraó piramisát látni kell. Mint ahogyan látni kell a Szfinx-t, az egyiptomi nemzetimúzeumot és a hosszan kigyózó Nilus folyót. Azt a folyamat, ami egyébként az egész afrikai útjuk során a néma kíséreként követi őket.

Amikor megérkeztek a kairói nemzetközi repülőtérre, az a meglepetés érte őket, hogy a hajnali érkezés ellenére, úgy nyüzsögtek az emberek, mint egy felbolygatott hangyaboly. Az otthonhagyott novemberi hidegnek nyomát sem találták. Amikor a repülőgépből

kiléptek a szabadba, a Szahara sivatag melegének fuvallatát érezték testükön.

—Még a levegő is másabb, mint otthon!—sóhajtott fel Kriszti és mozgatta meg karcsú alakját, ami a hosszú repülőút alatt néhol zsibbadozni kezdett.

F. Gyuri kívánós szemekkel pásztázta a fiatal lány karcsú alakját és szerette volna, ha máris a szállodai ágyban henteregne. Erre azonban még várni kellett. A helyi idegenvezető várta őket, aki felismerte a magyar zászló színeit mutató szalagot, amit Gyuri és Kriszti is a sapkáikhoz tűzött az érkezéskor.

A vezető beszélte a magyar nyelvet, még akkor is, ha ő már Egyiptomban született. Apja, anyja is fiatal magyarként érkeztek valamikor Egyiptom földjére:

—Jó reggelt kívánok! Remélem jól utaztak:—szólt kedvesen az érkezőkhez, kiket nem volt nehéz felismerni a hullámzó tömegben, hiszen nemzeti színű jellel tették magukat feltűnővé az emberek áradatában, ahol most egyébként is kevés fehér embert láthatott.

—Ami azt illeti, az utazás kényelmes volt, de megvisel bennünket az otthoni és az itteni hőmérsékleti különbség. Az otthon hagyott novemberi mínuszok helyett, itt forrónyárba cseppentünk egy páróra leforgása alatt.—válaszolta a *jóember*, akinek sajogtak az öreg csontjai és az érzett fájdalom miatti szenvedés ráíródott arcára. Szervezete nem bírta a hirtelen jött változást.

—Én nem érzek semmi kellemetlenséget a változás miatt. Sőt, jobban érzem magamat, mint otthon! Ha én ezt tudom, hogy itt ilyen kellemes idő van, minden biztonnyal elhozom a legdivatosabb miniszoknyámat.— tiltakozott Kriszti, az unokának is beillő tinilány, amiért őt is bevonta a panaszkodó, aki ezt hallva, elvörösödött szégyenében. Az idegenvezető hölgy sietett a piruló ember segítségére:

—Kisasszony, kérem, legyen elnézőbb apukával szemben! Az évek úgy rohannak, hogy nem olyan soká,

önnek is lehetősége lesz megtapasztalni az időskori problémákat.

F. Gyuri, ha eddig a pirosalmához hasonlított, ezután a céklarépát utánozta arcának színével.

—Már elnézését kérem, de az úr nem apukám, hanem a barátom! A legjobb barátom!—tiltakozott finoman Kriszti, de a jóember mégis elbűjt volna a föld alá, ha erre lehetősége van. Tisztában volt az évek különbségével, miután úgy találta, hogy az idegenvezető még finoman is fogalmazott. Akár nagyapát is mondhatott volna a valós korkülönbséget tekintve.

Az idegenvezető gyorsan megtalálta e kínos helyzetből kivezető utat, és máris feladatára összpontosítva, ismertette a nap további látogatásának helyszíneit.

—Kedves magyar barátaim! Mivel ennyire szűkre szabták az egyiptomi tartózkodásuk idejét, csak a látványosabb helyeket van időm bemutatni.

Elsőnek mindenképpen a piramisokat ajánlom, és azok közül is a nagy *Kheopsz fáraó* sírhelyét, amely a legismertebb, a leglátványosabb. Ezt követően az *El-Azhar mecsetet - egyetemet*, amely az iszlám vallás fellelője, építészeti remekmű. A mai napra, amikor még az utazás nehézségeitől is fáradtak, mindezt bőségesen elégnek találom.

F. Gyuri már nemcsak elégnek, hanem soknak is találta. A hirtelen jött hőmérsékleti különbség miatt, fájt mindene. Ha még ezzel a csodálatos tündérbabával is szándékozott enyelegni az est folyamán, akkor bizony legjobb lett volna sehová sem menni csak a szállodába. Oda, ahol az előzetes pihenés után, talán-talán lenne kedve megölelni Krisztit.

Az idegenvezető nem láthatott bele az *áldott, jóember* gondolataiba, ezért folytatta a következő napi programok ismertetését:

—A holnapi nap folyamán először az Egyiptomi Nemzeti Múzeumot látogatjuk meg, ahol egész életükre szóló élményekben lesz részük. Ezután egy nagybazarba

megyünk, aminek megtekintéséhez még két nap is kevés lenne. Úgy gondolom, egy hosszú utazás után, egy napra, ez bőségesen elegendő.—mondta a vezető, amire F. Gyuri halkán sóhajtozott, mintha már nemcsak elegendőnek, de soknak is találná az e napi program kínálatát.

Közeledve a Szfinx-t és a Kheopsz fáraó piramisát láthatták

Kriszti még fürgén ugrándozott és boldognak érezte magát a napi program ismertetése után. Megtehetette, mert a tinédzserkor feledtette a nap eddigi és még várható fáradságait.

Az idegenvezető ült a volán mellett, aki jobbra-balra cikázott Kairó zsúfolt forgatagában, ahol a közlekedésilámpák hiányában, bűvészet volt a közlekedés. Menetközben ismertetette az út mellett található látnivalókat. Az utcákon kürtölt mindenki, ha a járművek dzsungelében célba akart érni.

A piramist és a Szfinx-t már messziről láthatták, amely gigantikus terjedelmével fölé emelkedett a növényzettől mentes tájnak. Közelebb érve, a piramis előtt, óriásméretű Szfinx nézett a város irányába, mintha őket várná már néhány ezer éve.

Közelebb érve a több ezer éves építményhez, láthatták,

hogy az óriás kőcsoportból felépített piramis lábánál, mindenfelé a piramisról legurultlegurult kocka alakú kövek sokasága hever a sivatag homokjában.

Egy gyors fényképezés után a sírkamra bejáratához indultak, ahol már egy kisebb csoport várt a bebocsátásra. Kriszti már előre eldöntötte, nem megy le a piramis belsejébe, mert főbiája ebben gátolja. Gyuri azonban már korábban úgy döntött, hogy semmiesetre sem hagyja ki a Kheopsz fáraó sírkamrájának megtekintését. Eléggé lejtős, kopott lépcsők vezettek lefelé, amely szűknek is bizonyult.

Amikor leért a tágas kamrába, rögtön az jutott eszébe, hogy a falujában hagyott sírhelye, ettől jóval szűkebb. Talán nagyobbra építette volna, ha lett volna hely, de otthon nincsen sivatag.

Nem elmélkedhettek tovább a látottakon, mert az idő gyorsan telt. Nekik még a nap folyamán az Al-Azhar mecset-egyetemhez is el kell jutniuk. Nem volt több idejük Egyiptomban található látnivalókra. Az úticéljuk Kenya és Tanzánia, csak a hozzájuk vezető útirányt kihasználva, szakították meg az utat Kairóban.

Amikor odaértek a több toronnyal épített építészeti remekhez, a mecset egyetemhez, az idegenvezető idézte az építményről szóló, turistáknak szánt leírást:

„Az iszlám Kairó szívében található Al-Azhar épületegyüttes, mecset és egyetem ad otthont a világ legelső egyetemének. Emellett arról is híres, hogy innen származik a diplomaosztók jellegzetes fekete öltözéke. Az öltözék, amelyet világszerte viselnek a végzős diákok, valószínűleg az Al-Azhar egyetem végzős iszlám diákjainak lobogó talárjából ered.....”

A két utazónak volt mit hallgatnia az idegenvezető folyamatos ismertetéseiből egészen a nap végéig, amelyből már alig tudtak rögzíteni valamit a fáradtság miatt.

Nem is lehet csodálkozni azon, ha a Nílus parti *HOTEL-EL-NIL* szállodába érkezve, F, Gyurinak nem volt

semmi kedve Kriszti csodálatos alakját bámulni. Fejét párnára téve, máris mély álomba szenderült. Csak a reggeli ébresztésre ébredt, de még akkor sem akartak nyiladozni csipás szemei.

Az idegenvezető már várta, hogy a reggelijük elfogyasztásának vége legyen, miután ismét bekerülhettek a nagyváros élénk forgatagába.

Ezen a napon elsőnek az Egyiptomi Nemzeti Múzeumba mentek, ami a Tharir téren található. Ahol annyi a látnivaló, hogy több napot is ellehetne tölteni, de nekik csak fél napjuk volt. A nap másik felét a nagybazárba szándékoztak eltölteni, melyre, a látnivalókhoz képest, szintén kevés idővel rendelkeztek.

A múzeumba szigorú biztonsági intézkedések mellett jutottak be, amivel ismét értékes időt veszítettek. Hatalmas élmény volt Tutanhamon aranykoporsóját látni. Itt tekinthették meg sírhelyének maradványait, és a bent talált kincseket. Láthatták a színarany halottimaszkot és szarkofágot.

Nyüzsögtek a turisták csoportjai, akiket zajos idegenvezetők kalauzoltak a látnivalók között. Fényképezés szóba sem jöhetett a biztonsági intézkedések miatt, amire a terrorizmustól való félelem miatt kényszerültek. Még rengeteg látnivalót kellett volna megtekinteni, de nekik már nem lehetett, mert az egyiptomi *nagybazár* következett.

Amikor a Khan el-Khalili nagybazárba értek, itt találtak csak igazán óriási tömeget. Az idegenvezető szavaiból alig értettek valamit, mert az árusok mindenkit túlharsogtak a folyamatos kiabálásaikkal. Arany, vagy aranyozott, vagy ezüstös áruikat hatalmas hangerővel kínálgatták, miközben bőszerűen gesztikuláltak.

A vezető előre figyelmeztetett, hogy erőszakosak és durvák. Az általuk mondott árat ne fogadják el, mert feléért is megkapják, ha türelmesen alkudoznak. Ami a

vásárlási szándékot illeti, megvolt bennük, de idejük itt sem volt a válogatásra.

Nem igen van olyan turista, akinek ne lenne kedve néhány csillogó holmi vásárlására. Különösen akkor, ha olyan vágya teljesült végre, hogy a kairói nagybazarba eljutott egyszer az életben. Ha nem volt szüksége rá, akkor is szuvenírként megvásárolta. Mindenki megtalálta az ízléséhez közelebb álló bazári árut, hiszen bőséges választék állt rendelkezésre.

Már kezdték sajnálni, hogy az út tervezésénél nem szántak több időt Kairóra. A vezetőjük állandóan hajtotta őket az óriási bazárban, mert az idejük gyorsvonati sebességgel robogott. Ő ismerte az időbeosztást, melyet szigorúan be kellett tartani, mert az éjfél előtti órában indult a repülő Kenya fővárosába-Nairobiba.

Még nézelődtek volna, de a vezető könyörtelen maradt. Eléjük állva, egy határozott mozdulattal jelezte, indulni kell. Nem is próbálkozott azzal, hogy szavaival biztatgassa őket a gyorsabb haladásra. Kérte, hogy szorosan a nyomában kövessék, mert elvesznek a nyüzsgő tömegben. Szinte átfúrta magát a hullámmű, zajos áradaton és úgy rohantak utána, mint ahogyan a papírsárkányt a szalagos, színes farka követi.

Jól tette, hogy igyekezett áttörni a bazáron, mert a város sem kínált problémától mentes haladást a repülőtér irányába. Dudáló, összevissza kanyarodó járművek, feladták a leckét a helyiforgalmat jól ismerő vezetőnek, aki rutinosan cikázott az autók között. Sokszor a fényszóróval világító autók vakították el őket, melyeknek lámpáit soha nem ellenőrizte senki.

Az idegfeszültségük a tetőpontra hágott, amikor az óráikra pillantva tapasztalhatták, még előbb kellett volna otthagyni a nagybazárt.

A repülőtérre érve, rohantak az indulásioldalra, ahol beszállást irányítók, fejüket csóválva, adták tudomásukra, hogy az utolsó percekben érkeztek.

Segítették őket a gyors beszállásban. Most adtak csak igazat az idegenvezetőnek, aki reggel ajánlotta, hogy a szállodából hozzák magukkal a csomagjaikat. Ekkor figyelmeztette őket arra is, hogy *Kenyában nagyon kell vigyázni, mert dúl a terrorizmus.* Különböző törzsiháborúk miatt gyakran ropognak a fegyverek. A fehér emberekre nagy veszélyt jelent a gyakori túszejtés.

Egy nagyon gyors búcsúzkodás végén ismét utánuk kiáltott:

Kenyában vigyázzanak! Ám ebből most keveset hallottak, mert a repülőtér zaja, úgy nyelte el a kiáltó szavait, mint az afrikai sivatag a ritkán hulló esőnek gyöngyöző cseppjeit.

Alig húsz perc elteltével egy 767 200 Boeing gép fedélzetén emelkedtek fel Kairó repülőteréről a felhők fölé. A pilóta célba vette Nairobit és 2,5 óráig repültek a 2000 kilométert is meghaladó úton, majd landoltak a város repülőterén.

Még szerencse, hogy a repülőtéri *Airport* szállodában foglaltak szállást, mert a Kairóban történt futkosás után nagyon fogytán volt az erejük. Bár kényelmes helytel várta őket az utasszállító gép, mégsem tudtak a repülőúton aludni.

Így aztán nem lehet csodálkozni azon, ha Kriszti is fáradtnak érezte magát. Neki sem lett volna már kedve ahhoz, hogy F. Gyuri szorosabban ölelgesse. Ha neki nem volt, a bőkezű útitársának még annyira sem. Ijedten gondolta: „—*úgy telhet el az ígéretesnek kinéző utazás, hogy mindig fáradt leszek. Krisztivel úgy érkezünk majd haza, hogy nem leszek képes magamhoz ölelni.*”

Az utazásuk kezdete óta bőven volt ideje arra, hogy titkon figyelje a közelükben felbukkanó, fiatalférfiakat, akik sanda, kívánós szemekkel nézegették Kriszti gyönyörű alakját. Az bosszantotta legjobban, hogy másoknak is tetszik és ő fáradt az utazás miatt. Ezért egyelőre nem valósulhat meg az otthon szövögetett álma.

Most, hogy kivirradt az Egyenlítő közeli reggel, jóval pihentebbnek érezte magát, mint az előző napokon. Bár az Egyenlítő közelében terül el Nairobi, mégis kellemes az éghajlata még az európai ember számára is. Az 1600 métert is meghaladó tengerszint feletti magasságban kellemes a levegő, a hőmérséklet, a páratartalom ideális, ami nagyon fontos ahhoz, hogy az itt tartózkodó európai turista jól érezze magát.

Az ébredés után a szállodai szobájuk ablakán kitekintve láthatták, a növényzet teljesen más, mint a hazai tájakon. A Nap sugarai már reggel is a magasból pásztázták a tájat. Egy hosszú éjszakai pihenő után teljesen másképpen érezte magát. Mintha a helyi levegőnek lenne jótékony hatása szervezetére, kezdett egyre növekedő erőt érezni tagjaiban. A hajnali álmai is a szex körül kavarogtak. Talán pontosan azért, mert utazásuk egész ideje alatt, nem érzett semmi vágyat a csinos kísézője irányában.

Nem azért, mert nem találta eléggé vonzónak, hanem a fáradtsága miatt, a korábban felfokozott vágyai eltompultak. És most, a korábban szunnyadó szexhormonjai eleven erővel törtek a felszínre. Amikor átfordult a másik oldalára, láthatta Kriszti hiányos öltözékű, mellette nyugvó gyönyörű alakját, aki éppen sóhajtozott álmában.

Talán még nem ébredt fel teljesen a kellemes álmából, amely álom a távolság ellenére hazai tájakon járt. Nyújtózkodva nagyokat sóhajtott, vonaglott félig meztelen, mintha az éjszakai álom nem akarna beteljesülni.

Álma nem F. Gyurival volt kapcsolatos. Fiatal barátja—Robi— tartotta karjaiban és halmozta el azokkal az elmaradt csókokkal, melyeket nélkülöznie kellett az utóbbi napok során. De már előtte is, hiszen mosolyszünet volt közöttük Kriszti viselkedése miatt, aki a pénzes, idős embereket kedvelte, mert fontosabb volt számára a támogató, a karrier, mint az igazi szerelem.

Bár nem az áldott, *jóembernek* volt címezve a kellemes álmom, mégis ő volt közel. Ő volt, aki a valóságra válthatta számára az éjszakai álmom beteljesülését.

Gyuri már az ébredésekor tele volt vágyakkal Kriszti irányában. Amikor a mellette fekvő, szendergő, hiányos öltözékű fiatal lány álmában sóhajtozó alakját megpillantotta maga mellett, már nem tudott uralkodni a gerjedező vágyain:

— Édes Krisztikém! Mi bajod, hogy ekkorákat sóhajtozol?—szólt kedvesen és halkán az álmodozóhoz, aki nem hallotta ágytársának suttogó szavait, mert még messze járt ettől a szállodai ágytól. Egy másik férfi után epekedett, annak ölelésére várt, de a távolság miatt elérhetetlen volt számára. Aztán lassacskán mégis ébredezni kezdett.

—Nagyon szépet álmodtam, csak az a baj, hogy továbbra is álmom marad.—válaszolt csüggedten, mert azt hitte, az előző napok ismétlődnek meg, amikor bőkezű utaztatója fáradtan nyúlt el mellette az esték beköszöntével.

A *jóember* értette a célzást. Restellte is akkor, hogy képtelen volt csak egy újjal is érinteni. Ám most teljesen más a helyzet. Kipihentnek érzi magát és Kriszti hiányos öltözékű testére pillantva, pezsegni kezdett a vére.

Tudta jól, vágyainak beteljesülése most nem álmok közé tartozik, hanem a valóság. Ez a lány azért jött vele, mert a mások által nem értékelt művészete bőkezű támogatóra szorul. Valamit-valamiért. Most van itt az ideje annak, hogy törlesszen a művészetének pártolásáért és törlesszen a drága utazásért.

—Nem marad álmom, hiszen hús-vér ember vagyok, akinek vannak vágyai, ha ilyen helyes lány ébredszik mellette! — sűgta a fülébe Krisztinek, akinek nem volt választási lehetősége, hogy általa valósuljon meg a kellemes álmom, vagy az álombéli, éjszakai lovagja által, aki túlságosan messze van.

A *jóember* nem lelkizett tovább, nem suttogott

szerelmes szavakat az álmosan enyelgő lány fülébe. Nem is lett volna értelme semmilyen udvarlásnak. Bármit is mondana, a mostani kísérője mást szeret. Őt soha sem fogja megszeretni, mert sokkal korosabb az éjszakai álmoképnél.

Nincsen is arra szüksége, hogy szeresse. Számára nem jelentett mást, mint egy újabb kalandot. Egy olyan fiatallovag után vágyik, amilyen ő is volt valaha. Volt, de most már nem az.

Fiatal szerelmet csak a pénzéért kaphat, amellyel bőven rendelkezik. Pénzéért legtöbbször eljönne ilyen utazásra. Valamennyien tisztában vannak azzal, hogy semmi sincsen ingyen ebben a világban, mert mindenért törleszteni kell. Az a nő, aki még fiatal és kíváncsi, jól tudja, mit várnak tőle, ha ilyen utazásra elviszik.

Nem került sok fáradságába, hogy az utolsó ruhadarabot még levegye róla, miután nem volt már semmi akadály a számára, hogy mindketten a Mennysországra érezzék magukat.

—Nahát! Ezt aztán nem gondoltam volna! Még álmomban sem jutott volna eszembe, hogy a te korodban még képes valaki ekkora teljesítményre.—
suttogta a még mindig alélt Kriszti, aki nem győzött csodálkozni F. Gyuri szerelmi teljesítményén. Olyat teljesített, melyet fiatal barátja még sohasem tudott. Az elégedett lány ámuldozott még egy ideig, melynek eredménye az lett, hogy máris a következő ölelésre gondolt, de arra még várnia kell.

Talán még most is a következő szerelmeskedésre gondolna, ha az itt fogadott idegenvezetőjük — Aalim—,

aki egy terepjáróval érkezett, és türelmetlenül magyarázkodik, hogy indulniuk kell.

Azt el kell mondani, hogy ez az idegenvezető már nem beszélte magyart. Angolul szólt hozzájuk, amit csak Kriszti értett:

—Kedves vendégeim, az lenne a kérésem, hogy mielőbb induljunk a Kilimandzsáró felé, melyet csak távlatból láthatunk. Ha semmi akadály nem merül fel, akkor is kevés az idő, ami rendelkezésre áll.

Arról nem is beszélve, hogy különböző törzsi összecsapások miatt, akadályok merülhetnek fel, ami szintén késlelteti az utazást.

Kétségtelen, a biztonság szempontjából nem a legjobb időpontot választották az utazásra. Nemcsak a harcok miatt, hanem a fehér emberek túszejtése miatt is.—magyarázkodott a helyi vezető, akinek csak az aggódó arcát láthatta a *jóember*, de szavait nem értette.

Érdeklődve fordult Kriszti felé, kinek arcán láthatott némi riadalmat, aki most az angol szavakat magyarrá fordította:

—Korábban kellett volna kelnünk, mert hosszú az út a Kilimandzsáróig.

—Én bizony ezt egy cseppet sem sajnálom. A korareggeli időtöltésünk többet ér mindennél!—jelentette ki Gyuri és mosolyra állt szája, a sikeres szerelmeskedésre gondolván.

—De azt is mondta, hogy nem jókor jöttünk, mert törzsiháborúk, harcok dúlnak az országban. Meg aztán azt is mondta, hogy mostanában gyakran ejtenek túszoikat a fehéremberek közül.—tette még az előbbiekhöz a lány, amire komorrá vált az előbb még derűs arca. Féltette a bőrét, melyet semmiképpen sem akart Afrikában hagyni. Ám a félelemkeltés ellenére, a tovább indulást választották.

Miután elfoglalták helyüket a terepjáróban, a tervek szerint a Kilimandzsáró környéke következett. Azért

csak a környéke, mert egyikén sem voltak gyakorló turisták, hegymászók, akik képesek 5900 méter magasságba saját erőből feljutni. Márpedig a terepjáró sem képes a Kilimandzsáróra felkapaszzkodni.

Gyalogosan pedig nem lett volna értelme nekivágni, hiszen hegymászó gyakorlat is kell ahhoz, hogy ekkora magasságba, a hegyvezető segítségével feljusson valaki.

Nairobi városán sem volt könnyű áthaladni, de végül sikerült a nagy forgalom ellenére is. A terepjáró egyhangú duruzsolással nyelte a kilométereket a hegyektől hemzsgő tájon, a Mombassába vezető főúton.

A Kilimandzsáró nyáron is havas tetejét láthatták a távolból.

Miután déli irányba figyeltek, már messziről látszott a távoli hegy örökké havas teteje. *Konza* városa esett útba. Arrafelé haladva, a forgalomirányító táblák már jelezték a napsugaraitól tündöklő Kilimandzsárót, a helyiek nyelvén az Uhurut.

Még nem érték el *Konza* városát, amikor fegyverropogást hallottak a meredek emelkedőn felfelé haladva, a sűrű növényzettel benőtt erdőnek irányából.

A vezető egy nagyot fékezett, mert azt hitte, hogy rájuk lőttek és a következő lövések már célba találhatnak. Miután megálltak, rettegve néztek egymásra és az iszonyatos félelmükben hallgattak. Ez a rémület, halálfélelem, mindhármuk arcára ráíródott, de mégis a helyivezető félt leginkább. Talán azért, mert ő tudta legjobban, hogy a lövéseket nagyon komolyan kell venni.

Ha törzsiháborúk fegyvereitől származnak, akkor is könnyen áldozatul eshetnek. Egy eltévedt golyó eltalálhatja az arra járó vétleneket, akiknek semmi közük a harcoló felek egyikéhez sem. Márpedig a harcolók nem törődnek azzal, hogy olyan turisták is áldozatul eshetnek, akiknek semmi közük az ország politikájához, mert más országban élnek.

Arra már csak gondolni sem mert, hogy túszejtők fegyvereitől származhatnak a durrogások. Azoktól, akik megfélemlítés céljából ropogtatják fegyvereiket. Talán csak néhány percnak kell eltélnie ahhoz, hogy előjönnek az őket takaró dzsungel rejtekéből.

De az előbbiektől lehetnek még félelmetesebb támadók is. Azok, akik nagyon gyűlölik a fehér embert és alattomosan megtámadják, amikor egyáltalán nem számít rá. Leginkább pokolgépet robbantanak mellette, vagy helyeznek a jármű alá. Ettől félt a hallgatag vezető, aki a saját életét is joggal féltette.

Várták az újabb lövéseket, de a sűrű erdő néma maradt. E rövid perceket kellett kihasználni ahhoz, hogy mielőbb eltűnjenek a környékről.

— Én azt tanácsolom, másfelé kell megközelíteni a Kilimandzsárót. — mondta a vezető és várta a választ.

Ami azt illeti, ők nem szóltak semmit. Megszeppenve hallgatták javaslatait. A világ minden kincséért sem mertek volna ellentmondani, egy olyan embernek, aki közülük legjobban ismeri a vidéket, a helyi biztonsági viszonyokat. Azt tették helyesebben, ha megbíztak benne, hiszen a saját biztonsága is veszélyben forgott.

Némi gondolkodás után a vezető mégis úgy döntött, hogy visszafordul. Mégsem a *Konza* város felé vezető utat választja, amely egyben Mombassai főútvonal.

Innen nem messze található útkereszteződésnél a másik irány felé fordult. Az itt található benzinkútnál feltöltötte a tartaléktartályt és a kocsi csomagterében hozott két kannát. Nem akarta, hogy üzemanyag hiány miatt kelljen vesztegelniük a vadállatoktól hemzsegő dzsungelben.

Lehetett félni a leopárdtól, kafferbivalytól, de az orvszarvú is komoly veszélyt jelenthet számukra, melyek otthonosabban érezték magukat a forgalomtól mentesebb tájnak ritkás erdeiben.

Ismeretei szerint ez egy kevésbé járt út és onnan is megközelíthető a Kilimandzsáró. Ha a vadállatoktól kell is félni, a rosszemberektől kevésbé. Nem annyira sűrűn lakott a terület, csak nagyobbak az emelkedők, ezért lassabban haladhatnak.

Már egy ideje minden akadály nélkül haladhattak a cél felé, amikor egy orrszarvú bukkant elő a kanyarban. A lábait lecövekelve, állt az úttesten, mintha jelezné, ezen a tájon ő az úr. Mindenki más csak betolakodó, ezért elvárja, hogy tartsák tiszteletben az erdő lakóinak akaratát. Ez az akarat nem állt másból, mint abból, hogy addig képez forgalmiakadályt, ameddig neki tetszik.

A vezető már ismerte viselkedését, ezért csendre és mozdulatlanságra intette utasait:

—Ne mozduljanak, és ne beszéljenek, mert bármilyen cselekményt személye elleni támadásnak vélhet. Ekkor aztán a terepjáró sem nyújthat biztonságot. Ez az állatkolosszus képes egyetlen mozdulatával felborítani a terepjárót és ekkor vagy élve maradunk, vagy sem.—
suttogta és riadt tekintete elárulta, komolyan kell venni intelmeit.

Talán egy félóra is eltelhetett így, amikor a behemót állat megunt a őrséget és lomha mozgásával elhagyta

az úttestet, majd bevonult a bokrokkal teli erdőbe. Fellelegeztek mindannyian, miután folytatták az utat a mesés Kilimandzsáró felé.

Bőven délutánra járt már az idő, ezért igyekezniük kellett, hogy naplementéig elérjenek a hegy lábáig, ahol népesebb a vidék, jobban biztonságban érezhetik magukat.

Feldühödött orvszarvú támadó szándékkal áll meg előttük az úton

Alig haladtak egy órányi ideig, amikor kafferbivalyok ténferegtek az gidres-gödrös úttestre. Nem zavartatták magukat, amikor a vezető megnyomta az autó kürtjét. Megálltak előttük és az egyikük első lábaival kaparta az úttestet, szarvával karcolgatta is kavicsos burkolatot. Ez nem jelentett mást, mint kimutatta haragját a területükre tolakodókkal szemben.

—Meg kell állnunk ismét! — szólt dühösen Aalim, a vezető, miközben már nyomta is a féket a bivalytól alig pár méterre. A dühös állat morogni kezdett a váratlanul

érkezőkre, majd orrának kitágult lyukaiból haragosan fújta a levegőt, dühösen trombitálva.

A kafferbivalyoknak nem tetszenek a hirtelen felbukkanó idegenek

Ismét nem mozdulhattak, mert ez is támadásnak vélné mindenféle mozgásukat, mint az előbbieken az orrszarvú.

Amikor ismét elindulhattak, tapasztalhatták, hogy újabb félórát vesztek az időből. Az előbivel együtt már jelentősnek számít, ha amúgy is szűkösre van szabva, mert szürkülni kezdett a táj. A vezetőnek megfordult a fejében olyan gondolat, hogy tábort kellene verni, de félt a leopárdoktól, melyek bőven előfordulnak itt a Kilimandzsáró Nemzeti Parkban.

Így aztán tovább mentek az esti szürkületben, amikor végre egy kivilágított szálláshelyet pillantottak meg az út mellett. Az épület homlokzatán olvashatták: *Kaliwa Lodge Hotel*. Nagyon megörültek az esti homályból hirtelen előbukkanó szállásnak, amely a biztonságot ígerte a sötétedő, vadállatoktól hemzsegő Kilimandzsárói Nemzeti Parkban.

A hotel elérése azt is jelentette számukra, hogy 20-30 km távolságnál már nincsen messzebb Kilimandzsáró.

Miután helyet foglaltak a parkolóban, a csomagjaikat kiszedve a terepjáróból, a recepcióhoz indultak.

Az első észrevételük az volt, hogy fehér embert nem láttak a hallban. Csak Gyuri és Kriszti képviselte e fajt, hiszen a vezetőjük is —Aalim—afrikai férfi, aki az igazi sötét bőrszínével nem különbözött a bentiektől.

Végre egy szálloda bukkant elő a sötétségből, amelyen a Kaliwa Lodge hotelt olvashatták és mögötte, távolban a Kilimandzsáró tetejét láthatták

A fehér szálláskeresők megszeppelve figyelték színes társaságot, amely nem titkolta ellenszenvét irányukban már az érkezéskor. Voltak közöttük olyanok, akik számukra érthetetlen szavakkal illeték őket és dühösen gesztikuláltak, de a hanglejtéseikből is kiolvashatták haragjukat.

Csak Aalim— a vezetőjük— érthette, akinek arca némi riadalmat tükrözött. Felelősséget érzett az európai turistákért, akik őt fogadták meg vezetőjüknek. Mindebből tapasztalhatták, hogy nem a legrokonszenvesebb szállodába érkeztek. Annyi azonban

bizonyos, hogy a szabadban sem éjszakázhattak a vadállatok miatt.

Amikor a recepción megkaphatták a kulcsot, máris indultak a biztonságot jelentő szobájukba, hogy minél előbb otthagyják az őket szapuló, indulatos embereket.

Aalim saját magáról gondoskodott, így a szállását is maga intézte. Úgy látták, mintha a hallban időző társai őt sem látták volna szívesen, amiért szóba állt velük.

Rossz hangulatban feküdtek az ágyba. Egyiken sem gondoltak most a szerelmeskedésre. Kriszti törte meg a néma csendet, ami a félelméből eredt:

—Nem érzem magamat biztonságban, ebben a szállodában! Mintha mindegyikük szeme a gyűlölettel lenne telve. Ha én ezt tudom, nem vállalkozok erre az útra!— adta elő aggodalmát, amire Gyuri hallgatott egy pár pillanatig, majd igyekezett bátorítani a csinos kísérőjét:

—Nem kell tőlük félned, hiszen ilyen a modoruk. Mindez nem jelenti azt, hogy ártani is akarnak nekünk. Ha bántani szándékoznak is, akkor sem tehetik, mert ez a neves szálloda védelmet nyújt számunkra. A szállodára rosszfényt vetne, ha a biztonságunkat nem tudná garantálni.— próbálta csillapítani az aggódó lány félelmét, miközben maga is bátorításra szorult. Nem tudta miért, de rossz érzések gyötörték.

Már késő éjszakára járt az idő, mégsem akart álom jönni szemükre. Az a sok, ellenséges arcú fekete ember lebegett szemük előtt, akik gorombán fogadták őket. Talán nem féltek volna ennyire, ha a kairói vezetőjük figyelmeztetése nem jut ismét eszükbe:

„Vigyázzanak Kenyában!”

Szavainak súlyát, akkor még nem mérték fel teljesen, hiszen más országokban is vannak terroristák, de ettől még a túrizmus folyik tovább a medrében.

Már hajnal felé járt az idő, amikor végre elszenderedtek. Jobb lett volna, ha akkor sem szunnyadnak el, mert mindketten rémséges álmokat

éltek meg, amely nem hoztak pihenést egyiküknek sem. Így aztán nem lehet csodálkozni azon, ha mindketten megőrültek, amikor Aalim csengetett az ajtón:

—Bocsássanak meg a zavarásért, de már késésben vagyunk, amennyiben a napi programot teljesíteni akarjuk.—hajolt meg előttük és látszott rajta, hogy bosszankodik a késői ébredésért.

—Mi a probléma?—kérdezte Krisztitől a *jóember*, aki nem értette az angol szavakat.

—Méltatlankodik a késői ébredésért és azt mondja, el vagyunk késve az indulással. Biztosan nem tenné, ha annyit aludt volna, mint mi.—válaszolt Kriszti bosszúsan és dörzsölgette az ébrenléttől vörösese szemét.

Aalim nem láthatta a fehér lány Gyuri felé forduló, dühös arcát, akinek fiatalsága ellenére nem tett jót az ideges alvás, mert legalább tíz évvel idősebbnek látszott.

Egy rövid reggeli után, miután rendezték a számlát, bepakolták csomagjaikat a terepjáróba, és indulhattak tovább. Maguk mögött hagyva a barátságtalan szállodát, ahol most egyetlen embert sem láttak az éjszakai, morcos vendégekből. Nem is hiányoztak nekik.

A terepjáró egyhangú duruzsolással haladt az úton, amelyben az utasok most akaratlanul is bóbiskoltak. Mintha most akarnák pótolni az elmaradt éjszakai pihenőt. Pedig lett volna mit látniuk, hiszen a Kilimandszáró Nemzetipark területén haladtak a céljuk felé, ahol a változatos növényzet mellett, olyan állatokat láthatnának, melyek megtekintésére Európában csak az állatkertekben van lehetőség.

Úgy ötszáz méternyi távolságban mögöttük, egy másik terepjáró követte az autójukat. Annyira fáradtak voltak, hogy nem látták a mögöttük, velük egy irányba haladó kocsit és annak utasait. Igaz, nem is figyeltek hátrafelé, mert a jótékony álmok csukva tartotta szemüket.

Csak Aalim nézett egyre nyugtalanabban a visszapillantótükörbe, ily módon ellenőrizve a követőket,

akik nem akarták megelőzni őket. Mindig azonos távolságban voltak és ez idegesítette leginkább.

Már arra gondolt, hogy megállva ad nekik lehetőséget az elhaladásra, de aztán mégis elvetette e gondolatát. Arra gondolt, ha mégis terroristák, akkor csak megkönnyíti helyzetüket, mert egy álló célpontot könnyebb eltalálni, mintha mozgásban van.

Dühösen figyelte a szundikáló fehéreket, akik nem törődnek a rájuk leselkedő veszéllyel, hanem békésen szundikálnak. Arról nem is beszélve, hogy más esetben, azért fuvarozza turistákat, hogy ismertesse velük a látnivalókat. Márpedig itt bőven vannak, hiszen az Egyenlítő övezetében már a növényzet is újdonságnak számít az ideutazó európai embereknek. Még ennél is nagyobb élmény az állatvilág megismerése, amelyet szándékozott bemutatni, de nem adnak rá lehetőséget ezek az álomszuszék fehérek.

Akkor engedett csak a felfokozott feszültsége, amikor ismét a visszapillantóba tekintve, azt láthatta, hogy a mögöttük haladók kidobálják az üresüvegeket, dobozokat az útmelletti bokrokba. Amikor közelebb értek, hangjukat is hallhatta. Egyre hangosabban ordítottak, nótáztak, mintha a Kilimandzsáró Nemzetipark állatainak akarnának ébresztőt csinálni a kora reggeli órákban.

Ekkor érte a felismerés, hogy a mögöttük közeledők alapjában véve békés turisták csak az elfogyasztott szesz miatt emeltebb a hangulatuk. Az már egy másik dolog, hogy szennyezik a park területét, melyet egy parkőr látva, komoly büntetést szabna rájuk. Így aztán nem törődve tovább a fegyelmezetlen turistákkal, teljesen megnyugodva vezette a terepjárót az alvó utasaival. Pedig jobban tette volna, ha most lett volna éber, miután mégiscsak megállva, átvizsgálja a Land-rower terepjárót, de nem tette.

A mögöttük érkező terepjáróban tehát szintén turisták foglaltak helyet. Ezek csak néha-néha figyelték és bámulták a nemzetipark látnivalóit, az állatvilágát. Többnyire nótáztak, iszogattak és a kiürült üvegekkel dobálták az útmentén békésen legelésző állatokat. Az italozás hatásaként vidáman kurjantottak az állatokra.

A terepjáró egy nagy robbanás után lángba borult

Még szerencsénk, hogy nem jártak most errefelé a rendszeresen ellenőrző vadőrök, akik ilyen esetekben súlyos büntetést szabnak a szabálytalankodókra.

Széles jókedvüknek egy nagy robbanás vetett véget, amely az előttük haladó terepjárót borította lángba. Gyorsan odaértek a lángoló kocsihoz, hiszen az ötszázméternyi távolságot hamar lefutották. Ötvenméterrel a lángoló kocsi előtt már meg kellett állniuk, mert a robbanás okozta hőséget még ekkora távolságból sem lehetett elviselni.

Hiába akartak segíteni a bent rekedt utasoknak, nem tudtak. Telefonáltak a tűzoltóknak, mentőknek, akik a

távolság ellenére, viszonylag hamar a helyszínre értek. Ám hiába érkeztek, mégsem időben. Csak a tényeket állapíthatták meg, amely szerint robbanás történhetett.

A robbanóanyag mennyiségéhez még társulhatott a terepjáró összes üzemanyag készlete, amelyet a szafariara hozhattak magukkal. Ez a mennyiség jelentős lehetett, mert akkora volt a tűz, hogy az áldozatok csontjai is hamuvá égtek.

Csak egy későbbi vizsgálat tudja megbízhatóan igazolni, valójában mi történt. Az tény, hogy a helyszínen semmi olyat nem találtak, amelyből az áldozatok személye azonosítható.

Nem maradt más csak a terepjáró váza és némi por, amelyet a most érkező egyenlítői monszun teljesen elmosott. Még a gépkocsi rendszáma is elégett, csak az alváz maradt, amelyből esetleg egy későbbi vizsgálat indulhat. Hogy milyen eredménnyel, az csak majd akkor derül ki.

Mivel a szállodától már messze történt a tragikus baleset, fel sem merült most annak lehetősége, hogy ott érdeklődjenek az áldozatok kiléte felől. A tűzoltóknak, mentőknek nem is ez a feladatuk. Ismerve a kenyai zavaros viszonyokat, nem is törődtek vele, hiszen a politikai zűr-zavar felsőfokon dűlt az országban.

Ami azt illeti, hazájukban sem kereste őket senki, csak egy bizonyos idő elteltével hiányoztak. Most még nem is kereshették, hiszen alig nyolc napja indultak az egyhónapos afrikai túrára, amelyből még háromhét hátra volt. Már eltelt másfél hónap, amikor kezdett gyanússá válni a kenyai utazók eltűnése hazájukban.

F. Gyurit nem hiányolta családja, hiszen a volt feleségét nem érdekelte mikortól-meddig szórakozik a

fiatalabb hölgyekkel. Most sem tudott róla, hogy Kenyába utazott és azt sem akarta tudni, kivel vesz részt a kellemesnek ígérkező utazáson.

A lánya, fia tudott ugyan Egyiptom, Kenya, Tanzánia, Viktória-tó, Tanganyika-tóhoz történő utazásáról, de azt már nem tudták, hogy ezt az utazást most melyik lánnyal ejti meg.

Utazásai során úgy váltogatta a csinos kísérőit, mint más ember az alsóneműit. Nem hiányolták, ha elment. Tudták, jól érzi magát a csinos kísérő társaságában. Sőt, örültek a távollétének, mert állandóan hajtotta őket a munkában, hogy minél jövedelmezőbb legyen a vállalkozásuk. A bőséges jövedelem volt előtte szent dolog és semmi más.

Sokszor már alig bírták elviselni a tisztességtelen üzleteléseit, de nem tehettek semmit. A profit, az egyre nagyobb profit, volt az, amiről szeretett beszélni. Társaságban nagy figyelemmel hallgatta, kinek, milyen üzlete, mennyi hasznot hozott és a hallottakat igyekezett vagyonának gyarapítására felhasználni.

Kriszti már jobban hiányzott itthon. Hiszen a Karácsony is elmúlt, átbillent az óév az újévre, de róla semmi hír. Szülei elleneztek a gazdag, idős férfiakkal történő szórakozásait, de nem tudtak tenni semmit ellene:

„—*Anyu, apu! Én nem akarok annyit dolgozni, mint ti dolgoztatok és mégis szegények maradtatok!*”— válaszolt az életmódját kifogásoló szavakra és konokul folytatta az elképzelt életét.

Hitte, hogy igazi festőművészként lesz ismert, de nemcsak hazájában, hanem azon túl is. Ehhez elengedhetetlen, hogy legyen bőkezű segítője, aki a kiállításait anyagilag támogatja. Legnagyobb sajnálatára, ez a törekvése nem akart sikerülni.

A háládatlan jelenkor nem volt képes felfedezni személyében a nagyművészt. Erről a szándékáról

mégsem mondott le, ezért utazott F. Gyurival Afrikába. Megaztán azért is, hogy saját erőből nem lett volna képes a világ szép helyeit látogatni.

Ezért szakított szerelmével – Robival –, akinek nem tetszett, hogy mindent feláldoz a karrierért. Végül feláldozta őt is. Bár a kapcsolatuk leginkább ellazultnak volt mondható, azért havonta egyszer csak hívták egymást.

Egy napon Kriszti szülei keresték meg, akik már nagyon aggódtak lányukért, hiszen két hónapja annak, hogy elutazott az idős, gazdag emberrel és még egy telefon sem érkezett tőle:

—Robi! Van e még kapcsolatod Krisztivel? Nekünk nem telefonál és még egy képeslapot sem küldött! Holott, máskor küldött a szép tájakról, nem is egyet.—mondta kétségbeesetten az édesanya.

—Mi már szakítottunk, mert nem értünk egyet néhány dologban. Többek között abban sem, hogy a művészetének érdekében mindenre hajlandó. Például arra is, hogy egy idősebb úrral Afrikába utazzon. Ennek ellenére én szeretem őt még mindig. Szoktunk néhanapján telefont váltani, de mostanában nem hívott.

Abban reménykedem, hogy nem erőlteti annyira a művészkedést és visszatér hozzám még akkor is, ha nem tudom biztosítani az anyagiakat a művészkedéséhez.—mondta az eldobott barát keserű szájjal.

Kriszti szülei hallgattak, amikor korábbi barátja elmondta véleményét a lányukról, amivel egyetértettek még akkor is, ha szavakba nem öntötték. Megtudták, hogy neki sem telefonált. Mindezt nem találták megnyugtatónak, ezért tovább kutattak. Reménykedve abban, hogy most is nagyon jól érzi magát Afrikában és ezért nem telefonál.

A szülők vártak még újabb két hetet, bízva abban, hogy addig előkerül. Mikor letelt az idő, már komolyabban aggódni kezdtek, ezért F. Gyuri hozzátartozóit keresték meg. Feleségét nem zavarták,

hiszen az eldobott asszony sem tudhatott semmit, mert nem érdekelte már az elvált, csapodár férj kalandozása a világ nevezetesebb tájain. A gyerekeivel vették fel a kapcsolatot:

—Azt kérdezném, tudnak e valamit az apuról, mert a mi lányunkkal utazott Afrikába és még eddig nem telefonált? Pedig már két hónap is eltelt az elutazásuk óta. Azt ígérte, gyakran felhív bennünket.— panaszkodott az aggódó édesanya és máris könnyezett, rosszérzések gyötörték már egy idő óta.

—Nem tudunk semmit. Az is igaz, hogy olyan nagyon nem várjuk haza, mert csak hajcsárkodik fölöttünk. Azt sem bánná, ha megszakadnánk a munkában, csak a pénze gyarapodjon. — mondta közönyösen a Judit nevű lánya, amiből tapasztalhatta, hogy F. Gyuri gyerekeinek közömbös a pénzhajhászó apa előkerülése.

Sok töprengés után úgy döntöttek, hogy magánnyomozót fogadnak Kriszti lányuk titokzatos eltűnésének felderítésére.

A pénztárcájukhoz mérve, ez teljesen lehetetlennek tűnt, azonban F. Gyuri gyerekei — a közömbösségük ellenére — mégis úgy látták jónak, ha hozzájárulnak a magánnyomozás tekintélyes költségéhez. A Judit lánya mellett, a Csaba fia is helyesnek találta a pénzügyi hozzájárulást, amit az óriási vagyonból nem volt nehéz fizetni. Ezek után már semmi akadálya sem volt annak, hogy egy fogadott magánnyomozó elinduljon az eltűntek keresésére.

Az első nyom, amely használhatónak bizonyult, a Nairobi Airport szállodához kapcsolódott. A nyomozó teljesen kihagyta Egyiptomot, csak pusztán azért, mert nem tudott az útmegszakításról. Mindezt akár szerencséjének is köszönheti, mert ezzel is rövidült a nyomozás ideje. Használható nyomot úgysem talált volna ott, csak az időt pazarolja.

A szállodai kutakodás során derült arra fény, hogy az utazók, a szállodai alkalmazottakkal foglaltattak egy terepjárót, melynek vezetője vállalta a szafari vezetését a Kilimandzsáró Nemzeti park területére.

Mivel a szafari vezetőjének neve—Aalim— ismertté vált, a nyomozó már kereshette a családját. Talán a család volt az, aki először észlelte a családfenntartó eltűnését, hiszen pár napnál tovább sohasem volt távol a szafariknál.

Az, hogy előbb észlelték a családfő eltűnését, azt jelentette, előbb kezdték el keresni. Semmi sem volt annál ésszerűbb, mint kapcsolatba lépni velük, akik néhány lépéssel megelőzték az európai nyomozót.

—Asszonyom! Van-e a férjének nyilvántartása a szafari utasainak nevééről? — tette fel a kérdését angolul a magánnyomozó, kinek nagy segítségére volt, hogy a szafaris felesége beszélte e nyelvet. Segítségére lenne az is, ha készülne ilyen nyilvántartás.

—Szokott készíteni névsort már akkor, amikor felveszi az előjegyzést. Minden bizonnyal készített most is, de az is megsemmisült a robbanásban. — mondta Aalim felesége, aki máris könnyezésbe kezdett. A gyász okozta sebek nehezen gyógyulnak.

—Miféle robbanásról beszél?

—Arról, ami megsemmisítette a terepjárót a férjemmel és utasaival együtt.

—Akkor úgy gondolja, hogy robbantás, netalán terrortámadás áldozata lett a férje és vendégei?

—Ezt már nemcsak gondolom, hanem tény és valóság. A rendőrség vizsgálta az ügyet. Az erről készült jegyzőkönyvet talán én is megkaphatom valamikor.

A magánnyomozó nem várhatott arra, hogy a feleségtől kapja majd meg a vizsgálati eredményt. Elköszönt a nemrég megözvegyült asszonytól és a rendőrséget kereste.

Azt nem lehet mondani, hogy barátságosak voltak, amikor a fehér nyomozó, a bemutatkozás után, előadta kérését. Közölte, hogy megbízással érkezett Európából, mert eltűnt két személy, akik Kenyába utaztak még november első napjaiban, és még eddig nem adtak életjelet magukról.

—Már elnézést uram, de milyen okból érdeklí önt egy olyan baleset, amely a Kilimandzsáró Nemzeti Park területén történt két hónappal előbb?— méltatlankodott a rendőrtiszt és szúrós szemmel nézve a magánnyomozóra, várta a választ.

—Ennek a balesetnek két európai áldozata van. A Kaliwa Lodge Hotelben kapott információim szerint, a nemzeti parkban történt sajnálatos balesetnek ők is áldozatai. Valószínűleg ezzel a kocsival hagyták el akkor a szállodát. Az éjszakát ebben a hotelben töltötték. A hozzátartozóktól kaptam megbízást, hogy kiderítsem a szeretteik hová tűntek el Kenyában, mert több mint két hónap óta semmi hír felőlük.

Amennyiben ők lennének a baleset áldozatai, úgy a hamvaikat szeretném hazavinni, hogy hazámban szokásos végtisztességet megadhassák gyászolói.

A kenyai rendőrség tisztje csavargatta a fejét a hallottak után, majd kezét széttárva mondta:

—Sajnálom, de ez nem fog könnyen sikerülni! Az első gond, hogy még a terepjárót sem tudtuk teljes bizonyossággal azonosítani.

Valószínű, hogy a Kaliwa Lodge hotelből induló terepjáró, azonos az elégettel. Mindezt azonban még eddig nem tudtuk bizonyítani. A mi feladatunk, hogy ennek a végére járjunk, ami nem lesz könnyű. Elégett minden olyan bizonyíték, amellyel azonosíthatnánk.

A vizsgálat még korántsem fejeződött be. Teljesen elégett minden. Nemcsak a robbanás miatt, hanem a kocsiban felhalmozott üzemanyag mennyisége miatt is óriási volt a tűz. A vezető minden tartályát feltöltötte

üzemanyaggal, ahogyan ezt a szafarira indulás előtt ezt mások is teszik.

Azt már most mondhatom, hogy ennél a balesetnél nem maradt égéstermék. Még a baleset időpontjában sem talált volna senki. Hónapokkal a sajnálatos esemény után, ez még inkább lehetetlen. Elégett még a rendszám is. Így aztán az alvázszám maradna még hátra, de az is sérült, miután nem könnyen megy az azonosítás.

A tűzoltók sok késéssel értek a helyszínre, hiszen nagy a távolság az esemény helyszíne és a tűzoltóbázis között. Amikor kiértek, a tűz már kialudt, mert ekkorára minden éghető anyag elégett.

Ami pedig a hamvakat illeti, a tűz elalvása után máris jött a trópusi zápor, ami mindent magával sodort, tisztára mosva a terepet.—mondta a kenyai rendőrtiszt, miközben széttárta kezeit, ezzel is mutatva, semmit sem tehet, nem tud segíteni.

—Az előbb tetszett mondani, hogy a részben megmaradó alvázszám esetében még van némi remény a terepjáró azonosítására. Nekem ennyi is elég, hogy a megbízásomnak eleget tegyek. Tudjam nekik bizonyítani, hogy szeretteik már nem élnek. A megsemmisült kocsit azonos azzal a járművel, amely a Kaliwa Lodge hotelből elszállította az áldozatokat. — emlékeztette a rendőrtisztet korábbi szavaira.

—Mondhatom azt, hogy egy hét múlva meg lesz a szakértői vélemény. A vizsgálati jegyzőkönyvet lezárjuk, és nem foglalkozunk többet ezzel a sajnálatos robbantással. Amennyiben fontos önnek a vizsgálati eredmény másolata, úgy várja meg. A következő egy hét alatt ismerkedjen országunkkal és érezze jól magát.— ajánlotta várakozási idejének eltöltését a rendőrtiszt.

A nyomozó örült a látványosságok megtekintésének, ám félt is. Féltette a bőrét. A fehér ember gyűlöletét, a robbantást tapasztalva, mindezt meglehet érteni, de nem

tehetett mást, várnia kellett a terepjáró sikeres azonosítására.

N. Géza magánnyomozónak nem kellett sokáig gondolkodnia, hogy a következő napokat, mivel töltsse. Tudta jól, a ráváró napokat kell kihasználnia, ha egyszer az életben ismerkedni akar az egzotikus országgal, melyet talán nem láthat többé. Az kétségtelen, a nyugdíjából soha sem telne milliókat költeni egy ilyen utazásra.

Ki használta az időt, amely végül rövidnek bizonyult. Ha csak a Kilimandszáró Nemzeti Park látnivalóira gondolunk, már akkor is kevés az egy hét. Bizonyosra vehette, soha az életben nem lesz ilyen megbízatása, amikor a látnivalók mellett, még jelentős összeg üti a markát.

Bármennyire jól érezte magát a Kilimandszáró környékén, a letelt idő után hivatástudata azt diktálta, hogy a kellemes napokat szakítsa meg és jelentkezzen a vizsgálati eredményért.

Egy hét eltelte után a rendőrségre vezetett az útja, ahol már elkészült a baleseti jegyzőkönyv. Több szakértő az alvázszámot megvizsgálva, hitelt érdemlően megállapították, hogy a Kaliwa Lodge-ből induló kocsik robbant fel. Kiderült, hogy az elégett terepjárónak valóban F. Gyuri és Kriszti voltak az utasai. És az is kiderült, hogy terrortámadás áldozatai lettek, bombát rögzítettek a terepjáró alá. Minden bizonnyal az éjszaka folyamán követték el tetteiket, talán ezt érezték, azért aludtak olyan rosszul.

N. Géza magánnyomozó küldetése ezzel véget ért Kenyában. Nem volt különösebb bonyodalom a nyomozása során, amiért a Nairobi Magyar Külképviseletet igénybe kellett volna vennie. Azon az útvonalon, amelyen érkezett, indulhatott hazafelé. Bécsben most is át kellett szállnia a Budapestre induló repülőjáratra.

Fáradtan szállt ki a Ferihegyi repülőtéren, amelyet némileg enyhített az eredményes út tudata. Főképpen azért, mert hozta a jegyzőkönyvet, amely F. Gyuri, és utazó partnere, G. Krisztina eltűnésének körülményeit megbízhatóan igazolta. De nem hozhatta hamvaikat, melyeket az Indiai óceán mélye örökre eltakar.

Csak a lány szüleinek okozott valós fájdalmat a lányukról kiderített valóság. Némi szomorúságot érzett szerelme elvesztéséért Robi is, de igazán ő sem sajnálta.

Mit sajnált volna egy olyan lányon, aki képes volt egy idős, pénzes emberrel világjárásra utazni, csak pusztán azért, hogy nem minden ellenszolgáltatás nélkül, támogassa a művészetét, amelyet fontosabbnak ítélt nála.

F. Gyuri hozzátartozóinak nem peregtek a könnyei. A volt feleség teljesen közömbös maradt az érkező hírek hallatán. Az is lehet, hogy örült a sors büntetésének, amelyet az égiek igazságszolgáltatásának tudott be. A lánya, fia úgy gondolták, könnyebb lesz ezután majd az életük. Nem lesz olyan személy, aki folyton a nagy profitra gondolva, egyre több munkát rak a nyakukba.

Ismerősei sem siratták meg az elhunytat, akinek színészkedése mindenki előtt ismertté vált. Ártatlan angyali arccal mutatni, nem érdekli a pénz, a haszon és e mögé az álarc mögé bújva, bárkit megtévesztve, lázasan gyűjtötte a vagyont. Mindig az őszinte embert játszotta. Bár ő nem tudott mégsem az lenni, másokban folyton ezt hiányolta. Talán azért, mert szeretett volna az lenni, de nem tudott. A pénz utáni kapzsisága hazugságokba hajtotta.

Temetés, megemlékezés nem volt. Ha nincsen mit temetni, akkor elmarad a temetés. Megemlékezni lehetne, ahol érdemeit méltatnák, de ezekről senki sem tudott. Nem számít érdemnek az, ha a közösségnek semmi haszna nem származott az elhunyt földi létéből. Az meg nem lenne helyes, ha valaki egy megemlékezésen az elhunyt gonoszágairól beszélne. Régi mondás:

„Halotról csak jót, vagy semmit sem szabad mondani! „

A temetőben épített hatalmas sírhely üresen áll. A fekete márvánnyal ékesített kriptá most is úgy csillog a káprázatos napsütésben, mint építésének idején. De a teste, hamvai, soha nem nyugodhatnak e fényes sírban. Abban az örök nyugvóhelyben, amelyet sok ember félrevezetésével szerzett pénzből épített magának.

Mennyi színészkedés, hízélgés, nyálcsorgatás van az építésére szükséges pénz mögött. És mindez teljesen hiába. Nem vinnének virágot sírjára akkor sem, ha hamvai e fényes kriptában várnák a feltámadást.

A robbanás után elégett testéből, hamvaiból nem maradt semmi. A Kilimandzsáró Nemzeti Park hirtelen jött zápora szétszórta porait a tájon, miután a Galana folyó zavaros vizének segítségével az Indiai óceán vihar korbácsolta hullámaiban talált a végső nyughelyre.

Egy ideig beszéltek még F. Gyuriról, az üresen maradó kriptáról. Később már csak sírhelye emlékeztette az arafelé járókat, egy olyan emberre, aki őszinte embernek vallotta magát, de ez csak mások megtévesztése volt. Így férközött az emberek bizalmába, majd megcsalta őket. A tisztességtelenül megszerzett pénzből mauzóleumhoz hasonló sírhelyet épített magának. Talán azért, hogy holtában is lássák nagyságát. Járjanak sírjához, tisztelegjenek a földiéletében tanúsított nagysága előtt, amely valójában csak szemfényvesztés volt.

A Sors azonban másképpen döntött. Élő korában még azt hitte, hogy a lelkének a Mennysorsban lesz a helye. A teste pedig az általa épített kriptában porlad el, ahová virágot visznek az emlékezői. Ám a földi tetteiért büntetést kapott, ezért hamvai sem nyugodhatnak hazai földben. Így válhat semmivé egy teljes élet harácsolása, a színészkedés, hízélgés, nyálcsorgatás, a képmutatás.

Már csak a gyerekei lennének azok, akik hálával gondolhatnak rá. Azok a gyerekek, akik párt választva, házasságban éltek most már az életüket. Ám

az öröklésre váró óriási vagyon, csak a békétlenséget szülte.

A fiú és lánytestvérek – Ádám és Judit - mindig szerették egymást. Az elmúlt évek során környezetük a testvériszeretet példajaként tekintett rájuk és most mégis háborút kezdtek egymással.

Pedig korábban voltak olyanok, akik irigykedve figyelték a testvérpárt, csodálkozva azon, hogy ilyen szeretet is létezhet. Az irigykedők között volt ám olyan is, aki egy picit előrelátóbb volt és a testvériszeretet végét jósolta a jövőben:

—*Most még lehet közöttük béke, szeretet, mert az osztozkodás csak ezután következik.* — mondta az egyik bölcselő, aki már az öröklésre kerülő tetemes vagyon elosztására gondolt. A jövőendő idő őt igazolta.

Egy élete van mindkettő testvérnek. A tekintélyes örökségből jutott nekik több életrevaló, mégis perre mentek. Mindegyikük a másik örökségét tartotta többnek, értékesebbnek. A gonosz ördög, a sok pénz, a nagy vagyon, a génekkal örökölt kapzsiság, szembe állította a korábban egymást szerető testvéreket.

Az örökösödési tárgyaláson a bíró nyugtalanul csóválta megöszült fejét, annak ellenére, hogy sok hasonló tárgyláson hozott ítéletet. Olyan alperesei, felperesei azonban még nem voltak, akik ennyi vagyon öröklése esetén sem voltak elégedettek. Mindezért az Ádám fiú, a testvére jogos örökségének jelentős részét is magának akarta megszerezni, amiért nem volt szégyenérzete pert kezdeményezni.

—Nincsen semmi jogalapja annak, hogy önt több illetné meg az örökségből, mint a leánytestvérét. Az örökhagyó váratlanul hunyt el, miután nem volt ideje külön végrendeletben rendelkezni az ön által elképzelt többlet örökségről.

Ebben az esetben nem marad más, mint az ilyenkor alkalmazható paragrafus, amely fele-fele arányban rendelkezik az örökhagyó vagyonáról.— mondta ki a bíró

az ítéletét, amelyre a kapzsibb Ádám testvérnek nem lehetett ellenvetése. A Kenyában elhalálozott apa valóban nem hagyott végrendeletet. Talán nem gondolt arra, hogy ezt soha nem lehet elég korán megtenni. Habzsolta az életet.

A per kimenetele elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy a további életüket haragban éljék. Ha nem lettek volna testvérek, nem került volna sor az osztozkodásra, akár barátok lehetnének életük végéig. De a vagyon felosztása örök haragossá tette őket. Olyanokká, akik a továbbiakban mindig gyűlölettel tekintettek egymásra.

Az örökösödési tárgyalás után már jogilag is birtokolhatták a saját részüket. A Juditnak az első házasságából volt egy fia, Gergő, *aki már F. Gyuri unokája*—kit nem érdekelt a vendéglátás. Nem érdekelte a sok-sok ingatlan bérbeadása, a szőlőterületek gondozása, a bortermelés, és az uzsorakamat tetemes haszna sem, mert a művészet irányába fordult érdeklődése.

Sokszor úgy tűnt, mintha pusztán makacsságból nem tekintené példaképének a nagyapát, *az áldott, jóembert*. Utálta a hízelgést, a színészkedést, a megrögzött vagyongyarapítást és minden olyan viselkedésformát, amelyhez a képmutatás kellett. Amit gondolt, azt ki is mondta.

Leginkább a művészetek irányába fordult az érdeklődése. Az, hogy nem volt hozzá tehetsége, nem az ő hibája. Sokkal inkább születési hiba. De makacssága nem engedte, hogy mindezt őszintén elismerje, és más irányban keresse a kibontakozást.

Judit – a Gergő anyja - amilyen gazdagon kezdte életet, olyan kevés volt az egészsége. Mint elvált asszony, szakértelem és egészség nélkül kezelte vagyonát, amelyhez művészetek iránt érdeklődő fiától semmi segítségre sem számíthatott. Ennek eredménye rövidesen mutatkozott, miután egyenként szabadult meg örökségétől. A művésznek mondott fiával élt szegényen, mert az örökségből már semmi sem maradt.

Párkapcsolatai továbbra is rövidéletűek voltak. Ahogyan csökkent a vagyona, úgy maradtak el barátai. Aztán teljesen megunta a sikertelen kapcsolatokat, miután végleg elfordult a férfiaktól és osztozott a művész fia nyomorában.

Ami F. Gyuri másik gyerekét, Ádámot illeti, nem volt buta ember. Bár szerette volna megszerezni testvére örökségének nagyrészét, mégsem gondozta kellően még a sajátját sem.

Amikor áttekintette az örökölt vagyon mértékét, olyan nagyra találta, hogy nem látta értelmét tovább gyarapítani. Annál is inkább így gondolta, mert semmilyen munkához nem volt kedve. Volt viszont kedve a szép nőkhöz, akik úgy tapadtak rá, mint méhek a mézesbödönre. Nem azért, mert szépsége elbűvölte őket, hanem az anyagi bőségnek, a hatalmas vagyon csábításának nehéz volt ellenállni.

Valamennyi nőismerőse a házasságkötést szorgalmazta, amit meglehetősen érteni, ha a bájttündérek számára nem volt mellékes a leendő pár anyagihelyzete. Márpedig a párválasztásnál eddig még sohasem volt kizáró ok, ha a kiválasztott személy vagyonosabb az átlagnál. Bárhogyan is igyekeztek elhithetni mennyire szeretik, nem dűlt be, ellenállt a házasságnak.

Ádám nem hagyta magát becsapni. Kihasználta azt az állapotot, hogy futnak utána. Az sem zavarta, ha józan pillanataiban ráébredt, azért kedvelik ennyire, mert bőven van pénze. Habzsolta az életet úgy, mint az apa—

az áldott jóember — amíg tehetette. A különbség annyi volt közöttük, hogy Ádám nem hízelt, nem csorgott a nyála hajlongás közben, nem volt képmutató, nem alázkodott meg senki előtt és nem gyűjtötte a vagyont.

A vagyongyűjtésre nem is volt semmi szüksége. Nem volt, mert ezt már megtette az apa, az áldott, jóember. Az örökölt rész elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy minőségi életet éljen. Nincsen az a vagyon, amely nem fogy el, ha csak elvesznek belőle és hozzá nem tesznek.

Évek multán elérkezett annak az ideje, hogy az utolsó ingatlanai is eladásra kerültek. Eladta az apja által épített kriptát, mert azt vallotta, neki kisebb is megfelel.

Bárki joggal gondolhatná, hogy a vagyon teljes elapadása után valami kereső foglalkozás után néz. Már csak azért is, mert az utolsó ingatlanára— lakására— jelzálog került, amit nem tudott törleszteni. A barátai, barátnői már régen elpártoltak mellőle. Olyan barátira senkinek sincs szüksége, akitől már nem várhat semmit, legfeljebb csak támogatásra vár.

Amikor a lakását lefoglalták adósság fejében, egy ideig ismerősei mégiscsak befogadták. Egymás között próbálták megoldani lakhatási gondját. Mikor megunták a tartósnak ígérkező szállásolást, kitették az utcára, ahol hamarosan elvegyült a többi hajléktalan társaságában.

Pár hónap kellett csak ahhoz, hogy ismerősei ne ismerjék fel, mert az utcai körülmények között teljesen átalakult a külseje és egyénisége. A soha sem mosott ruhája cafatokban csüngött, irtózatos büzt árasztva magából. Bozontos haja, szakálla régóta nem látott borbélyt és a vizet sem. Csak akkor lett nedves, amikor a hirtelen támadó zápor eláztatta. Aki elhaladt az utca kövezetén ülő, kéregető ember mellett, fintorogva, orrát befogva, igyekezett mielőbb továbbmenni.

Ha megéhezett, az utcai kukákban turkált. Remélve egy eldobott, romlásnak induló zsiros falatot, melyet

olyan ember dobott a szemébe, akinek még bővebben jutott e nélkülözhetetlen javakból.

Hogy miért lett sorsa ilyen, senki sem tudná megmondani. Voltak, akik mindezt törvénytörésnek tartották, és a közmondást idézték: „*Hamis kereset, nem ver gyökeret*”. Azok, akik az apját ismerték, a szellemvilág büntetésével magyarázták, melyre a tisztességtelen vagyonszerzésével rászolgált.

Azok, akik még okosabbnak hitték magukat egy másik mondást emlegettek: „*Amit a szülők összekaparnak, azt a gyerekek elszórják*”.

F. Gyuri, ha eljön majd a sokak által vitatott nagy feltámadás, visszaérkezve a földi lakhelyére, nem talál majd semmit. Ingatlanainak szerteágazó sokasága úgy párologott el, mint a hajnali köd az erősödő nyári napsütésben.

Kiváló, veleszületett színészi tehetséggel hiába hajlongott, hazudott, nyálát csurgatva hízelgett, azért, hogy minél több embert megtévesszen. Mindezt azért tette, hogy egyre többet szerezzen meg a máséból. Mégsem maradt semmi a vagyonából.

Nem tett jót senkivel, aki úgy emlékezne rá, mint egy igazi „*áldott, jóemberre*”, aminek a látszatát igyekezett egész életében eljátszani.